

POLICJA KRYMINALNA

(SŁUŻBA ŚLEDZCA)

PRAKTYCZNY PODRĘCZNIK DLA WYŻSZYCH
I NIŻSZYCH FUNKCJONARIUSZY POLICJI
PAŃSTWOWEJ

DO UŻYTKU SZKÓŁ POLICYJNYCH DLA WYWIADOWCÓW W FORMIE PYTAŃ I ODPOWIEDZI

UŁOŻYŁ

Dr. GABRYEL LAX

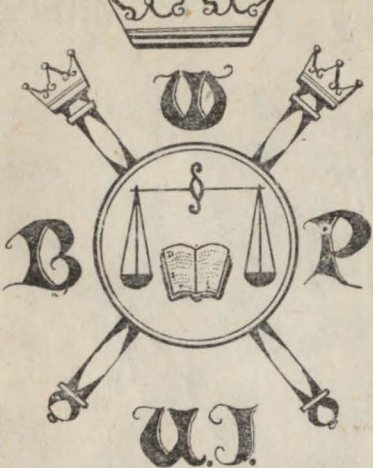
KOMISARZ POLICJI PAŃSTWOWEJ.

XVII-1921-Lax

LWÓW 1922.

GARNI DRA MAKSYMILJANA BODEKA
UL. BATOREGO L. 16.

XVII-1921-Lap

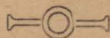
POLICJA KRYMINALNA

PRAKTYCZNY PODRĘCZNIK DO UŻYTKU SZKÓŁ
POLICYJNYCH DLA WYWIADOWCÓW W FORMIE
PYTAŃ I ODPOWIEDZI.

UŁOŻYŁ KOMISARZ P. P.

Dr. GABRYEL LAX

PRZEJRZAŁ I SŁOWEM WSTĘPNEM ZAOPATRZYŁ
NADKOMISARZ P. P. FELIKS TILP

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806022717

STANISŁAWÓW 1921

NAKŁADEM SZKOŁY OKRĘGOWEJ P. P. w STANISŁAWOWIE.

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO	
	NR INWENTARZA OGÓLNEGO
	20131/470
	SYGNATURA MIEJSCA
XVII-1921-Lap	

ODBITO CZCIONKAMI DRUKARNI ST. CHOWAŃCA W STANISŁAWOWIE.

Panu nadinspektorowi
Wiktorowi Sas-Hoszowskiemu
komendantowi Policji Państwowej na Małopolskę
z wdzięczności poświęca

Autor.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

SŁOWO WSTĘPNE.

Celem skutecznego pełnienia służby śledczej (wywiadowczej) przez organa władz bezpieczeństwa publicznego, zmierzającej do zapobiegania względnie wykrywania przestępstw i przestępców, winien każdy funkcjonariusz policji, a głównie wywiadowca znać przedewszystkiem dotyczące przepisy i ustawy, oraz rozporządzenia władz, umieć rozróżniać rodzaje czynów karygodnych i wiedzieć, kiedy i w jaki sposób jakąś czynność śledczą przedsięwziąć i to nie tylko teoretycznie, lecz także i praktycznie.

Przepisy te, ustawy i rozporządzenia dotyczące służby śledczej na terenie byłego zaboru austriackiego, zebrał autor w niniejszym podręczniku przy sposobności kreowania 1-go kursu szkoły wywiadowców przy Okr. Urzędzie śledczym P. P. w Stanisławowie we formie pytań i odpowiedzi z dodaniem rozlicznych przykładów praktycznych i wzorów i przeznaczył ten podręcznik do nauki dla funkcjonariuszy policji, głównie dla wywiadowców, jako przedmiot główny w stosunku do całego programu szkoły wywiadowców, uważając formę pytań i odpowiedzi za najbardziej odpowiednią do należytego zrozumienia i tem łatwiejszego zapamiętania tych tak ważnych przepisów, bez poznania których nie mógłby funkcjonariusz policji spełnić szczytnej misji, w społeczeństwie mu przeznaczonej.

Chcąc jednakże odnieść całkowity pożytek z niniejszego podręcznika jest koniecznym warunkiem poprzednia dokładna znajomość ustawy karnej, a nadto wskazaniem by było przy przy sposobności wykładów w szkole policyjnej dla wywiadowców uzupełnić naukę owego podręcznika szczegółowemi objaśnieniami przez wykładowców, obrazami świetlnymi z dziedziny kryminalistyki i ćwiczeniami pisemnymi, jak to miało miejsce w szkole prowadzonej przez autora.

Feliks Cilp

*nadkomisarz P. P. naczelnik Urzędu
śledczego X Okręgu P. P.*

Stanisławów, w sierpniu 1921.

I.

Zadania policji kryminalnej (śledczej).

1) Jakie zadania spełnia ustawa karna?

Ustawa karna ściga niektóre czyny lub zaniechania ze względu na ogólne bezpieczeństwo i zagraża w interesie ogółu karami za popełnienie względnie zaniechanie takich czynności.

2) Kto w państwie jest powołany do ścigania w drodze karnej i nakładania kary?

Właściwy sąd względnie władza administracyjna ściga zaniechania i czynności karygodne oraz nakłada kary, skoro się okaże, że pewna oznaczona osoba (obwiniony) dokonała lub zaniechała czegoś przez ustawę karną przewidzianego i zabronionego.

3) Które władze administracyjne mogą karać?

Administracyjną władzą karną jest starostwo, dyrekcja skarbu urząd gminny.

4) Co poprzedza ukaranie?

Ukaranie poprzedza stwierdzenie istoty czynu karygodnego t. j. tego, co wedle ustawy jest substratem karygodności np. A dnia 5. marca 1920 o godzinie 11-tej przy ul. Sapieżyńskiej uderzył w pierś w zamiarze udaremnienia czynności służbowej (81. u. k.) wywiadowcę X., który wezwał A. do wylegitymowania się z powodu wywołanej bójki ulicznej i przy tej sposobności zelżył wywiadowcę słowami „ty drań”. (312 u. k.)

5) W jaki sposób następuje stwierdzenie istoty czynu karygodnego?

Przez dochodzenie karne (proces karny), które jest podstawą dla wydać się mającego wyroku przez właściwego sędziego karnego.

6) Co zawiera wyrok?

- a) oznaczenie sądu, b) dokładne określenie zasądzonej osoby, c) czynności karygodnej przez tę osobę popełnionej i d) określenie nałożonej kary.

7) Co jest potrzebne do wdrożenia dochodzenia sądowo karnego?

Do wdrożenia dochodzenia sądowo-karnego potrzebne jest wniesienie oskarżenia na podstawie § 2 p. k. t. z. Osoba do tego powołana, tj. oskarżyciel musi pewną oznaczoną osobę oskarżyć o pewien oznaczony czyn karygodny i dla tego przed sądem postawić wniosek na ukaranie tej osoby.

8) Kto jest powołany do wniesienia oskarżenia?

Oskarżenie wnosi oskarżyciel publiczny tj. prokurator przy sądzie okręgowym, a funkcjonariusz prokuratury przy sądach powiatowych lub oskarżyciel prywatny, to jest osoba pokrzywdzona.

9) W jakich wypadkach wnosi oskarżenie oskarżyciel prywatny?

Z reguły wnosi oskarżenie publiczny oskarżyciel, a w następujących wypadkach osoba pokrzywdzona:

- a) Obraza czci.
- b) Cudzołóstwo.
- c) Zbeshczeszczenie małoletniej krewnej przez domownika.
- d) Nierząd służącej z małoletnim synem albo krewnym w tym domu będącym.
- e) Naruszenie tajemnicy listowej.
- f) Przekroczenie z § 525 u. k.
- g) „ ustawy o markach ochronnych.
- h) „ „ patentowej
- i) „ „ o prawach autorstwa.

10) W których wypadkach oskarżenia prywatnego wkracza policja?

O ile spokój publiczny został zakłócony.

11) Czy w postępowaniu władz administracyjnych i policji jest wymagane oskarżenie?

W postępowaniu policyjno-karnem przed władzami politycznymi i władzami skarbowymi nie potrzeba oskarżenia, ponieważ panuje zasada:

- a) inkwizycyjna czyli śledcza

- b) prawdy materialnej, w odróżnieniu od prawdy formalnej mającej zastosowanie w postępowaniu sądowo-karnem.

12) Jaki jest wyjątek od tej zasady?

W dwóch wypadkach potrzebne jest wniesienia oskarżenia prywatnego, a mianowicie:

- 1) w wypadkach zniewagi
- 2) „ „ naruszenia prawa firmowego.

13) Jak wygląda pokrótce postępowanie sądowo-karne?

W postępowaniu sądowo-karnem 1) ustala się na rozprawie głównej istotę czynu występnego, 2) powtarza się oskarżenie, 3) potem następuje usprawiedliwienie się oskarżonego, 4) wreszcie postępowanie dowodowe, na podstawie którego zostaje wydany wyrok.

14) Co to jest dochodzenie przygotowawcze?

Oskarżenia publiczne poprzedza dochodzenie przygotowawcze prowadzone według § 88 p. k., albo przez sąd, albo przez policję dla wysledzenia jeszcze nieoznaczonej osoby winnej.

15) Co to jest śledztwo wstępne?

Śledztwo wstępne może być prowadzone tylko przez sędziego śledczego na wniosek prokuratora przeciw oznaczonej osobie dla zbadania sprawy i zebrania dowodów dla rozprawy głównej.

16) W których wypadkach musi prokurator zarządzić śledztwo wstępne?

Prokurator musi zarządzić śledztwo wstępne wtedy, kiedy się rozchodzi o zbrodnie, którą ma sądzić sąd przysięgłych, albo postępowanie karne ma się wdrożyć przeciwko nieobecnemu. W innych wypadkach zależy zarządzenie dochodzeń od swobodnej oceny prokuratora.

Dochodzenia przygotowawcze są funkcją policji kryminalnej, które wedle § 24 p. k. należy wdrożyć z własnej inicjatywy, (a nie tylko na polecenie prokuratora) a o wyniku należy wedle § 84 p. k. donieść prokuratorowi. Wobec tego policja kryminalna (śledcza) jest organem pomocniczym prokuratora.

Do zadań policji kryminalnej (śledczej) należy więc:

- a) Śledzenie wszystkich, doszłych do wiadomości czynów występnych.
 - b) Stwierdzenie, że w myśl pewnego postanowienia ustawy karnej, pewna ściśle oznaczona osoba, czyn karygodny popełniła, albo jest przynajmniej o to silnie podejrzana (o b j e k t y w n a i s t o t a c z y n u) i że może być za ten czyn pociągnięta do odpowiedzialności (s u b j e k t y w n a i s t o t a c z y n u).
 - c) Zebranie wszystkich dowodów czynu występnego i zabezpieczenie ich dla postępowania sądowego.
 - d) Wyśledzenie sprawcy i miejsca jego pobytu lub ujęcie osoby podejrzanej.
-

II.

Organizacja władz policji państwowej w Polsce ze szczególnem uwzględnieniem policji śledczej.

Dla przeprowadzenia zadań policji kryminalnej istnieje w państwie policja państwowa utworzona na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 1919 Dz. P. P. Nr. 61 poz. 363 jako państwowa organizacja służby bezpieczeństwa. (Graficzne przedstawienie w dodatku.)

Wszystkie organa powyższych władz policyjnych a w szczególności wywiadowcy i posterunkowi, mają obowiązek natychmiast po otrzymaniu wiadomości o czynie karygodnym z urzędu wkroczyć, tj. wdrożyć dochodzenia przygotowawcze i o ich wyniku donieść prokuratorowi. W razie niebezpieczeństwa należy czynność urzędową przeprowadzić, nawet wtedy kiedy organ (funkcjonariusz policji) terytorjalnie nie jest właściwy t. zn., nawet wtedy, kiedy miejsce czynu leży poza rejonem policyjnym.

17) Jak jest zorganizowana policja państwowa, wedle ustawy z dnia 24 lipca 1919 roku?

Policja jest państwową organizacją służby bezpieczeństwa.

Policja państwowa jest organem wykonawczym władz państwowych i samorządowych i ma za zadanie ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Koszta utrzymania policji państwowej ponosi bezpośrednio skarb państwa z tem jednak, że organy samorządu, komunalne związki powiatowe oraz gminy miast, wydzielonych z powiatów, zwracają państwu $\frac{1}{4}$ część wszelkich kosztów utrzymania policji. Sposób pobierania należnej od samorządu części kosztów utrzymania policji określają przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Gminy obowiązane są dostarczyć za opłatą na żądanie powiatowych i miejskich władz administracyjnych lokali, potrzebnych na umieszczenie biur i posterunki policji.

Wysokość wspomnianych opłat ustala przepisy wykonawcze, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Organizacja policji.

Policja jest zorganizowana i wyszkolona na wzór wojskowy i podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Organizacja policji jest przystosowana do administracyjnego podziału państwa; stosownie do tego, policja dzieli się na:

- a) komendy okręgowe, łączące kilka lub kilkanaście komend powiatowych,
- b) komendy powiatowe, odpowiadające terytorjalnie powiatom,
- c) komisariaty, obejmujące większe miasta w powiatach, lub dzielnice w dużych miastach,
- d) posterunki stałe w gminach.

W miastach, stanowiących samodzielną jednostkę administracyjną, policja zorganizowana jest na prawach komendy powiatowej lub okręgowej.

Przy komendach okręgowych do spraw dochodzenia przestępstw istnieją urzędy śledcze.

Na czele policji w państwie stoi główny komendant policji, zależny od Ministra Spraw Wewnętrznych. Do zadań głównego komendanta należą czynności wykonawcze w zakresie organizacji, administracji, zaopatrzenia, uzbrojenia oraz uzupełnień i wyszkolenia policji w państwie.

Komendantowi głównemu policji podlegają bezpośrednio komendanci okręgowi.

Okręgowi komendanci są zwierzchnią władzą policji w okręgu i załatwiają wszystkie sprawy, związane z organizacją, administracją, uzupełnieniem i wyszkoleniem policji w okręgu.

Na czele urzędów śledczych stoją naczelnicy policji śledczej, podlegli komendantom okręgu.

Na czele policji w powiecie stoi komendant powiatowy policji. Na czele komisariatu — komisarz policyjny.

Organizację głównej komendy i okręgowych komend policji określają specjalne przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Funkcjonariusze policji dzielą się na wyższych i niższych.

Zasadnicze płace wyższych funkcjonariuszów policji odpowiadają płacom kategorii urzędniczych.

Płace zatrudnionego w biurach policji personalu biurowego normują się stosownie do etatów urzędników i funkcjonariuszów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wyżsi funkcjonariusze:

Komendant główny
Zastępca komendanta głównego
Komendant okręgowy
Zastępca komendanta okręgowego
Komendant powiatowy
Zastępca komendanta powiatowego
Komisarz
Zastępca komisarza
Naczelnik urzędu śledczego.

Niżsi funkcjonariusze:

Starszy przodownik
Przodownik
Starszy posterunkowy
Posterunkowy.

18) Jak jest unormowana zależność służbowa P. P., oraz jej stosunek do władz państwowych i samorządowych?

W zakresie organizacji, administracji, zaopatrzenia, uzupełnień i wyszkolenia, policja podlega głównemu komendantowi i okręgowym komendantom.

W zakresie zaś służby bezpieczeństwa i czynności wykonawczych władz państwowych, policja podlega w powiatach komisarzom rządowym, w miastach, stanowiących odrębną jednostkę administracyjną — miejscowym przedstawicielom władzy administracyjnej, zależnym w tym zakresie od Ministra Spraw Wewnętrznych. Funkcjonariusze policji państwowej, winni popętnienia czynów, objętych ustawami karnymi, podlegają sądownictwu karnemu dla osób cywilnych.

O rozmieszczeniu komisariatów w granicach powiatu decyduje komisarz rządowy w porozumieniu z miejscowym komendantem policji.

O rozmieszczeniu komisariatów i posterunków w miastach i gminach decyduje miejscowy przedstawiciel władzy administracyjnej po porozumieniu się z przedstawicielem miejscowego samorządu i komendantem policji.

Urzędy prokuratorskie i władze sądowe mają prawo wydawania bezpośrednich zleceń policji, zgodnie z przepisami, zawartymi w ustawie postępowania karnego.

W czynnościach dochodzenia przestępstw policja jest w bezpośredniej zależności od urzędów wymiaru sprawiedliwości.

Instrukcja dotycząca czynności dochodzenia przestępstw wydana będzie przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Inne władze państwowe, zarówno cywilne, jak i wojskowe, znoszą się z policją za pośrednictwem komisarza rządowego lub przedstawiciela władzy administracyjnej w miastach, stanowiących odrębną jednostkę administracyjną.

W zakresie kompetencji władz samorządowych, obowiązana jest miejscowa policja udzielać im pomocy na ich wezwanie w granicach zadań policji, określonych artykułem 2-im.

W razie potrzeby użycia oddziałów policji jednego powiatu w granicach drugiego powiatu decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

Głównego komendanta policji mianuje Naczelnik Państwa na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wyższych funkcjonariuszów policji od kategorii XI mianuje Minister Spraw Wewnętrznych na przedstawienie głównego komendanta.

Niższych funkcjonariuszów policji mianuje okręgowy komendant na przedstawienie komendantów powiatowych.

Zwolnienia z urzędów należą do właściwej władzy mianującej.

Przeniesienia służbowe funkcjonariuszów policji w granicach okręgu zarządza okręgowy komendant.

Przeniesienia powiatowych oraz okręgowych komendantów policji zarządza Minister Spraw Wewnętrznych.

19) Jak jest unormowana odpowiedzialność funkcjonariuszy policyjnych?

Za wykroczenia służbowe stosowane będą do funkcjonariuszów policji następujące kary dyscyplinarne według trybu, ustalonego w przepisach wydanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych:

- 1) nagana,
- 2) areszt do dni 7-miu,
- 3) przeniesienie na urząd o mniejszych dodatkach funkcyjnych,

- 4) deklaracja,
- 5) wydalenie.

Powiatowi komisarze rządowi, a w miastach, wydzielonych z powiatów, przedstawiciele władzy administracyjnej mają prawo zarówno z własnej inicjatywy jak na wniosek przedstawiciela organu samorządu zawieszać w czynnościach służbowych podwładnych im powiatowych komendantów i kierowników komisariatów policji pod warunkiem natychmiastowego zawiadomienia okręgowego komendanta o zawieszeniu, celem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

20) Jakie są postępowania odnośnie do liczebności policji?

Ilość członków policji określi w stosunku do liczby ludności i potrzeb miejscowych Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Przy ustalaniu liczby funkcjonariuszów policji dla poszczególnych powiatów i miast Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zasięga w tej mierze opinii ciał samorządowych.

21) W jaki sposób uzupełnia się P. P. ?

Korpus policji uzupełnia się drogą dobrowolnego zgłaszania się kandydatów.

O możliwości przyjęcia kandydatów orzekają komisje kwalifikacyjne, utworzone przy powiatowych i miejskich komendach policji. Skład i tryb postępowania komisji określi instrukcja Ministra Spraw Wewnętrznych z tem, że w skład komisji mają wejść przedstawiciele organów samorządowych.

Warunki przyjęcia do policji.

Warunkiem przyjęcia do policji jest :

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) nieskazitelna przeszłość,
- 3) wiek od 23 do 45 lat,
- 4) zdrowa i silna budowa ciała oraz wzrost odpowiedni,
- 5) znajomość języka polskiego w piśmie i w słowie, i umiejętność liczenia.

Kandydaci na wyższych funkcjonariuszów policji muszą prócz warunków zdrowia i moralności posiadać wykształcenie : do zastępcy komendanta okręgowego włącznie — conajmniej świadectwo z ukończenia średniego zakładu naukowego, na ko-

mendantów okręgowych, zastępcę głównego komendanta i głównego komendanta — wykształcenie wyższe.

Oficerowie rezerwy, o ile nie posiadają wyższego wykształcenia, mają prawa kandydatów z wykształceniem średnim.

Starsi przodownicy, nie mający wykształcenia średniego, w uznaniu zasług i zdolności mogą awansować na wyższe urzędy, o ile złożą odpowiedni egzamin.

Wszyscy funkcjonariusze policji muszą ukończyć specjalne szkoły.

Nominację do policji poprzedza półroczna służba próbna.

Służba próbna zalicza się do czasu służby w policji.

Każdy nowowstępujący do policji funkcjonariusz musi złożyć przysięgę według załączonej roty.

Uposażenie policji.

Uposażenie policji określają specjalne etaty, ułożone przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Szkoły.

Przy każdej okręgowej komendzie istnieją szkoły dla posterunkowych i przodowników policji.

Szkoły te prowadzone są metodą wojskową. Komendanci szkół winni posiadać wojskowe wykształcenie.

Szkoły policyjne podlegają bezpośrednio okręgowym komendantom policji.

Nadto okręgowe komendy organizują kursy dla wywiadowców policji śledczej.

Szkoły dla wyższych funkcjonariuszów zorganizowane będą w miejscach, które określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Organizację i programy szkół ustala przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych.

Dla skontrolowania i pogłębienia wojskowego wychowania i wykształcenia policji wyznacza Minister Spraw Wojskowych na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych komisje wojskowe, które przeprowadzają doraźne inspekcje oraz stawiają swoje wnioski.

Minister Spraw Wojskowych na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych odkomenderowuje do policji oficerów w charakterze instruktorów.

22) Jak są ustawowo określone prawa i obowiązki funkcjonariuszy Policji ?

Funkcjonariusze policji korzystają z wszelkich praw i prerogatyw, służących urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym.

Funkcjonariusz policji, winny samowolnego opuszczenia służby bez uzyskania uprzedniego zwolnienia ze swego urzędu od właściwej władzy, ulegnie w drodze sądowej karze więzienia od trzech do sześciu miesięcy. Na ziemiach, gdzie obowiązuje austriacka ustawa karna, czyn ten stanowi występki, ulegający karze ścisłego aresztu od trzech do sześciu miesięcy.

Sprawę zaopatrzenia funkcjonariuszów policji, którzy wskutek pełnienia służby stali się niezdolnymi do pracy, oraz wdów i sierót po funkcjonariuszach policji, którzy ponieśli śmierć wskutek czynności służbowych — określi dodatkowa ustawa o odszkodowaniu funkcjonariuszów policji i ich rodzin.

Obowiązki funkcjonariuszów policji oraz tryb postępowania służbowego określi instrukcja Ministra Spraw Wewnętrznych.

23) Z czego składa się dział rozpoznawczy komendy głównej i centrali okręgowych ?

Dział rozpoznawczy składa się z :

- 1) oddziału daktyloskopijnego,
- 2) albumu zbrodniarzy,
- 3) oddziału fotograficznego.

24) Z czego składa się dział rejestracyjny ?

Do działu rejestracyjnego należy :

- 1) skorowidz kart karnych
- 2) kartoteka osób poszukiwanych, zaginionych i t. p.
- 3) skorowidz czynów występnych,
- 4) skorowidz rzeczy poszukiwanych.

25) Jaka jest kompetencja i stosunek wzajemny urzędu śledczego, ekspozytury śledczej i komisarjatu ?

Zadania policji kryminalnej spełnia urząd śledczy przez podporządkowanie mu organa, do których należą ekspozytury pol. śled. i komisarjaty. Urząd śledczy natomiast kieruje całą służbą kryminalno-policyjną w okręgu i nadzoruje czynności ekspozytur i komisarjatów.

Komisariaty w pierwszym rzędzie spełniają zadania i funkcje policji ściśle administracyjnej a substydjalnie fungują jako kryminalna policja, natomiast ekspozytury polic. śledczej są wyłącznie policją kryminalną. Niektóre wypadki dochodzeń z dziedziny policji kryminalnej należą do bezpośredniej działalności Urzędu śledczego i tak:

- 1) wszystkie wypadki w których miejsce czynu leży poza rejonem policyjnym,
- 2) wszystkie wypadki przestępstw rozdziału XI i XII u. kar. (fałszowanie papierów kredytowych i monet),
- 3) wszyscy międzynarodowi złoczyńcy, których w okręgu się aresztuje,
- 4) wszystkie wypadki lichwy,
- 5) wszystkie afery kryminalne, które z powodu towarzyszących okoliczności więcej jak normalnie zaprzatają opinie publiczną jak np. mord, włamanie się do kas i budynków państwowych, szczególnie niebezpieczny zbrodniarz i tp.

W wymienionych wypadkach mają ekspozytury i komisariaty przedsięwziąć tylko kroki niezbędne i nie cierpiące zwłoki, całą sprawę odstąpić bezzwłocznie Urzędowi śledczemu, który albo sam albo przez dokładne informacje i wskazówki pod swoim kierownictwem przy pomocy ekspozytur sprawę dalej prowadzi.

Do zadań komisariatu w dziedzinie policji kryminalnej należą tylko najdrobniejsze sprawy dające się wyrazić wartością do 20.000 Mp. wszystkie inne jest obowiązany komisariat natychmiast odstąpić ekspozyturze.

Instrukcja organizacyjna urzędów policyjno śledczych.

W uzupełnieniu przepisów o organizacji urzędów policyjno śledczych, wydanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych na zasadzie Art. 5, 7 i 9 Ustawy o policji państwowej, obowiązuje w myśl art. 6. tych przepisów następująca instrukcja organizacyjna Urzędów policyjno śledczych:

- a) Praca pościgowa (inwigilacyjna) ma być ucentralizowana w okręgu w rękach naczelnika urzędu śled-

czego, zaś w całej Rzeczypospolitej w ręku naczelnika Wydziału IV-go Głównej Komendy policji państwowej.

b) Wydział IV-ty, rejestracyjno-karny Głównej Komendy policji państwowej, składa się z następujących działów:

- I. Inwigilacyjno-informacyjny,
- II. Rozpoznawczy,
- III. Rejestracyjny,
- IV. Instrukcyjny,
- V. Hodowla i tresura psów policyjnych,
- VI. Drukarnia i administracja.

Do działu I-go należy ogólna korespondencja i czynności kancelaryjne Wydziału IV-go, inwigilacja, wydawnictwo „Gazety śledczej” i listów gończych oraz rachunkowość Wydziału IV-go.

Do działu II-go należy rejestracja fotograficzna, daktyloskopijska, klasyfikacja kart daktyloskopijskich oraz ekspertyza dowodów rzeczowych.

Dział III prowadzi rejestr przestępców, kartotekę spełnionych przestępstw, kartotekę osób poszukiwanych, zbiór rękopisów i album przestępców.

Dział IV-ty prowadzi ewidencję wyciągów pism krajowych i zagranicznych, dotyczących spraw przestępczości, na zasadzie doświadczeń teoretycznych i praktycznych daje ogólne wskazówki urzędom śledczym, zbiera dane do statystyki kryminalnej, zajmuje się wydawnictwem „Gazety policyjnej”, prowadzi muzeum kryminalne i bibliotekę, deleguje do ważnych śledztw urzędnika na szczególne polecenie Głównego Komendanta policji państwowej.

Dział V-ty ma za zadanie hodowlę psów policyjnych i ich tresowanie, wyszkolenie przewodników psów, oraz nadzór nad stanem i wytresowaniem psów policyjnych w całym Państwie.

Dział VI-ty drukuje „Gazetę policyjną i śledczą”, listy gończe, okólniki i rozporządzenia Komendanta Głównego.

Wydział IV-ty wydaje urzędom policyjno-śledczym wszelkie wskazówki wchodzące w zakres służby śledczej i ma za zadanie ujednolicić aparat policyjno-śledczy w całym państwie według wskazówek Komendanta Głównego policji państwowej.

III.

Doniesienie, jego forma i treść.

26) Kiedy należy wdrożyć postępowanie przygotowawcze — (dochodzenia policyjne)?

W każdym wypadku w którym zachodzi podejrzenie czynu karygodnego i to, nie tylko na żądanie poszkodowanego, lecz także z urzędu, nie czekając doniesienia osoby w swych prawach pokrzywdzonej.

Dochodzenie policyjne należy więc wdrożyć:

- 1) gdy przy sposobności przeprowadzenia jakiegokolwiek czynności urzędowej wyłania się podejrzenie o czyn karygodny,
- 2) gdy ze strony innych władz otrzyma się wiadomość o czynnościach karygodnych,
- 3) gdy funkcjonariusz policji dostrzeże czynności karygodne, albo w jakikolwiek sposób o nich się dowie,
- 4) gdy wieść o czynie karygodnym dojdzie do jakiegokolwiek władzy państwowej,
- 5) gdy ze strony jakichkolwiek osób wpłynie doniesienie.

27) Jak należy postąpić z doniesieniem anonimowym?

W wypadkach anonimowych doniesień albo takich, które pochodzą od osoby zupełnie nieznanej, jednakowoż zawierają ściśle oznaczone wiadomości i okoliczności, które w sposób prawdopodobny przedstawiają czynność karygodną, należy zbadać naprowadzone okoliczności, przyczem należy unikać rozgłosu i sprawę w ten sposób przeprowadzić, ażeby możliwie uniknąć naruszenia czci osoby posądzonej (§ 87. p. k.)

28) Jak ma postąpić funkc. policji skoro spostrzeże lub w inny sposób dowie się o czynności karygodnej?

Funkcjonariusz ma natychmiast wkroczyć i o tem urzędowo swojej władzy bezpośrednio przełożonej donieść.

29) Która władza policyjna jest właściwa dla przyjęcia doniesienia karnego?

Każda władza polic. jest zobowiązana do przyjęcia doniesienia karnego każdej osoby, nawet w wypadkach w których miejsce czynu leży poza rejonem policyjnym.

Doniesienie ustnie uskutecznione należy sporządzić w formie protokołu, przyczem należy donosiciela przesłuchać na okoliczności wśród których został odnośny czyn karygodny popełniony i o bliższe dane odnośne do znanego albo domniemanego sprawcy, i to w ten sposób, ażeby dalsze czynności urzędowe i dochodzenia można było wdrożyć z odpowiednią precyzją.

30) Co należy w szczególności naprowadzić w protokole?

1. Miejsce w którym popełniono czyn karygodny.
2. Domniemaną porę w której czyn został popełniony.
3. Osobę sprawcy, a) możliwie imię i nazwisko, rodowód, miejsce zamieszkania i pobytu.

b) o ile sprawca uciekł, albo miejsce jego pobytu jest nieznane należy wedle możliwości stwierdzić opis osoby i okoliczności, które mogą służyć do wykrycia n. p. wysledzić krewnych, znajomych, miejsca i lokale do których zwykle przychodził lub znajdował się jako pracownik (robotnik) i t. p.

c) w wypadku w którym nazwisko sprawcy jest nieznane należy zbadać o ile jest możliwe opis osoby i wszelkie okoliczności które umożliwić mogą wysledzenie,

d) w wypadkach w których nie można wprost żadnej osoby o dany czyn karygodny obwiniać, należy stwierdzić i zebrać wszelkie okoliczności uzasadniające podejrzenie.

4. Opisać czyn, przyczem zwrócić baczną uwagę na wszelkie znamiona i okoliczności mające stanowić podstawę istoty czynu karygodnego.

W tym względzie należy przedewszystkiem stwierdzić, a) skutek czynności karygodnej, b) środki zapomocą których czynność została dokonana, c) szczególny sposób dokonania czynu, d) pobudki czynu.

5. Należy zapytać donosiciela, czy i o ile jego zeznania polegają na własnych spostrzeżeniach lub na wiadomościach

otrzymanych od osób trzecich, ponadto należy go wezwać do podania wiadomych mu środków dowodowych.

6. W wypadkach w których donosiciel został w swych prawach przez czynność karygodną pokrzywdzony należy go zapytać, czy on przyłącza się do postępowania karnego (§ 172. p. k.)

31) Jaka jest forma i co ma zawierać doniesienie sporządzone w formie protokołu ?

Protokół musi zawierać:

- a) oznaczenie władzy policyjnej przed którą protokół spisano,
- b) miejsce, dzień i godzinę spisania protokołu,
- c) nazwisko osób obecnych przy spisywaniu protokołu,
- d) określenie sprawy będącej przedmiotem spisać się mającego protokołu,
- e) podpisy osób przesłuchanych i obecnych, jako też podpis osoby urzędowej spisującej protokół.

Przed spisaniem protokołu należy wezwać donosiciela do przedstawienia sprawy w formie potocznego opowiadania a potem dopiero ewentualnie wystosować pytania.

32) Jak należy postąpić z doniesieniem poufnym ?

Doniesienia poufne podobnie jak i anonimowe są przedmiotem dalszych dochodzeń, należy jednak dochodzenia ostrożnie i poufnie przeprowadzić, ponieważ najczęściej podstawą doniesień będzie chęć zemsty. Wobec tego należy z pominięciem rozgłosu i ewentualnego naruszenia czci i dobrego imienia podejrzanego wdrożyć dochodzenia, które przedewszystkiem mają się ograniczyć do sprawdzenia treści doniesienia.

33) Czy istnieje obowiązek wyjawienia przed sądem nazwiska donosiciela w wypadkach poufnych doniesień ?

Wedle rozp. Minist. z 8. listopada 1858 r. Dz. U. P. Nr. 194 istnieje ten obowiązek tylko o tyle, o ile doniesienie było fałszywe, a donosiciel stał się przez to winnym zbrodni oszczerstwa albo przekroczenia przeciw bezpieczeństwu czci wedle § 487. u. k. albo wreszcie o ile istnieje obowiązek ustawowego doniesienia pod rygorem kary np. wedle § 61 u. k.

34) Co należy naprowadzić w doniesieniu w wypadkach, w których funkcjonariusz policji przedsięwziął czynność służbową na ulicy lub innych miejscach publicznych nie przyprowadziwszy jednak przytrzymania danej osoby ?

- 1) Imię i nazwisko doniesionego, zawód, dzień i rok urodzenia, miejsce przynależności, powiat, kraj, religja, stan i miejsce zamieszkania.
- 2) Zapodać w jaki sposób stwierdzono identyczność osoby. (Dokumenta, zeznania przesłuchanych świadków i tłumaczenie się osoby doniesionej).
- 3) Odnośnie do furmanów, krótki opis pojazdu, uprząży z podaniem tablicy adresowej. Nr. wozu lub pociągu. Przy samochodach podanie znaków rozpoznawczych.
- 4) Porę.
- 5) Miejsce.
- 6) Własne spostrzeżenie funkcjonariusza.
- 7) Imię i nazwisko, zawód, zamieszkanie dobrowolnie zgłaszających się albo przydybanych świadków ewentualnie osoby, która wezwała i spowodowała wkroczenie funkcjonariusza.
- 8) Zeznania świadków względnie osoby wzywającej interwencję.
- 9) Istniejące środki dowodowe jak dokumenty, narzędzia, ślady i t. p.
- 10) Usprawiedliwienie się osoby obwinionej.

Doniesienie tego rodzaju ma mieć formę relacji.

Odnośnie do wszystkich powyższych punktów ma funkc. natychmiast poczynić notatki na podstawie których sporządzi relację.

Przykłady.

I. Uszkodzenie cielesne.

Komisariat w Stanisławowie.
L. 2571.

dnia 4. marca 1920.
godz. 2.

Ferdynand Maliniak, uszkodzenie cielesne
Józefa Wolańskiego.

PROTOKÓŁ

spisany z Józefem Malińskim, furman urodz. 1881 w Tłumaczu przynależny do Stanisławowa, rz. kat., żonaty, zamieszkały Belwederska 125, który donosi jak następuje :

Dzisiaj popołudniu grałem w restauracji Mosesa Spitzza przy ul. Belwederskiej 73 przez dłuższy czas w karty z furmanem Ferdynandem Maliniakiem. Około godziny 8-mej wieczór w chwili płacenia cechy posprzeczaaliśmy się między sobą, a Maliniak rzucił się na mnie i ugodził mnie tępem narzędziem, prawdopodobnie zamkniętym scyzorykiem kilkakrotnie w głowę, tak, że odniosłem dwa guzy na czole.

Maliniak jest z zawodu furmanem, liczy około 30 lat, jest średniego wzrostu, silny, ma pełną czerwoną twarz i krótko strzyżone blond włosy, mały blond wąsik i nosi w lewym uchu kulczyk, a jest rzekomo zajęty u spedytora Münzera przy ul. Lipowej 3. Świadcami całego zajścia byli: właściciel restauracji Moses Spitz i jego kelner Karol.

Przyłączam się do postępowania karnego.

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

Dr. Stanisław Stański
komisarz P. P.

Józef Maliński

2. Kradzież popełniona przez służbę domową.

Komisariat w Stanisławowie
L. 2603.

dnia 10. marca 1920
11 godzina

Marja Ruszczak kradzież u służbow-
dawczyni Berty Klausner.

PROTOKÓŁ

spisany z Janem Pawlikiem, dozorca domu urodz. 1857 w Stanisławowie i przynależny, gr. kat., zamieszkały ul. Szopena 12, który donosi jak następuje:

Służąca Marja Ruszczak pozostaje od niespełna 8 dni w służbie u Berty Klausner żony oficjale sądowego zamieszkałej przy ul. Szopena 12. Dzisiaj rano spostrzegła służbowdawczyni jak Marja Ruszczak usiłowała schować woreczek z cukrem do swego kufra. Pani Klausner przeprowadziła w mojej obecności rewizję jej kufra i znalazła w nim swoją bluzkę i kilka paczek cukru, kawy i maki. Jaką wartość rzeczy rzeczy skradzione przedstawiają nie mogę zapodać. Pani Klausner prosi o wysłanie funkcjonariusza policyjnego celem stwierdzenia stanu faktycznego.

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

Mikołaj Ościński
wywiadowca.

Jan Pawlik

3. Kradzież popełniona przez osobę pozostającą do poszkodowanego w stosunku najemnym.

Ekspozytura policyjno-śledcza w Stanisławowie.

L. 2715,

dnia 16. marca 1920
godz. 16.

Władysław Kamiński, kradzież na szkodę
swego pracodawcy Józefa Kowalskiego.

PROTOKÓŁ

spisany z Franciszkiem Garlickim, buchalter urodz. 1871 we Lwowie, przynależny do Przemyśla, rz. kat., żonaty, zamieszkały w Stanisławowie przy ul. Sapieżyńskiej 37, który w imieniu właściciela fabryki maszyn Józefa Kowalskiego donosi jak następuje:

W przeciągu 3 lub 4 tygodni zginęły z fabryki mojego szefa 3 rozmaite maszyny i kilkanaście narzędzi sporządzonych z miedzi. Wartość skradzionych przedmiotów musimy dopiero zbadać a będzie wynosiła zgórá 100.000 Mkp.

O kradzież jest podejrzany robotnik Władysław Kamiński zamieszkały przy ul. Zosina Wola 120, ponieważ on miał najlepszą sposobność do popełnienia tej kradzieży a ponadto wedle informacji jego kolegów żył w ostatnich tygodniach ponad stan. Inni robotnicy fabryczni pracują już od szeregu lat i okazali się dotychczas godni zupełnego zaufania.

Bliższych wyjaśnień mogą udzielić Stanisław Czechowski zamieszk. ul. Batorego 12 i Karol Pakosz zamieszk. ul. Kazimierzowska l. 153.

Mój szef przyłącza się do postępowania karnego,

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

Franciszek Malski
komisarz P. P.

Franciszek Garliński

4. Relacja o powrocie osoby wydalonej (§ 323 u. k.) i przekroczeniu przepisów meldunk. (§ 320 u. k.)

Ekspozytura policyjno-śledcza

Stanisławów d. 7. kwietnia 1920.

Ignacy Kafka

wydalony, powrót i przekroczenie
przepisów meldunkowych.

RELACJA.

Dnia 7. kwietnia 1920 o godz. 9 przeprowadzałem w mieszkaniu zarobnika Karola Niżankowskiego zamieszkałego Knihinin miasto 43 na polecenie urzędowe rewizję i zastałem w mieszkaniu osobiście mi znanego zarobnika Ignacego Kafkę urodzonego 21 maja 1897 w Stryju, przynależny do Bochni, religji rzym. kat. wdowiec. Jak stwierdziłem Kafka zameldował się fałszywie jako

Antoni Chelmiński urodz. 1897 we Lwowie i tamże przynależny, rz. kat., stanu wolnego. Kartę meldunkową załączam. Kafka został przed rokiem ze Stanisławowa orzeczeniem starostwa jako „alfons“, na wniosek sądu po odbyciu kary 2-letniego ciężkiego więzienia za rabunek, wydany na przeciąg trzech lat.

Właściciel mieszkania Niżankowski twierdził, że Kafki bliżej nie znał i nie wiedział o jego wydaleniu.

Kafkę przytrzymałem i oddałem do zarządu aresztów policyjnych.

Jan Myślicki
wywiadowca.

5. Aresztowanie z powodu gwałtu publicznego wedle 81 u. k.

Ekspozytura policyjno-śledcza
L. 2715

Stanisławów 29. marca 1920
godz 14:30

Franciszek Bender 81 u. k. i 312 u. k.

Wyw. Jan Myślicki ze stanu tut. ekspozytury zatrzymał furmana Franc. Bendera i melduje:

Przytrzymanemu zwróciłem 29. III. br. o godz. 14:30 przy ul. Sapieżyńskiej obok wiaduktu kolejowego uwagę, że nie przestrzega przepisów dla jezdni, ponieważ jechał ze swoim próżnym wozem po prawej a nie po lewej stronie drogi. Gdy zażądałem rodowodu zawołał on do mnie: „Ty złodzieju, darmojazdu, nie masz lepszego zajęcia, jak biednych furmanów zapisywać?“ Gdy mu na to oświadczyłem, że go przytrzymuję, zaciął konie i chciał odjechać. Ponieważ chwyciłem konie za cugle uderzył on mnie 2 razy pięścią w pierś i gwałtownie mnie odepchnął, ażeby przeszkodzić aresztowaniu, poczem usiłował uciec. Zatrzymałem go jednak i wraz z furą przystawiłem tutaj. Świadcami zajścia byli: Antoni Szymański masarz zamieszk. ul. Pelesza 12 i Ksawery Müller kelner zamieszk. ul. Zosina Wola 37.

O tem donoszę z powołaniem się na moją przysięgę służbową.

Józef Sobolewski
podkomisarz P. P.

Karol Dutkiewicz
wywiadowca.

6) Relacja o ciężkim uszkodzeniu ciała.

Jan Kwaśniewski
ciężkie uszkodz. ciała
Franciszka Pokornego.

Stanisławów dn. 2. IV. 1920.

RELACJA

Dnia 1. IV. 1920 przechodząc obok restauracji Dawida Apfelbauma przy ul. Matejki 6 usłyszałem krzyk, a wszedłszy do lokalu spostrzegłem, że między kilkoma gośćmi powstała kłótnia, która

skończyła się ogólną bijatyką. Działo się to około godziny 22. Zauważyłem jak jeden z mężczyzn ugodził drugiego otwartym szczyrykiem, poczem ugodzony, upadł krwią zalany na podłogę. Napastnika zatrzymałem i on zapodał że nazywa się Jan Kwaśniewski urodz. 20/X. 1892 w Przemyślu i tam przynależny rzym.-kat stanu wolnego, zamieszkały przy ul. Lipowej 60. On przyznał się, że w przystępie złości ugodził nieznanego mu mężczyznę swoim szczyrykiem ponieważ ten mężczyzna go obraził i zelżył. Stwierdziłem że zraniony nazywa się Franciszek Pokorny, jest zarobnikiem, urodzony 5/IV 1887 w Stanisławowie i tu przynależny, rzym. kat., żonaty, zamieszkały przy ul. Kazimierzowskiej 137. On zapodał, że Kwaśniewski naigrawał się z niego, poczem przyszło do kłótni w czasie której on został pokłuty. Zranionego który miał bliznę na czole zabrała stacja ratunkowa.

Świadcami zajścia byli kelner Mikołaj Duda zamieszkały przy ul. Sobieskiego 30 i furman Jan Górski zamieszkały przy ul. Belwederskiej 73. Załączam szczyryk którym czyn został dokonany.

O tem donoszę z powołaniem się na moją przysięgę służbową.

Stanisław Majerski
wywiadowca.

IV.

Przedmiot dochodzenia wstępnego.

Celem dochodzeń policyjnych jest stwierdzenie, że pewna oznaczona osoba popełniła czyn karygodny który nadaje się do wniesienia oskarżenia przez prokuratora, względnie, że popełniony czyn nie zawiera znamion karygodnych, wobec tego można zaniechać dalszych kroków urzędowych. W uwzględnieniu więc, że pod czynem karygodnym rozumie się pewne działanie lub zaniechanie, za które ustawa przewiduje karę, należy w dochodzeniach przygotowawczych odpowiedzieć na następujące pytania:

- 1) Czy czynność lub zaniechanie będące przedmiotem dochodzeń przygotowawczych jest przez ust. k. zabroniona i czy przez to nastąpił skutek przeciwny ustawom karnym i jakiego rodzaju jest ten skutek?
- 2) Czy skutek ten został osiągnięty przez czynność lub zaniechanie sprzeciwiające się postanowieniom ust. k. i jakiego rodzaju jest ta czynność lub zaniechanie?
- 3) Której oznaczonej osobie należy przypisać skutek?
- 4) Jakiego czynu karygodnego dopuszczono się przez tę czynność?

35) Czy bierny opór przez który czynność urzędowa zostanie udaremniona jest czynnością karygodną?

Czynność urzędowa może wprawdzie być przez bierny opór udaremniona, jednakowoż niema w tem istoty czynu karygodnego, ponieważ władza może przez użycie siły opór ten pokonać, np. położenie się zbrodniarza na ziemię w czasie eskorty, zamknięcie drzwi przed rewizją itp.

Celem więc dochodzeń wstępnych (przygotowawczych) jest stwierdzenie w każdym wypadku istotnych właściwości danego czynu karygodnego przewidzianych przez u. k. t. zn. czy skutek spowodowany przez czynność sprawcy zawiera w sobie rzeczywiście wszelkie te okoliczności, które wedle ustawy są wymogiem dla ukarania, gdyż nie można nałożyć kary, jeżeli nie zachodzi przez ust. kar. przewidziana istota czynu (nulla poena sine lege) a wreszcie mają stwierdzić dochodzenia przygotowawcze współwinę i uczestnictwo osób biorących udział w danym czynie karygodnym.

36) Co w szczególności należy zbadać w wypadkach współwiny i uczestnictwa w przestępstwie?

Czy porozumienie się nastąpiło przed lub po dokonaniu czynu.

W dalszym ciągu dochodzeń przygotowawczych należy zbadać czy czynność karygodna została rzeczywiście dokonana, czy też tylko ograniczyła się do usiłowania, ponieważ u. k. rozróżnia czyny karygodne przy których jest konieczny skutek i czyny przy których następstwo skutków nie jest wymogiem np. morderstwo i zabójstwo.

Dochodzenia przygotowawcze mają stwierdzić karygodność usiłowania wedle § 8. u. k. w odróżnieniu od czynności przygotowawczych które są bezkarne.

Karygodne usiłowanie ma miejsce kiedy z przedsięwziętej czynności można z pewnością wywnioskować że sprawca miał bezsprzeczny zamiar popełnienia zbrodni.

Jeśli w złym zamiarze przedsięwzięto czynność, zdążającą do rzeczywistego wykonania przestępstwa, a dokonanie nie przyszło do skutku tylko z powodu niemożności, nadejścia obcej przeszkody lub przypadku, to usiłowanie takie jest już przestępstwem i karane jest naogół tak samo jak przestępstwo dokonane (§ 8, 239 u. k.)

Usiłowanie możliwe jest tylko przy przestępstwach *rozmyślnych*, t. j. przy zbrodniach, oraz przy występkach i przekroczeniach, wymagających złego zamiaru, usiłowanie bowiem czynności nieumyślnej, t. j. nieostrożnej lub niedbałej nie daje się logicznie skonstruować.

Samo postanowienie dokonania przestępstwa nie jest jeszcze usiłowaniem i nie może być karane (§ 11, 239 u. k.); nie są też usiłowaniem t. zw. *czynności przygotowawcze* odległe od *rzeczywistego* dokonania przestępstwa jak np. zakupno broni dla celów morderstwa, wityruchów dla kradzieży, maszyn do podrabiania pieniędzy itp., usiłowanie rozpoczyna się bowiem dopiero w tem stadjum, gdy sprawca przystępuje już do wykonania zbrodni, a więc zasada się z bronią, dobiera się do zamkniętego miejsca, rozpoczyna rysunek fałszywego pieniądza i t. p. Usiłowanie nie jest karygodne, jeśli przedsięwzięto je środkiem *absolutnie* nieudolnym, np. morderstwo zapomocą ślepego patronu, otrucie zapomocą proszku nieszkodliwego dla ludzi i t. p.. lub jeśli odnosiło się do t. zw. przedmiotu nieudolnego, np. strzał do trupa.

Jeśli ktoś kogoś do przestępstwa wzywa, pobudza lub usiłuje nakłonić, a usiłowanie jego pozostaje bez skutku, to staje się winnym usiłowanego naklonienia do tego przestępstwa (zbrodni, występku, przekroczenia) i jest karany tak samo, jak za usiłowanie odnośnego przestępstwa (§ 9, 239 u. k.). Jeśli zatem ktoś nakłania drugiego, by z nim razem włamał się do kasy, w której znachodzi się gotówka ponad 10000 Mk, a tenże

odmawia udziału, to podlegacz ulega karze, jaką wymierzyć należałoby za usiłowaną kradzież sumy nad 10000 Mk, w towarzystwie i z włamaniem.

Jeśli kilka osob wspólnie dopuściło się przestępstwa, to odpowiedzialność spada na wszystkich. Wspólne dokonanie przestępstwa może polegać na tem, że każdy z winnych współdziałał przy samej czynności przestępnej, czyli brał udział bezpośredni, ale także i na tem, że jedni ze sprawców przedsiębiorali czynność przestępną, inni zaś przyczynili się do jej wykonania sposobem pośrednim przez rozkaz, poradę, nauczanie pochwałą, dostarczanie środków, lub usuwanie przeszkód. W obu wypadkach zachodzi współwina, a współwinni odpowiadają na równi ze sprawcą głównym, względnie ze sprawcami głównymi, jeśli ich było więcej. (§ 5, 239 u. k.).

Uczestnictwa w przestępstwie dopuszcza się ten, kto nie biorąc w niem udziału, porozumiał się ze sprawcą *przed* dokonaniem przestępstwa, czy to o dostarczenie mu pomocy po spełnieniu przestępstwa, czy to o udział w zysku lub korzyściach z przestępstwa (§ 5, 259 u. k.). Także uczestnik odpowiada na równi z głównym sprawcą.

Jeśli natomiast ktoś dopiero po dokonaniu przestępstwa udziela sprawcy pomocy lub wsparcia, albo ze znanego sobie przestępstwa czerpie zyski lub korzyści, to nie staje się winnym tego samego przestępstwa, co sprawca, lecz samoistnego przestępstwa pomocy do czynu karygodnego (§ 6, 239 u. k.).

Przestępstwami pomocy do czynu karygodnego są:

a) *Złośliwe zaniechanie przeszkodzenia.*

Kto może łatwo i bez narażenia na niebezpieczeństwo siebie i swej rodziny przeszkodzić zbrodni, a zaniedbuje to uczynić ze złośliwości, ten popełnia zbrodnię (§ 212 u. k.), karaną więzieniem od sześciu miesięcy do jednego roku, a jeśli za zbrodnię, której nie przeszkodzono, zagrożona jest kara śmierci, to ciężkiem więzieniem od roku do pięciu lat (§ 212, 213, u. k.).

Złośliwe zaniechanie przeszkodzenia występku lub przekroczeniu nie jest karygodne.

b) *Zatajenie.*

Kto zataja wskazówki pomocne poszukującej władzy do odkrycia zbrodni lub sprawcy t. j. stara się rozmyślnie zapobiec lub przynajmniej utrudnić ich odkrycie; albo ukrywa u siebie zbrodniarza lub znanym sobie zbrodniarzom daje schronienie; albo ułatwia im schadzki, którym mógłby przeszkodzić, staje się winnym zbrodni, karanej więzieniem od sześciu miesięcy do jednego roku, a jeśli dawano schronienie lub ułatwiano schadzki, ciężkiem więzieniem od jednego roku do lat pięciu (§ 214, 215 u. k.).

Przestępstwo to popełnione odnośnie do występku i przekroczeń jest przekroczeniem, karaniem aresztem od ośmiu dni do trzech miesięcy (§ 307 u. k.).

Bezkarne jest zatajenie wskazówek pomocnych do odkrycia przestępstwa lub sprawcy, jeśli sprawca pozostaje do zatajającego w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, czyli jest jego ojcem, matką, dziadkiem, babką, dzieckiem, wnukiem i t. d. małżonka, jeśli jest

jego małżonkiem; jeśli należy do jego rodzeństwa, lub rodzeństwa małżonka; albo jest małżonkiem któregoś z jego rodzeństwa; jeśli należy do jego rodzeństwa stryjecznego lub ciotecznego, albo też jeszcze bliżej jest z nim spokrewniony (§ 216 u. k.).

Bezkarność ta odnosi się tylko do zatajenia, nie zachodzi zatem przy udzieleniu schronienia i ułatwieniu schadzek.

c) *Pomoc do ucieczki zasądzonemu za zbrodnię lub przekroczenie.*

Pomoc aresztowanemu do ucieczki czy to podstępem, czy przemocą i przeszkadzanie poszukującej władzy w ponownem ujęciu zbiegłego, jest zbrodnią, jeśli zbiegły aresztowany był z powodu zbrodni, przekroczeniem zaś jeśli był aresztowany z powodu występku lub przekroczenia (§ 217, 307 u. k.).

Obojętnie jest, czy zbiegły był już zasądzony, czy też tylko osadzony w areszcie śledczym, lub przytrzymany.

Jeśli pomocnik wiedział, że zbiegły jest obwiniony lub zasądzony za zbrodnię zdrady Państwa, lub fałszowania pieniędzy papierowych, kara za zbrodnię tej pomocy wynosi pięć do dziesięciu lat ciężkiego więzienia; jeśli pomocnik *był obowiązany do strzeżenia zbiegłego*, t. i. należał do jego eskorty, warty, był klucznikiem, dozorcą lub t. p., albo jeśli zbiegły był obwiniony lub zasądzony za fałszowanie monety, morderstwo, rabunek lub podpalenie, to karą jest ciężkie więzienie od jednego roku do lat pięciu; zresztą przy zbrodni pomocy wynosi kara od sześciu miesięcy do jednego roku więzienia, przy przekroczeniu pomocy areszt od ośmiu dni do trzech miesięcy (§ 218, 219, 307 u. k.).

d) *Ukrycie lub inne popieranie dezertera.*

Wskazanie drogi, przebranie, ukrycie, udzielenie schronienia, lub inna pomoc i ułatwienie w ten sposób ucieczki lub utrudnianie wyśledzenia i ujęcia dezertera bez poprzedniego porozumienia się z nim, jest zbrodnią zagrożoną więzieniem od sześciu miesięcy do roku i grzywną, a jeśli ukrywanie trwało dłużej, lub pomocnik odkupił od dezertera mundur, broń, konia i t. p., albo udzielał pomocy z chęci zysku, lub wśród szczególnie obciążających okoliczności, to kara polega na ciężkiem więzieniu od jednego roku do pięciu lat (§ 220, 221 u. k.).

Udzielenie dezterterowi pomocy za poprzedniem porozumieniem się stanowi odrębną zbrodnię nie należącą do kategorii przestępstw pomocy do czynów karygodnych; będzie o niej zatem mowa w części szczegółowej.

Pomoc w rabunku, lub kradzieży i sprzeniewierzeniu udzielona przez nabycie, ukrycie lub pozbycie rzeczy zrabowanych, kradzionych lub sprzeniewierzonych, stanowi osobną grupę *uczestnictwa*. Uczestnictwo w kradzieży i sprzeniewierzeniu jest zbrodnią, jeśli uczestnik z wartości lub ilości rzeczy, albo też z zachodzących okoliczności wie, iż kradzież lub sprzeniewierzenie spełniono w sposób kwalifikujący ten czyn jako zbrodnię, albo jeśli przedmioty ukryte, nabyte lub pozbyte przedstawiają wartość ponad 1000 Mp. (§ 185, 186 u. k.); pozatem uczestnictwo w kradzieży lub sprzeniewierzeniu stanowi przekroczenie (§ 464 u. k.). Uczestnictwo w rabunku jest zawsze zbrodnią (§ 196 u. k.).

37. Jakie są okoliczności wykluczające poczytalnie przestępstwa?

Przestępstwa dopuścić się może tylko *człowiek* i on też sam a nie kto inny za to odpowiada.

Ustawa nie zna odpowiedzialności karnej za czyny obce, ani też t. zw. odpowiedzialności zbiorowej pewnej grupy osób n. p. rodziny, korporacji, związku i t. p. za czyny członka tej grupy.

Nie każdy jednak człowiek może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, nie u wszystkich ludzi odpowiedzialność ta jest jednakowa, nie zawsze jest ona pełna.

Zdolność człowieka do odpowiedzialności za karygodny czyn lub zaniechanie stanowi podstawę *poczytania* mu przestępstwa, czyli dopuszcza sądzić go i karać przez władze.

Gdy poczytanie jest pełne, sprawca ponosi odpowiedzialność całkowitą, gdy jest częściowe, kara za przestępstwo jest łagodniejszego rodzaju; gdzie nie ma poczytania, tam nie ma kary.

Poczytanie jest *wykluczone* tak przy zbrodniach, jak przy występkach i przekroczeniach:

a) jeśli sprawca nie skończył jeszcze lat dziesięciu (§ 237 u. k.);

b) jeśli sprawca zupełnie jest pozbawiony władania rozumem (§ 2 a u. k.);

c) jeśli dopuszczono się przestępstwa w stanie przemijającego pomieszania zmysłów, w czasie, gdy ono trwało (§ 2 b u. k.), albo w stanie zaburzenia umysłowego, w którym sprawca nie był świadom swego działania (§ 2 c u. k.);

d) jeśli zaszedł błąd, który nie dawał poznać w uczynku zbrodni (§ 2 e u. k.);

e) jeśli złe powstało wskutek przypadku niedbalstwa lub niewiedomości skutków czynu (§ 2 f u. k.);

f) jeśli dokonano czynu wskutek nieodpornego przymusu w wykonaniu sprawiedliwej obrony koniecznej (§ 2 g u. k.).

Przez osoby pozbawione zupełnie rozumu (b) należy rozumieć dotkniętych trwałymi chorobami umysłowymi t. zn. szaleńców i obłąkanych, zupełnych idjotów i matołków.

Stany przemijającego pomieszania zmysłów (c) są to ostre lecz przemijające ataki choroby umysłowej u osób, które poza tem są świadome swego działania, jak n. p. ataki epileptyczne;

przez zaburzenia umysłowe (c) rozumie się chwilowe zawieszenie świadomości u człowieka psychicznie całkiem zdrowego przez sen i jego przypadłości jak lunatycтво, upojenie senne i sen hipnotyczny, przez odurzenie spowodowane nader dotkliwym bólem fizycznym, lub wysoką gorączką.

Za błąd (d) w rozumieniu ustawy karnej nie można uważać nieznajomości ustawy karnej, która — jak już wspomniano — nie usprawiedliwia; może to być tylko błąd faktyczny, lub błąd co do prawa prywatnego względnie administracyjnego.

Ktoś nocując w hotelu z żoną wyszedł z pokoju na ciemny kurytarz, a wracając, wchodzi przez omyłkę do obcego ciemnego pokoju i w przekonaniu, iż tam jest jego żona, spółkuje z obcą śpiącą kobietą. Czy ten z powodu błędu faktycznego nie zawiera w sobie ani znamion zbrodni zgwałcenia z § 127 u. k., ani znamion przekroczenia cudzołóstwa.

Z powodu błędu prawa prywatnego nie będzie zbrodni sprzeniewierzenia w wypadku, gdy ktoś zatrzymał, lub pozbył rzecz cudzą w przekonaniu, że ona jest jego własnością, ani zbrodni dwużeństwa, gdy ktoś otrzymawszy zagranicą rozwód nieważny wedle ustaw tutejszych, zawrze w Polsce ponowny związek małżeński.

Wyjątek (e) zachodzi tylko wówczas, jeśli sprawca sam nie dopuścił się żadnej nieostrożności, ani niedbalstwa, jeśli zatem zły skutek działania wynikł z okoliczności niezależnych od sprawcy, których on wedle zwyczajnego, normalnego stanu rzeczy nie mógł wcale przewidzieć.

Nieodporny przymus (f) uniewinnia tylko wtedy, gdy wszelki opór był, lub musiał być bezskuteczny.

Sprawiedliwa obrona konieczna zachodzi wówczas, gdy jakość napadu, właściwość osób, czasu i miejsca dają słuszną podstawę do wniosku, że sprawca użył koniecznej obrony do odparcia od siebie lub innych bezprawnego napadu na życie, wolność lub mienie.

Odwet za dokonany już, choćby bezprawny napad nie jest obroną, podlega zatem karze. Nie uniewinnia też obrona przeciw napaści na cześć.

Poczytanie jest *ograniczone*:

a) Jeśli sprawca jest w wieku od skończonych lat dziesięciu do skończonych lat czternastu. Przestępstwa popełnione przez

takich sprawców, a zawierające znamiona zbrodni określa ustawa jako przekroczenie (§ 2 d u. k. i § 237 u. k.), karane *od-osobnionem zamknięciem* (nie aresztem) od jednego dnia do sześciu miesięcy (§ 270 u. k.); przestępstwa natomiast będące same przez się występками lub przekroczeniami pozostawia się skarceniu domowemu, a w braku takiego, albo stosownie do zachodzących okoliczności, skarceniu i zaradzeniu przez władzę bezpieczeństwa (§ 273 u. k.). Skarcenie to — o ile przypada ono w udziale władzy bezpieczeństwa — nie może żadną miarą polegać na chłości, gdyż ta nie jest znana obowiązującemu prawu karnemu, można natomiast stosować zamknięcie w *od-osobnionem miejscu*, t.j. odrębnie od starszych, przez czas stosowny.

Jeśli czyn popełniono w stanie zupełnego pijaństwa, wywołanego bez zamiaru popełnienia przestępstwa (§ 2 c u. k.).

Pijaństwo zupełne oznacza stan alkoholicznego zaćmienia umysłu, wykluczającego zupełnie świadomość; nie uniewinnia ono, jeśli sprawca odurzył się rozmyślnie alkoholem w celu nabrania animuszu, lub w celu uniknięcia odpowiedzialności.

Czyn popełniony w stanie pijaństwa, a zawierający znamiona zbrodni, określa ustawa jako przekroczenie pijaństwa (§ 523 u. k.) zagrożone karą aresztu od jednego do sześciu miesięcy; występk i przekroczenia popełnione w stanie pijaństwa, są bezkarne.

c) Jeśli obronę konieczną przekroczone z przerażenia, obawy lub strachu (§ 2 ust. ost. u. k.) a czyn wywołał śmierć czyjąś, to zachodzi występki przeciw bezpieczeństwu życia, karany ścisłym aresztem od sześciu miesięcy do roku (§ 335 u. k.); jeśli czyn wywołał ciężkie uszkodzenie ciała, to zachodzi przekroczenie (§ 431 u. k.) karane aresztem od jednego do sześciu miesięcy, jeśli zaś wynikło tylko lekkie uszkodzenie ciała, lub żadne złe skutki nie zostały wywołane, to przekroczenie (§ 431 u. k.) karane jest grzywną lub aresztem od trzech dni do trzech miesięcy.

Przy przestępstwach zagrożonych karą śmierci lub dożywotniego więzienia ograniczone jest poczytanie odnośnie do osób między skończonym cztertnastym a skończonym dwudziestym rokiem życia o tyle, że zamiast owych kar ponoszą te osoby karę ciężkiego więzienia od lat dziesięciu do dwudziestu.

W monarchjach władca t. j. cesarz, król i t. p. nie podlega wogóle odpowiedzialności karnej. W republikach, a więc

w państwach, gdzie naród sam sprawuje rządy, prezydent, czy też naczelnik Państwa nie jest władcą, czyli suwerenem, lecz tylko najwyższym funkcjonariuszem Państwa, a zatem obywatelem podlegającym na równi z innymi obywatelami obowiązującym ustawom.

Natomiast korzystają posłowie sejmowi z *nietykalności poselskiej* będącej rękojmią wolności słowa i działalności politycznej reprezentantów ludności i jej poszczególnych grup. Nietykalność poselska polega na tem:

1) poseł sejmowy nie może być *nigdy* pociągany do odpowiedzialności za sposób głosowania w Sejmie lub w Komisjach sejmowych;

2) że za zachowanie się i za oświadczenia w Sejmie lub w Komisjach sejmowych odpowiada poseł tylko przed Sejmem t. zn. dyscyplinarnie;

3) że za działalność w Sejmie i *poza Sejmem* wchodzącą w zakres wykonywania mandatu poselskiego poseł *nigdy* nie może być pociągany do odpowiedzialności;

4) że w czasie trwania Sejmu posłowie w *żadnym wypadku* nie mogą być aresztowani, a wkroczenie organów władzy, rewizja domowa, przytrzymanie papierów i ruchomości dopuszczalne są tylko na podstawie nakazu sądowego i tylko *wtedy*, gdy członkowie rodziny posła lub domownicy wspólnie z nim mieszkający ścigani są z powodu popełnienia przestępstwa. I wówczas czynności powyższe powinny być ograniczone do tych osób (ust. z 8/IV. 1919 poz. 263 dz. p. p. Nr. 31) t. j. do członków rodziny względnie domowników.

Posłowie zagraniczni uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej polskiej i właściwy poczet osób ich poselslwa, domownicy i słudzy tych posłów lub przebywających w Polsce obcych panujących, jeżeli są zarazem obywatelami tego Państwa, do którego należy panujący lub poseł, nie podlegają sądom polskim. Gdyby więc z takimi osobami należało przedsięwziąć jakąś czynność urzędową, władza powinna wprawdzie wedle okoliczności zapewnić sobie osobę obwinionego, ale musi donieść natychmiast Ministrowi Sprawiedliwości celem dalszego zarządzenia (§ 61 p. k.). To uprawnienie zagranicznych dyplomatów i ich pocztu zowiemy *eksterytorjalnością*. Nie stanowi ona zapewnienia bezkarności; gdyż osoby te odpowiadają za popełnione przestępstwa przed swoimi sądami.

V.

Środki dochodzenia wstępnego.

Skoro więc zbadano przedmiot i cel dochodzenia przygotowawczego, należy ustalić środki, zapomocą których czyn karygodny może być ujawniony. Bardzo łatwo można wyświetlić czyn karygodny, jeżeli się odbył w obecności więcej ludzi. W tym wypadku będzie zadaniem policji stwierdzić i wysledzić dane osoby, które będą tak zwanymi świadkami czynu.

W wypadkach w których czynność karygodna została bez świadków popełniona należy uwzględnić:

1. Rzeczy, przy pomocy których popełniono czyn karygodny.
2. Ślady, które pozostały na miejscu czynu.
3. Okoliczności, z których można wnosić o przebiegu danej sprawy.

38) Jak dadzą się określić środki, zapomocą których można przedewszystkiem sprawę wyświetlić?

I. Przesłuchanie osoby przez czynność karygodną porzywdzonej, o ile ona sama nie wniosła doniesienia.

II. Stwierdzenie i urzędowe oględziny przedmiotów, przy pomocy których albo na których czynność karygodną popełniono albo które sprawca zostawił na miejscu czynu lub które wreszcie w inny sposób służyć mogą do skonstruowania dowodu.

III. Wyśledzenie i przesłuchanie świadków t. j. osób, które mogą stwierdzić czynność karygodną albo okoliczności do niej się odnoszące, a pozostają z nią w związku przyczynowym.

IV. Wyśledzenie i urzędowe oględziny śladów spowodowanych przez czynność karygodną.

V. Orzeczenie przez oględziny rzeczoznawców o stwierdzonej istocie sprawy.

VI. Zgromadzenie indziejów t. j. takich okoliczności z których można wnioskować o udziale pewnej oznaczonej osoby w określonej czynności karygodnej.

VII. Przesłuchanie osób podejrzanych o popełnienie czynu karygodnego.

39) W jakim porządku następuje użycie tych środków ?

Zgóry tego oznaczyć nie można. Na wszelki wypadek jest wskazane przede wszystkim przesłuchanie osoby poszkodowanej, ponieważ jest prawdopodobieństwo, że ona potrafi zapodać, co dla dalszych dochodzeń będzie potrzebne, poczem następuje zwyczajnie wyśledzenie i przesłuchanie świadków i wizja lokalna.

Zresztą przeprowadza się dochodzenia przygotowawcze, stosownie do potrzeby w każdym poszczególnym wypadku.

Szczególnie ważne jest uchwycenie właściwego momentu dla przesłuchania osób podejrzanych t. j. przedtem należy już zgromadzić pewien materiał dowodowy, gdyż inaczej niemożliwe będzie planowe przesłuchanie, przy czem dokładnie jednak baczyć należy, ażeby nie odwlekano za długo z przesłuchaniem obwinionego, ażeby ten nie miał czasu użyć swego wpływu na świadków albo usunąć środki dowodowe.

40) Na jakie okoliczności należy przesłuchać osoby pokrzywdzone ?

Przesłuchanie będzie analogiczne do formy i treści protokolarnego doniesienia, w szczególności musi ona dokładnie podać, o ile została przez czynność karygodną pokrzywdzona.

(Uszkodzenie ciała, majątku i t. p. a ponadto ma na swoje zapodanie przedłożyć dowody, wreszcie należy tę osobę zapytać, czy przyłącza się do postępowania karnego (§ 172 p. k.)

41) W jaki sposób wyśledza się a potem przesłuchuje świadków ?

Przedewszystkiem należy zapytać donosiciela albo osobę pokrzywdzoną o świadków, poczem rozpatrzyć się na

miejscu czynu lub w pobliżu tegoż, następnie szukać świadków wśród osób, które z domniemanym sprawcą stali lub stoją w jakimkolwiek związku. W tym wypadku należy wziąć pod uwagę towarzyszy zawodowych i sąsiadów mieszkania, znajomych, personali lokalów publicznych, do których sprawca uczęszcza, przytem należy ostrożnie postępować i uważać, by obwiniony nie został o tem ostrzeżony. W wypadkach ciężkich zbrodni ogłasza się w dziennikach i przez plakatowanie o czynności karygodnej wzywa się świadków.

42) Na jakiej ustawowej podstawie może policja wzywać świadków?

Na podstawie § 9. ces. rozp. z dnia 24/IV. 1854 r. Dz. U. P. Nr. 96. w drodze analogii jako Policja Państwowa (Staatspolizei).

Ponieważ świadka przesłuchuje się tylko na okoliczności, o których on osobiście jest poinformowany dlatego zastępstwo jest niedopuszczalne, należy go wezwać do osobistego stawienia się.

W wezwaniu należy podać krótko przedmiot przesłuchania.

Jeżeli świadek się nie jawi, należy go powtórnie wezwać pod groźbą przystawienia, a o ile drugiemu wezwaniu zadość nie uczyni należy go przystawić.

Wezwanie.

Celem przesłuchania jako świadka, dania informacji, agnoskowania
..... zechce się pan (i) osobiście stawić dnia
o godz. w tut i przynieść niniejsze wezwanie.

Przedmiotem przesłuchania będzie

Urząd śledczy.

Stanisławów, dnia

Podpis.

Dowód doręczenia.

Stwierdzam niniejszem, iż mi wezwanie do l. z dnia
..... na dniu dzisiejszym rzeczywiście doręczono.

Stanisławów, dnia

II. Wezwanie.

Ponieważ pan (i) nie zjawił (a) się dnia na I-sze wezwanie, wzywa się pana (ią) niniejszem powtórnie, celem przesłuchania na dzień o godz. do tuł.
Niniejsze wezwanie należy przynieść.

Przedmiotem przesłuchania będzie

Gdyby pan (i) bez należytego usprawiedliwienia się, znowu się nie zjawił, zostanie w myśl § 9. ces. rozp. z 20. kwietnia 1854 Dz. U. P. Nr. 96 wydany nakaz przystawienia.

Urząd śledczy.

Stanisławów, dnia

Podpis

Nakaz przystawienia.

L.

Imię i nazwisko

Rodowód:

Mieszkanie:

Z powodu niejawienia się mimo potwierdzonego odbioru II. wezwania poleca się wyż wymierzionego (ą) dnia przystawić.

Urząd śledczy.

Stanisławów

(Pieczętka)

Podpis.

43) Kogo jako świadka słuchać nie można?

Jako świadków słuchać nie można pod nieważnością ich zeznań:

1. duchownych względem tego, co im powierzono na spowiedzi albo w inny sposób pod warunkiem tajemnicy urzędu duchownego;

2. urzędników państwowych, jeżeliby zeznaniem swoim zdradzili tajemnicę urzędową, której przestrzegać są obowiązani, o ile przełożeni nie zwolnili ich od tego obowiązku;

3. osób, które w czasie, kiedy zeznawać mają, z powodu stanu swego ciała lub umysłu, nie są w możności zeznać prawdy.

44) Kto jest uwolniony od przesłuchania?

Uwolnieni są od obowiązku składania świadectwa:

1. krewni i powinowaci obwinionego w linii wstępnej i zstępnej, jego małżonek i tegoż rodzeństwo, jego własne rodzeństwo i tegoż małżonkowie, rodzeństwo jego rodziców oraz dziadków i babek, jego siostrzeńcy i bratanki, siostrzenice i bratanice, krewni w stopniu dzieci rodzeństwa, przysposobiciele i wychowawcy, przysposobieńcy i wychowan-kowie, jego opiekun i pupil;

2. obrońcy pod względem tego, z czym się obwinio-ny zwierzył przed nimi jako obrońcami.

Jeżeli osoba jako świadek wezwana, zostaje w któ-rym z poprzednio wymienionych stosunków tylko do je-dnego z kilku obwinionych, wówczas od świadectwa co do innych tylko wtedy uchylić się może, gdy niemożliwe jest odłączenie zeznań, które się tych ostatnich tyczą.

Osoby pod 1. wymienione, jeżeli jako świadkowie są wezwane, powinien funkcjonariusz przed ich przesłuchaniem albo przynajmniej, skoro się tylko o ich stosunku do obwi-nionego dowie, pouczyć, że mają prawo uchylić się od świadectwa i zapisać do protokołu oświadczenie ich w tej mierze uczynione. Jeżeli świadek nie zrzekł się wyraźnie prawa uchylenia się od świadectwa, zeznanie jego jest ważne.

45) Jak należy postąpić z wezwaniem do osób, dla których, ze względu na bezpieczeństwo lub interesa publiczne, jest potrzebne zastępstwo na czas ich nieobecności?

Wezwanie należy skierować do ich władzy przełożonej względnie kierownictwa (kolejarze, personal szpitalny i t. p.).

46) Jak się wzywa osoby wojskowe?

Za pośrednictwem przełożonej komendy.

47) Jak przesłuchuje się osoby chore?

Osoby, które z powodu choroby lub ułomności przed sądem stawić się nie mogą, przesłuchać można ich w miesz-kaniu.

48. Jak należy przesłuchać świadka?

Każdego świadka należy osobno przesłuchać, ażeby go izolować od wpływów innych osób.

Należy pamiętać o tem, że zeznanie świadka odnosi się do spostrzeżeń i wrażeń przeszłości i polega na opowiadaniu, w którem świadek musi się cofnąć pamięcią wstecz. Zrozumiałe jest, że wspomnienia rzeczy przeżytych w przeszłości są niezupełne i często zapomina się niektóre szczegóły.

Każdy świadek stara się luki pamięciowe w jakikolwiek sposób wypełnić i jakkolwiek ma bezsprzeczną chęć zeznawania prawdy, niejednokrotnie popełni błąd.

Gdy więc w czasie przesłuchania inny świadek się znajdzie, może nastąpić mimowolny wpływ i pomieszanie pamięci jednego ze świadków, ponieważ on w drodze sugestji ulegnie wpływom opowiadania.

Jeżeli świadek nie zna języka urzędowego, przesłuchanie jego bez tłumacza wtedy tylko nastąpić może, gdy przesłuchujący język jego dostatecznie zna; jeśli potrzeba, należy załączyć do aktów uwierzytelniony przekład protokołu na język urzędowy.

W innych zaś wypadkach przesłuchanie odbyć się powinno za przybraniem zaprzysiężonego tłumacza, a zeznania zapisane być mają do protokołu tak w języku, w którym świadka słuchano, jakoteż w przekładzie na język urzędowy. Tłumacz może także być użyty za protokolanta.

Jeżeli świadek jest głuchy, zadaje mu się pytania na piśmie, a jeżeli jest niemy, wzywa się go, aby odpowiadał pisemnie. Gdyby ani ten ani tamten sposób przesłuchania nie był możliwy, wówczas słuchać należy świadka, przybierając jedną lub więcej osób, które z nimi na znaki rozmawiać umieją, albo skądinąd mają wprawę w porozumieniu się z głuchoniemymi, a które wprzód jako tłumacze zaprzysiężone być powinny.

Przed przesłuchaniem należy upomnieć świadka, aby na zadane sobie pytania według najlepszej swej wiedzy i sumienia szczerą zeznał prawdę, niczego nie zamilczał i w taki sposób zeznawał, żeby w razie potrzeby zeznania swoje mógł potwierdzić przysięgą.

Następnie świadka należy zapytać o imię i nazwisko, wiek, miejsce urodzenia, religję, stan, sposób zarobkowania lub zatrudnienie, miejsce zamieszkania, a w razie potrzeby

o inne stosunki osobiste, zwłaszcza o jego stosunek do obwinionego lub do innych osób, których śledztwo dotyczy.

Jeżeli funkcjonariusz uważa, że ze względu na szczególne okoliczności przypadku konieczna zachodzi potrzeba, może także świadka zapytać, czy już kiedyś zostawał pod śledztwem karno-sądowym i jaki był jego wynik.

Słuchając świadka co do samej rzeczy należy go naprzód skłonić, aby zwięźle opowiedział fakty, stanowiące przedmiot przesłuchania a następnie, aby uzupełnił je i usunął to wszystko, co jest niejasne lub sprzeczne. W szczególności wezwać należy świadka, aby podał źródło swej wiedzy. Unikać należy, o ile tylko można, pytań, w którychby mu przedstawiono okoliczności, jakie dopiero z jego odpowiedzi wypływać powinny, a gdyby ich nie można uniknąć, natenczas w protokole mają być uwidocznione.

49) Kiedy należy przeprowadzić konfrontację.

Świadków należy skonfrontować, o ile ich zeznania w zasadniczych kwestjach są sprzeczne. Z reguły nie należy więcej jak dwóch świadków konfrontować, przyczem przesłuchanie należy przeprowadzić szczegółowo odnośnie do każdej sprzecznej okoliczności.

50) Jak należy postąpić w wypadku agnoskowania przedmiotów lub rzeczy przez świadków?

Jeżeli zachodzi potrzeba, aby świadek rozpoznał osoby lub rzeczy, należy mu je przedstawić albo przedłożyć w sposób stosowny; jednakże świadka pierwszej należy wezwać do dokładnego opisanie i podania znamion odróżniających, od innych przedmiotów.

51) Co zawiera protokół przesłuchania świadka?

1. Oznaczenie władzy przed którą spisano protokół.
2. Datę i porę.
3. Imię i nazwisko, zawód, datę urodzenia i przynależność, stan i religję, przyczem należy baczną zwrócić uwagę na sposób pisania nazwiska.

4. Treść zeznania.

5. Podpis świadka i funkcjonariusza.

Zeznania świadka należy spisać w mowie wprost t. j. w pierwszej osobie, możliwie z użyciem słów zeznającego.

Okoliczności nie należące do sprawy należy opuścić.

52) Co to są przedmioty dowodowe ?

Są to takie przedmioty, które służą do skonstruowania dowodów:

1) Przedmioty, *na których* popełniono czyn karygodny n. p. dokument, który sfalszowano, przedmiot, który złośliwie uszkodzono albo rzeczy skradzione.

2) Przedmioty, *przy pomocy* których popełniono czyn karygodny, a więc narzędzia czynu n. p. przedmiot, którym uszkodzenie cielesne zostało zadane, żelazo którym zamknięte drzwi wylamano, ażeby dokonać kradzieży.

3) Przedmioty, które sprawca na miejscu czynu, albo rozmyślnie, albo przypadkowo zapomniał lub zgubił.

4) Przedmioty, które w inny sposób mogą służyć do skonstruowania dowodów, jak n. p. część garderoby podejrzanego, na której znajdują się plamy z krwi, albo przedmioty, których sprawca na miejscu czynu karygodnego się dotknął i które noszą ślady palców.

53) Do czego służą wymienione przedmioty dowodowe ?

Wymienione przedmioty dowodowe służą:

- a) Jako dowód na skutek czynności karygodnej dokonanej przez posądzonego np. rozbita szyba, zniszczona maszyna, spalone rzeczy, narzędzia którymi uszkodzono i t. p.;
- b) jako dowód czynności karygodnej, będącej wymogiem karygodnej istoty czynu, w szczególności narzędzia i środki, którymi n. p. dopuszczono się fałszowania monet lub podpalenia, lub narzędzia do włamania i t. p.;
- c) jako dowód winy, skoro sprawca n.p. spowodował ciężkie uszkodzenie ciała, a przed dokonaniem czynem n. p. ostrzył scyzoryk z czego można wnioskować, że istniał u niego zły zamiar;
- d) jako dowód obecności sprawcy na miejscu czynu karygodnego, o ile n. p. uda się udowodnić, że przedmioty

pozostawione przez sprawcę na miejscu czynu karygodnego, były jego własnością lub w jego posiadaniu.

- e) Wspomniane przedmioty mogą też doprowadzić do wyśledzenia niewiadomego sprawcy, n. p. pozostawiony mankiet prowadzi do wyśledzenia sprawcy włamania, przez porównanie znaku umieszczonego na mankiecie ze znakami wszystkich pralni.
- f) Tego rodzaju przedmioty mogą i w inny sposób stworzyć okoliczność obciążającą, n. p. w wypadku mordu lub ciężkiego uszkodzenia ciała, zakwestjonuje się u podejrzanego część garderoby, na której znajdują się widocznie zmyte ślady krwi, co nasuwa uzasadnione podejrzenie, że w chwili popełnienia czynu nosił on tę część garderoby i starał się usunąć ślady krwi.

54) Jak należy postąpić z przedmiotem dowodu?

Wedle § 98 p. k. należy takie przedmioty wziąć do urzędowego depozytu. Szczególnie należy uważać, ażeby przedmioty dowodowe pozostały niezmienione, a znajdujące się na nich ewentualne ślady nieuszkodzone.

55) Jak jest uregulowany obowiązek wydania takich przedmiotów dowodowych?

Każdy jest obowiązany wydać na żądanie przedmioty takie, a w szczególności także dokumenty. Jeśliby się wzbraniało wydać przedmiot dowodowy, którego posiadanie przyznano lub w inny sposób posiadanie udowodniono i jeśliby odebranie przez rewizję domu uskutecznić się nie dało, wówczas posiadacz, jeżeli sam nie jest podejrzanym o czyn karygodny lub nie jest z ustawy uwolniony od obowiązku składania świadectwa, zniewolony być może do tego nakazem sądu.

56) Czy jest dopuszczalne zatrzymanie telegramów, listów i innych przesyłek?

Jeżeli obwiniony o zbrodnię lub występki jest już uwięziony, albo gdy z powodu tychże wydano przeciw niemu nakaz dostawienia lub uwięzienia, wówczas można telegramy, listy lub inne przesyłki, które obwiniony wysyła,

lub które do niego nadchodzą, zatrzymać i żądać ich wydania od urzędów pocztowych, telegraficznych lub innych zakładów, trudniących się przesyłką.

Zakłady te są nadto obowiązane na żądanie prokuratora wstrzymać takie przesyłki aż do nadejścia postanowienia sądowego, jednakowoż, jeżeli sędzia śledczy takiego postanowienia nie wyda w przeciągu dni trzech, nie wolno im dłużej odwlekać przesłania.

O zatrzymaniu przesyłek zawiadomić należy obwinionego, albo, jeżeli on jest nieobecny, kogoś z jego rodziny i to natychmiast lub najpóźniej w dwudziestu czterech godzinach. Skoro przesyłkę otworzono, wówczas listy i telegramy, o ile nie ma obawy, aby udzielenie ich treści szkodliwie wpływało na śledztwo, udzielić należy obwinionemu lub temu, do kogo są wystosowane i to w oryginale lub w odpisie, w całości lub w wyciągu. Jeżeli obwiniony jest nieobecny, udzielenie to ma nastąpić komuś z jego krewnych. Jeżeli nie ma krewnych obwinionego, a sędzia mniema, że tego wymaga interes wysyłającego, należy list mu zwrócić, albo też donieść mu o dokonaniem zatrzymaniu, w razie, gdy list lub telegram w aktach pozostawić potrzeba.

Przesyłki zatrzymane, których otworzenia nie uznano za potrzebne, wydać należy niezwłocznie tym, do których są wystosowane, albo też zwrócić zakładowi, trudniącemu się przesyłką.

57) Na jakiej ustawowej podstawie może policja przeprowadzić rewizję domu bez poprzedniego zezwolenia sędziego ?

Policja może przeprowadzić rewizję domu bez poprzedniego zezwolenia sędziego na podstawie § 141 p. k. a mianowicie:

Jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, mogą władze bezpieczeństwa zarządzić rewizję domu celem wymiaru sprawiedliwości karnej, nawet bez nakazu sędziowskiego.

Dla przeprowadzenia rewizji ma funkcjonariusz otrzymać pisemne upoważnienie w myśl § 141.

(Formularz)

Ekspozytura pol.-śledcza w Stanisławowie.

L.

Upoważnienie

dla wywiadowcy do przeprowadzenia
rewizji w domu (w mieszkaniu) adres
. i wszystkich przynależnych ubikacjach, z powodu
.

Stanisławów, dnia

(pieczęć)

Podpis

58) W jakich wypadkach może funkcjonariusz policji bez wyraźnego zezwolenia przełożonej władzy przeprowadzić rewizję?

Jeżeli przeciw komu wydano nakaz dostawienia albo, jeżeli kogo na uczynku ujęto, gdy przez publiczną pogoń lub głos publiczny wskazano jako podejrzanego o przestępstwo, albo gdy w jego posiadaniu znaleziono przedmioty, które wskazują na udział w niem.

W obu wypadkach należy osobie interesowanej na żądanie natychmiast, albo przynajmniej w następnych dwudziestu czterech godzinach doręczyć poświadczenie pisemne, że przedsięwzięto rewizję domu i z jakich powodów.

(Formularz)

Ekspozytura pol.-śledcza w Stanisławowie.

L.

Stanisławów, dnia

Poświadczenie.

Poświadcza się, że przeprowadzono w dniu o godz.
. rewizja domu (mieszkania) u p.
adres z powodu dała
rezultat negatywny (pozytywny, przyczem znaleziono i zabrano do depozytu urzędowego następujące przedmioty)

(pieczęć)

Podpis

59) Jak należy przeprowadzić rewizję?

Rewizja następuje zwyczajnie tylko po poprzednim przesłuchaniu osoby, u której albo na której ma być przedsięwzięta i to tylko o tyle, o ile przesłuchanie nie skłoniło jej do dobrowolnego wydania przedmiotów poszukiwanych, ani nie usunęło tych przyczyn, które były powodem rewizji.

Przesłuchania takiego można pominąć, gdy chodzi o 1) osoby osławione, jakoteż wtedy, gdy 2) zwłoka grozi niebezpieczeństwem, albo kiedy odbywa się 3) rewizja miejsc dostępnych dla publiczności.

Rewizję domu i osoby zawsze należy odbywać bez niepotrzebnego rozgłosu i w taki sposób, aby unikać wszystkiego, coby sprawić mogło niepotrzebną przykrość lub niedogodność osobom interesowanym, z poszanowaniem, o ile tylko można, ich czci i ich tajemnic prywatnych, nie mających związku z przedmiotem śledztwa, jakoteż z najstaranniejszym przestrzeganiem względów przyzwoitości i stosowności.

Osobę zajmującą miejsce, które ma być przeszukane, wezwać należy, aby była obecna podczas przeszukiwania, a jeżeli ona doznaje przeszkody, albo jest nieobecna, wezwanie wystosować należy do dorosłej osoby, jej rodziny, albo jeśli takiej niema, do domownika lub sąsiada.

Oprócz tego przybrać zawsze należy do rewizji dwóch świadków.

Protokół z rewizji mający, spisać się podpisać mają wszyscy obecni.

(Formularz)

Ekspozytura pol.-śledcza w Stanisławowie.

L.

Stanisławów, dnia
godzina

P r o t o k ó ł

spisany przy sposobności rewizji w domu (mieszkańcu)
. przy ulicy
Obecni

Przyczyna rewizji

Rewizja dała rezultat negatywny.

Przy rewizji znaleziono następujące przedmioty:

1)

2)

3)

Z powyższych przedmiotów zabrano do depozytu urzędowego oznaczone Nr. a przedmioty oznaczone Nr. zakwestjonowano.

Koniec czynności urzędowej o godzinie

Podpis świadków

Podpis osoby urzędowej

Podpis osoby u której
rewizję przeprowadzono.

Przedmioty znalezione należy dokładnie spisać i dla uniknięcia zamiany dokładnie opisać, z dokładnem podaniem ewentualnej miary lub wagi.

Przy przetrząsaniu papierów starać się należy, aby ich treść nie doszła do wiadomości osób, które nie są do tego powołane.

Jeżeli posiadacz papierów nie chce zezwolić, aby je przejrano, powinno być opieczętowane i złożone w urzędzie, poczem odnieść się należy do sądu, który rozstrzygnie, czy one mają być przejrane, czy też zwrócone.

Nadto i w innych wypadkach papiery, które zabrano w przechowanie, a których natychmiast spisać nie było można, należy złożyć i opieczętować. Stronie interesowanej, jeśli podczas przetrząsania jest obecna, wolno także swoją przyłożyć pieczęć. Gdy się przystępuje do odpieczętowania, wezwać trzeba stronę interesowaną, aby przytem była obecna. Jeśliby się na takie wezwanie nie stawiała, albo jeśliby jej ono z powodu nieobecności doręczone być nie mogło, należy pomimo to odpieczętować.

Jeżeli podczas rewizji domu lub osoby znalezione będą przedmioty, z których wnosić można o popełnieniu czynu karygodnego innego a nie tego, z powodu którego rewizję przedsięwzięto, wówczas zatrzymać je wprawdzie

należy, jeśli przestępstwo to z urzędu ma być ścigane; jednakowoż należy spisać osobny protokół zatrzymania i przesłać natychmiast prokuraturze. Jeżeli ona nie uczyni wniosku wdrożenia postępowania karnego, przedmioty zatrzymane niezwłocznie należy zwrócić.

Rewizję osoby i ubrania należy przeprowadzić wedle § 139 p. k.:

a) gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że osoba ta posiada ważne przedmioty dla danego dochodzenia;

b) gdy jest podejrzana o przestępstwo;

c) gdy jest skądinąd osławiona.

Rewizję domu i osoby należy przeprowadzić dokładnie i planowo. Przy przeszukiwaniu ubikacji należy przede wszystkim zbadać przedmioty znajdujące się na ścianach i przy ścianach, postępując od strony prawej ku lewej aż do wejścia. Na samym końcu należy przeszukać przedmioty znajdujące się w środku ubikacji. Szafy szuflady i wszelkiego innego rodzaju schowki należy zupełnie opróżnić, a zawartość ich dokładnie zbadać. Wogóle należy wszystkie miejsca, w których przypuszczalnie mogą się znaleźć jakieś przedmioty, dokładnie zbadać.

Dla przeprowadzenia rewizji osobistej i ubrania osoba mająca być zrewidowaną ma się rozebrać do naga. Całe ciało, w szczególności wszelkie wgłębienia należy dokładnie zbadać. Następnie przeszukać dokładnie każdą część ubrania, opróżnić kieszenie i zbadać, czy nie ma przedmiotów zaszytych pod podszewką.

60) Jakie są upoważnienia dla przeprowadzenia każdorazowej kontroli wedle własnego uznania?

a) Wedle § 14 i 15 Roz. M. r. 15 2. 1857 Dz. U. P. Nr. 33 i § 10 Rozp. M. z 16/5. 1849 r. Dz. U. P. Nr. 250 mogą władze policyjne w hotelach, domach zajezdnych i obozach przeprowadzać każdorazową kontrolę w celu stwierdzenia, czy przepisy meldunkowe są ściśle przestrzegane.

b) Wedle § 3. Rozp. M. z 2/5. 1884 r. Dz. U. P. Nr. 69 są funkc. policji upoważnieni przeprowadzać rewizję w sklepach tandeciarskich (handel starzyzną).

c) Wedle § 17. R. M. z 24/4. 1885 Dz. U. P. Nr. 49. należy do policji kontrola zakładów zastawniczych.

d) Wedle § 117. R. M. z 2/7. 1887 Dz. U. P. Nr. 68. może policja kontrolować magazyny środków wybuchowych i sklepy trudniące się sprzedażą środków wybuchowych.

e) Wedle § 2. R. M. z 29/1. 1853 Dz. U. P. Nr. 16. może policja kontrolować sklepy trudniące się sprzedażą broni lub amunicji.

f) Wedle § 6. R. M. z 6 VIII. 1907 Dz. U. P. Nr. 197. jest policja upoważniona do każdorazowej kontroli w biurach pośrednictwa pracy.

61) Jak należy postąpić z przedmiotami pośw. służbie Bożej znalezionymi w czasie rewizji ?

Przedmioty tego rodzaju należy wedle § 32 Rozp. M. z 19/XI. 1873 Dz. U. P. Nr. 152 oddać za pokwitowaniem duchownemu odpowiedniej gminy wyznaniowej.

62) Jak należy postąpić w wypadku znalezienia nabitej broni ?

O ile stwierdzenie okoliczności, że broń jest nabita, jest ważne dla sprawy karnej, należy broń wyładować w obecności rzeczoznawcy i w tym wypadku spisać protokół.

W wypadkach znalezienia trucizny albo przedmiotów zawierających truciznę należy postąpić w podobny sposób.

63) Gdzie i jak należy przechować przedmioty przy rewizji znalezione ?

Władza przeprowadzająca rewizję złoży w swoim magazynie rzeczy zakwestjonowane, przyczem zwróci baczną uwagę, ażeby takowe nie zostały zamienione.

Gdyby ze względu na objętość przedmiot lub trudności transportowe nie można było tychże umieścić w magazynie, należy je oddać osobie zaufanej do przechowania, spisać o tem protokół z dokładnym opisem przedmiotów, rodzaju i jakości, a protokół dołączyć do aktów.

(FORMULARZ.)

Eksp. pol. śledczej w Stanisławowie.

L.

Stanisławów, dnia
godz.

PROTOKÓŁ

spisany przy sposobności tymczasowego zakwestjonowania mieszkania (ru-
chomości) p. zamieszkałego

..... Obecni

Zakwestjonowanie nastąpiło z powodu przytrzymania

Przytem wzięto następujące przedmioty w urzędowe przechowanie:

Następujące przedmioty oddano w przechowanie p.
..... mianowicie

Poczem mieszkanie zostało zamknięte i urzędownie opieczątowane,
a klucze wzięto w urzędowe przechowanie.

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

Podpisy świadków:

Podpis wywiadowcy.

**64) Jak należy postąpić z przedmiotami skradzionymi, któ-
re zakwestjonowano?**

Przedmioty te, o ile nie są potrzebne do dochodze-
nia karnego, można wedle § 367 p. k. za zgodą obwinio-
nego wydać poszkodowanemu. O ile obwiniony na to się
nie zgadza, należy je oddać do depozytu sądowego.

Jeżeli przedmiot taki znajduje się już w ręku trzecich
osób, które nie mają nic wspólnego z przestępstwem
i w sposób prawny nabyli je jako własność albo zastaw,
można te przedmioty po zakwestjonowaniu pozostawić u do-
tychczasowego właściciela. Przedmioty, które ulegają znisz-
czeniu i których właścicielowi nie można zwrócić, należy
oddąć komisarzowi targowemu (urzędowi gminnemu).

Przedmioty zakwestjonowane należy w obecności przy-
trzymanego spisać, a sporządzony spis ma być przez niego
podpisany i na żądanie należy mu wydać odpis.

W niektórych wypadkach należy zakwestjonować mieszkanie aresztanta i po przeprowadzonej rewizji zabrać przedmioty wartościowe, pieniądze, papiery wartościowe i t. p., a mieszkanie opieczetować i klucze złożyć w magistracie (urzędzie gminnym).

(PRZYKŁAD.)

Eksp. pol. śledczej w Stanisławowie.

L. 1597.

Stanisławów, dnia

Józef Kwiatkowski kradzież
na szkodę Franciszka Pukały

PROTOKÓŁ

spisany przy sposobności zakwestjonowania niżej wymienionych przedmiotów, odnośnie do wyżej naprowadzonej sprawy karnej, które znaleziono podczas rewizji mieszkania Józefa Kwiatkowskiego, zamieszkałego ul. Zielona 12, a mianowicie:

- 1) 20 m żółtej materji perkalowej,
- 2) 30 sztuk białych chusteczek do nosa z czerwonym monogramem „M. B.”
- 3) 50 kg skóry na podeszwy.

Powyższe przedmioty oddano tymczasowo do przechownia p. Janowi Młynarskiemu właścicielowi realności przy ul. Zielonej 12, który zobowiązuje się zakwestjonowane przedmioty należycie przechować i na każde wezwanie władzy je wydać.

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

Jan Młynarski
Franciszek Pukała, Karol Martyniuk
jako świadkowie.

Józef Myślicki
wywiadowca

65) Jakie mogą być ślady czynności karygodnej?

Przykładowo dadzą się ślady wyliczyć jako ślady nóg sprawcy na miejscu czynu, ślady krwi pochodzące od sprawcy albo osoby uszkodzonej, ślady palców, ślady pozostałe z narzędzi użytych przy popełnieniu czynu, ślady farb, brudu i t. p.

Widoczne jest z tego, że śladów należy szukać na miejscu czynu, następnie w okolicy miejsca czynu, jakoteż na wszystkich w pobliżu znajdujących się przedmiotach, ponadto można je znaleźć na ciele i częściach ubrania,

na narzędziach i innych przedmiotach, których sprawca używał na miejscu czynu lub tam zapomniał.

66) W jaki sposób wykrywa się ślady ?

Celem wykrycia śladów przeprowadza się oględziny, to jest urzędowe oglądnięcie miejsc i przedmiotów, które pozostają w pewnym związku do pewnego oznaczonego przestępstwa.

Oględziny mają być przewidziane, ilekroć okaże się potrzeba wyjaśnienia ważnej dla dochodzenia okoliczności. Zawsze przybrać należy dwóch świadków, a jeżeliby to okazało się potrzebnem ze względu na konieczność uznania tożsamości przedmiotów rozpoznać się mających, albo w celu otrzymania wyjaśnień, należy przybrać także obwinionego. Obrońcy obwinionego wzbronić nie można udziału w przedsięwzięciu oględzin; a nawet obrońcę już ustanowionego należy zawiadomić o przedsięwzięciu się mających oględzinach, o ile nie zachodzi jakaś przeszkoda. Przyczem należy baczną zwrócić uwagę, ażeby nie zatrzeć lub nie zniszczyć śladów, ze względu na to, że w tej sprawie, może też sąd przeprowadzić później oględziny. W czasie przeprowadzania oględzin miejsca, (wizja lokalna) należy usunąć wszystkie niepowołane osoby, ażeby te nie zatarty lub nie pomieszały śladów. Po oglądnięciu całej sytuacji, należy postępować planowo, ażeby niczego nie pominąć. W lokalach zamkniętych postępuje się podobnie jak przy rewizji. W szczególności należy zwrócić uwagę:

a) Jakie zmiany zaszły na oglądanym miejscu odnośnie do stanu przed czynem karygodnym? Która z tych zmian jest skutkiem popełnionej zbrodni? Jakie zmiany zaszły po popełnieniu czynu, jednakowoż pod wpływem innych osób? Które to były osoby?

b) Czy znaleziono przedmioty, których przedtem na miejscu oględzin nie było? Skąd one pochodzą? Czy pochodzą od sprawcy? W jaki sposób można ich użyć do wysledzenia sprawcy?

c) Przy pomocy jakich narzędzi czyn karygodny popełniono? Czy narzędzia te zostały na miejscu czynu? Czy sprawca przyniósł je ze sobą, czy też przywłaszczył je sobie na miejscu czynu?

d) Jakie ślady można spostrzec? Ślady nóg, krwi, palców, ślady użycia gwałtu na przedmiotach na miejscu czynu. Czy ślady te pochodzą od sprawcy, czy też od osób trzecich po dokonaniu czynu?

e) Co można wywnioskować na podstawie zrobionych spostrzeżeń o sposobie popełnienia czynu? Czy dają one pewną podstawę dla wykrycia sprawcy?

Wszelkie spostrzeżenia należy natychmiast notować, w szczególności położenie wszystkich przedmiotów, które się zabiera do depozytu urzędowego, zanim je się z miejsca czynu karygodnego usunie. W czasie przeprowadzania oględzin można też słuchać świadków i inne osoby, które informatywnie donoszą o swoich spostrzeżeniach. O przeprowadzeniu oględzin należy sporządzić protokół.

Protokół oględzin powinien tak dokładnie i szczegółowo być sporządzony, aby dawał zupełny i wierny obraz oglądanych przedmiotów. Dołączyć do niego należy zdjęcia fotograficzne, rysunki, plany i szkice; miary, wagi, wielkości i stosunki miejscowe podać należy według oznaczeń znanych i pewnych.

Ślady czynności karygodnej należy tak zabezpieczyć ażeby mogły służyć dla dalszych dochodzeń sądowych i dla badania przez rzeczoznawców. W szczególności należy unikać pomieszania śladów przez osoby obce, lub nawet własnych funkcjonariuszy. Ze szczególną ostrożnością należy postępować ze śladami palców i krwi.

(FORMULARZ.)

Eksp. pol. śledczej w Stanisławowie.

L.

Stanisławów dnia
godz.

PROTOKÓŁ WIZJI LOKALNEJ

Z powodu
przedsięwzięto w obecności
ogłędziny urzędowe, przyczem stwierdzono:

1. Opis miejsca (szkic lub zdjęcie fotograficzne dołączone);
2. Zmiany na miejscu czynu spowodowane przez czynność karygodną;
3. Zmiany poczynione w czasie oględzin;

4. Znalezione ślady;
5. a) Imię, nazwisko i rodowód osób udzielających informacji na miejscu czynu;
b) Ich zeznania;
6. Zakwestjonowano (spis dołączony);
7. Co stwierdzono odnośnie do osoby sprawcy;
8. Co stwierdzono odnośnie do sposobu popełnienia czynu i użytych narzędzi;
9. Wydano zarządzenia.

Podpisy świadków.

Podpis funkcjonariusza.

67) W jaki sposób zabezpiecza się ślady krwi?

Najlepiej przykrywa się je deszczułkami opartymi na drewniakach. Zakrwawione włosy lub inne drobniutkie przedmioty, chowa się najlepiej pod szkiełko od zegarka albo do szklanego pudełka. Ślady nóg przykrywa się skrzynią.

68) Kiedy współdziałają rzeczoznawcy i którzy są dla dochodzeń policyjnych szczególnie używani?

O ile dla wyjaśnienia okoliczności odnoszących się do czynu karygodnego są wymagane, szczególne fachowe wiadomości, należy do oględzin urzędowych wezwać rzeczoznawców. Takimi są:

- 1) Lekarze.
- 2) Organa działu rozpoznawczego, wydziału IV. K. Gł. P. P. i urzędów śledczych.
- 3) Muzeum policyjne przy Komendzie głównej.
- 4) Grafolodzy.
- 5) Weterynarze.
- 6) Przewodnicy psów policyjnych.
- 7) Wyżsi funkcjonariusze straży pożarnej.
- 8) Inżynierowie urzędów budowniczych i magistratów.
- 9) Komisarze targowi.
- 10) Rzeczoznawcy dla środków wybuchowych.
- 11) Inni fachowi rzeczoznawcy.

Do lekarzy należą:

- a) Oględziny zwłok osób nagle zmarłych, z dokładnym opisem miejsca i czasu znalezienia zwłok, ich położenia i wszelkich okoliczności, z których można wnioskować o przyczynie śmierci, a równocześnie orzeczenie, czy śmierć nastąpiła wskutek winy osoby

trzeciej lub bez winy, czy też, że przyczyny śmierci stwierdzić nie można. Orzeczenie to ma też zawierać wniosek albo na pogrzebanie albo na obdukcję.

- b) Oględziny osób uszkodzonych na ciele z dokładnym opisem uszkodzenia i podaniem orzeczenia, czy to uszkodzenie ciała albo zdrowia, samo przez się albo w związku z danymi okolicznościami jest bezwarunkowo albo wśród szczególnych okoliczności danego wypadku lekkie, ciężkie lub niebezpieczne dla życia. Jakie skutki w danym wypadku ono spowodowało lub ewentualnie jeszcze spowodować może; jakoteż przy pomocy jakich środków lub narzędzi i w jaki sposób zostało ono zadane.
- c) Zbadanie i orzeczenie o stanie zdrowia obwinionych, odnośnie do inkryminowanego przestępstwa.
- d) Badanie aresztantów.
- e) Nadzór i przeprowadzenie zakwestjonowania wszelkiego rodzaju szkodliwych dla zdrowia materiałów, o ile władza policyjna w tym wypadku jest kompetentna, a następnie fachowe opakowanie zakwestjonowanych rzeczy i przedmiotów przeznaczonych do chemicznego badania, które na wypadek niefachowego opakowania mogłyby być zanieczyszczone lub uległyby rozkładowi. W ostatnim wypadku należy wezwać do współudziału doświadczonego chemika.
- f) Przeprowadzenie oględzin w fabrykach, warsztatach i innych miejscach, w których nastąpiło ciężkie lub śmiertelne uszkodzenie człowieka, wskutek niebezpiecznych urządzeń, lub z powodu braku urządzeń zabezpieczających albo wskutek innych niebezpiecznych dla zdrowia stosunków. W tych wypadkach prócz protokołu oględzin, należy też załączyć orzeczenie.
- g) pomoc fachowa w wypadkach zasląbnień, samobójstw i niebezpiecznych wypadków na ulicy i miejscach publicznych z równoczesnym pisemnym raportem.
- h) Badanie stanu umysłowego podejrzanych o obłąd i chorych umysłowo i wydanie orzeczenia.

Do organów *działu rozpoznawczego*, wydział IV. Komendy głównej i urzędów śledczych należy:

- a) identyfikowanie zbrodniarzy i osób nieznanych przy pomocy daktyloskopji i albumu zbrodniarzy,
- b) odnajdywanie i należyte zużytkowanie śladów palców,
- c) porównanie odnalezionych śladów palców z odciskami osób podejrzanych i wypracowanie orzeczenia rzeczoznawczego,
- d) sporządzenie zdjęć fotograficznych dla celów policyjnych (zdjęcie miejsca czynu, fotografia trupów, reprodukcja fotografii zbrodniarzy i t. d.),
- e) stwierdzenie fałszowania pism przy pomocy fotografii.

Muzeum policyjne daje w konkretnych wypadkach przedmioty porównawcze i udziela pomocy przy stwierdzeniu, zabezpieczeniu i rzeczoznawczem orzeczeniu w takich śladach, które nie wkraczają

w dziedzinę innych rzeczoznawców, jak n. p. odczytywanie pism szyfrowanych, ujawnienie w sposób chemiczny pism tajemnych, złożenie rozdartych lub spalonych papierów, zużytkowanie śladów nóg i t. p.

Porównywacze pism (grafolodzy) porównują przedłożone im pisma jakoteż dochodzą nieznanego autora pism.

Weterynarz wydaje orzeczenia w sprawach policji weterynaryjnej dla celów policyjnych.

Przewodnicy psów policyjnych wyszukują przy pomocy swoich psów ślady zbiegłych i nieznanymi zbrodniarzy lub też wykrywają ukryte przedmioty.

Wyżsi funkcjonariusze straży pożarnej mają na miejscu pożaru funkcjonariuszowi policji zdać dokładną relację o sposobie powstania, rozmiarach i skutkach pożaru, jakoteż ewentualnie wskazać winnego.

Inżynierowie urzędów budowlanych mają współdziałać jako rzeczoznawcy w szczególności w nieszczęśliwych wypadkach na budowach, w sprawach zawalenia się budynków i nieszczęśliwych wypadkach fabrycznych i t. p.

Komisarze targowi współdziałają przez orzeczenia odnoszące się do fałszowania środków spożywczych.

Rzeczoznawca dla środków wybuchowych ma wedle § 117 rozdz. III. Rozp. Min. z 2/7 Dz. U. P. 68 pod osobistą odpowiedzialnością przeprowadzić transport i zdeponowanie lub zniszczenie środków wybuchowych. W ostatnim wypadku jest on zobowiązany przeprowadzić to pod osobistym kierownictwem, przyczem o ile możliwe, zatrzymać wzory zniszczonych środków.

W wypadkach pożaru należy wedle potrzeby zawezwać takiego rzeczoznawcę, który wyda stosowne dyspozycje.

W każdym poszczególnym wypadku można wezwać odpowiedniego rzeczoznawcę, który wyjaśni wątpliwe okoliczności n. p. ślusarz wyda orzeczenie o rozerwanym zamku, albo o śladach narzędzi, któremi włamania dokonano, kupiec będzie mógł podać pochodzenie towarów i tp.

Rzeczoznawcę należy poinformować o istocie rzeczy o tyle, o ile to jest potrzebne do wydania orzeczenia. Należy mu przedłożyć przedmioty, o których ma wydać orzeczenie i zadać pytania mające sprawę wyjaśnić. Ponieważ przeprowadzenie dowodów następuje dopiero przed sądem, należy uważać, ażeby przez rzeczoznawcę badane przedmioty nie uległy zniszczeniu, lub też ślady nie zostały uszkodzone.

O ile jednak rzeczoznawca poczyni zmiany, należy badany przedmiot przedtem dokładnie opisać i pozostawić

z niego wystarczającą próbkę w stanie niezmienionym dla badania sądowego.

69. Co to są indicja ?

Indicja są to takie okoliczności, z których można wnioskować o popełnieniu czynności karygodnej przez pewną oznaczoną osobę, czyli że pomiędzy pewną osobą, a czynnością karygodną jest taki związek, że po obiektywnej a więc nie stronniczej rozwadze można z wszelkiem prawdopodobieństwem przypuszczać, że ta osoba czynność karygodną popełniła albo w niej udział brała.

Okoliczności te nie dają pewnego dowodu popełnienia lub uczestnictwa w przestępstwie, lecz należy zebrać jeszcze inne dowody, które wykażą winę, a indicja są tylko wskazówkami dla prowadzenia dochodzeń.

Rzeczą władzy prowadzącej dochodzenia przysługawcze będzie zbadanie wszystkich tych okoliczności, które w konkretnym wypadku jako indicja przychodzą pod rozagę. W szczególności należy w tym względzie zbadać:

a) Kto był na miejscu czynu w czasie popełnienia tegoż? O ile się stwierdzi, że były to osoby znajome, należy je perlustrować i wedle potrzeby ewentualnie bez zwrócenia uwagi obserwować, ażeby nie usunęły śladów lub przedmiotów dowodowych, albo też nie wpływały na świadków.

b) Komu nadarzała się sposobność popełnienia czynu? Z osobami wchodzącymi w tym wypadku w rachubę należy tak postąpić, jak w wypadku pod (a).

c) Jaką drogą szedł przypuszczalnie sprawca? Stwierdzić to można przez przesłuchanie świadków, przez odszukanie śladów nóg i ściganie tych zapomocą psów policyjnych, przez wynajdywanie w pobliżu miejsca czynu zgubionych lub porzuconych rzeczy przez sprawcę. Droga którą sprawca szedł ułatwi pościg za nim.

d) Do kogo należą rzeczy pozostałe na miejscu czynu? Stwierdzenie pochodzenia takich przedmiotów ułatwi wyśledzenie sprawcy lub uzasadni podejrzenie.

e) Jakie ślady pozostały po sprawcy? Czy ślady nóg ślady palców, ślady narzędzi? Od kogo pochodzą te ślady? Czy możliwie, że od podejrzanego? Jakie ślady odnośnie

do osoby sprawcy muszą bezwarunkowo zostać na miejscu czynu ze względu na okoliczności odnoszące się do istoty czynu? Czy sprawca odniósł uszkodzenie cielesne, czy będzie miał ślady krwi, czy inne ślady na ubraniu, czy ubranie będzie uszkodzone i czy na osobie podejrzanego znajdują się takie ślady?

f) Która z osób wchodzących w rachubę posiada odpowiednie właściwości fizyczne lub duchowe, potrzebne do popełnienia danego przestępstwa, n. p. siłę, wysokość, wykształcenie i t. d.? Kto posiadał wiadomości potrzebne dla popełnienia czynu, n. p. kto wiedział o miejscu przechowania pieniędzy?

g) Jakich środków i narzędzi użyto do popełnienia czynu? Kto je posiadał i czy użyte narzędzie jest własnością podejrzanego?

h) Jakie są motywa czynu (chęć zemsty, nieprzyjaźń, anormalja i t. p.?) Do czego zmierzał złoczyńca? Czy podejrzanego miał powody popełnienia czynu?

i) Kto zamierzał popełnić czyn? Czy podejrzanego wyraził swoje postanowienie popełnienia czynu ustnie lub pisemnie, czy przedsięwziął on czynności przygotowawcze przez zgromadzenie środków i narzędzi? Czy zbadał i stworzył sobie sposobność przez to, że porozumiał się z innymi osobami, obiecał im udział w łupie lub przedsięwziął środki ostrożności?

j) Kto odniósł korzyść ze zbrodni? Kto posiada skradzione przedmioty, czy osoba podejrzana posiadała przedtem takie przedmioty?

k) Kto wie o przebiegu czynu karygodnego? Kto o tem doniósł? Komu są w szczególności znane takie okoliczności, które mogłyby być znane sprawcy? Czy podejrzanemu są wiadome takie okoliczności?

l) Czy osoba podejrzana okazywała zaniepokojenie lub zakłopotanie, kiedy była mowa o czynie? Kto usiłował wykryciu sprawcy przeszkodzić lub usunąć materiał dowodowy lub też zatrzeć ślady dowodowe?

Indicja należy stwierdzić przez przesłuchanie osób poinformowanych i oględziny przedmiotów dowodowych lub

śladów i zbadać ich doniosłość ewentualnie przy współudziale rzeczoznawców. Osobie podejrzanej należy dać sposobność wypowiedzenia się odnośnie do stwierdzonych indicjów.

Baczną należy zwrócić uwagę na to, że indicja nigdy nie dostarczają bezpośredniego dowodu, tylko uzasadniają podejrzenie.

Pamiętać należy o tem, że indicja nie są jedynym wskaźnikiem do prowadzenia dochodzeń i dlatego nie należy zaniechać innych okoliczności, które należy na równi z indicjami traktować, ażeby uniknąć pomyłek lub conajmniej opóźnienia rezultatu dochodzeń n. p., jeżeli znaleziono w sieni domu kosz zawierający trupa osoby zamordowanej, to nie należy z reguły przyjąć, że kosz ten przyniesiono z ulicy, a więc że sprawcy należy szukać poza domem; przeciwnie należy uwzględnić możliwość, że sprawca znajduje się w tym domu.

70) Jak należy przesłuchać osobę podejrzaną?

W stadium dochodzeń przygotowawczych należy osobę podejrzaną przesłuchać na okoliczności będące przedmiotem obwinienia. Z reguły przesłuchuje się ustnie. W zawiłych wypadkach można dozwolnić, ażeby obwiniony odpowiadał pisemnie.

Jeżeli obwinionemu nałożono kajdany, należy mu je zdjąć przed jego przesłuchaniem, o ile się to stać może bez niebezpieczeństwa. Również każdemu obwinionemu pozwolić należy siedzieć podczas przesłuchania.

Przed rozpoczęciem przesłuchania, funkcjonariusz powinien upomnieć obwinionego, aby na pytania, które mu będą zadane, odpowiadał stanowczo, jasno i zgodnie z prawdą.

Wypytawszy obwinionego o jego stosunki osobiste, funkcjonariusz oznajmić mu powinien w ogólności zbrodnię lub występki, o który jest obwiniony i wezwać go, aby opowiedział zwięźle i szczegółowo fakta, które stanowią przedmiot obwinienia. W dalszych pytaniach, należy unikać wszelkiej niepotrzebnej rozwlekłości, zmierzać do tego, aby uzupełnił opowiadanie, wyjaśnił niejasności i sprzeczności,

a w szczególności należy pytania w ten sposób stawiać, aby obwiniony dowiedział się o wszystkich poszlakach, przeciwnemu przemawiających i aby mu podać wszelką sposobność ich odparcia i do usprawiedliwienia się. Jeśli podaje fakty albo środki dowodowe ku uniewinnieniu swemu, należy je sprawdzić, o ile ich nie podał oczywiście tylko dla przewłoki.

Pytania obwinionemu zadać się mające, nie powinny być niedokładne, niezrozumiałe, wieloznaczne albo podchwytliwe; wynikać one powinny jedno z drugiego w porządku naturalnym. Unikać przedewszystkiem należy pytań takich, w których okoliczność przez obwinionego zaprzeczoną, przyjmuje się już za przyznaną.

Pytania, które poddają obwinionemu okoliczności, jakie dopiero w jego odpowiedzi stwierdzone być powinny, albo które wskazują mu z nazwiska lub z innych łatwych do poznania znamion poszukiwanych współników, wolno wtedy tylko zadawać, gdy nie było można naprowadzić obwinionego w inny sposób do tego, aby o nich zeznawał. W takich wypadkach pytania powinny być dosłownie zapisane w protokole.

Przedmioty, które się odnoszą do zbrodni lub występków, albo służą do przekonania obwinionego, należy mu po poprzednim ich opisaniu przedłożyć do rozpoznania, a jeżeli przedłożyć ich nie można, trzeba go do nich zaprowadzić celem ich rozpoznania. Gdy chodzi o usunięcie wątpliwości, czy pismo, o które obwinionego posądzono, jest prawdziwe, można go zawezwać, aby napisał kilka słów lub zadań, jeśli się zdaje, że to do celu doprowadzi, nie wolno jednak używać środków przymusowych.

Nie wolno używać ani obietnic, ani łudzących przedstawień, ani groźb, ani środków przymusowych w tym celu, aby skłonić obwinionego do przyznania się albo do poczynienia pewnych zeznań. Nie wolno również przewlekać dochodzeń przez usiłowania czynione w tym zamiarze, aby osiągnąć przyznanie się.

Jeżeli obwiniony odmawia odpowiedzi w ogóle, albo na pewne pytania, albo jeżeli udaje, że jest głuchy, niemy, obłąkany lub niedołężny, a funkcjonariusz w wypadkach ostatnich jest przekonany o udawaniu, jużto na podstawie

własnych spostrzeżeń, jużto na podstawie przesłuchania świadków lub znawców, wówczas zwrócić jedynie należy uwagę obwinionego na to, że jego zachowanie się dochodzeń nie wstrzyma, a on przez to pozbawić się może podstaw do swej obrony.

Jeżeli późniejsze zeznania obwinionego nie zgadzają się z poprzednimi, a w szczególności, jeżeli odwołuje poprzednie przyznania, zapytać go należy o powód tej niezgodności tudzież o przyczyny odwołania.

71) Jak należy postąpić jeżeli zachodzą sprzeczności między zeznaniem podejrzanego a zeznaniami świadków ?

Jeżeli zeznania obwinionego różnią się w okolicznościach stanowczych od zeznań przeciw niemu zeznającego świadka lub współnika, należy tychże obwinionemu do ócz stawić, gdy przeprowadzający dochodzenia uzna to za konieczne do wyjaśnienia sprawy.

72) Jakie ma znaczenie przyznanie się podejrzanego na bieg dochodzeń przygotowawczych ?

Przyznanie się obwinionego nie uwalnia od obowiązku dochodzenia istoty czynu, o ile to tylko nastąpić może. Jeżeli przyznanie się jest szczegółowe i poparte innemi wynikami dochodzenia wstępnego, przedsięwzięcie dochodzeń dalszych zależy od osobnych wniosków oskarżyciela a dochodzenia przygotowawcze zamyka się jako wyczerpane.

Protokół przesłuchania podejrzanego należy spisać wedle formularza.

(FORMULARZ.)

Ekspozytura pol. śledczej.

L.

Stanisławów

PROTOKÓŁ

spisany z (imię i nazwisko)

przezwisko

zawód (zajęcie)

urodzony dnia w

przynależny do powiat
religia stan
miejsce zamieszkania (adres)
imiona rodziców imię męża (żony)
dotychczasowe kary
wykształcenie
stosunki majątkowe
Jak stwierdzono rodowód? (Zeznania przesłuchanego? Dokumenta? Jakie?)
.....
.....

Wyż wymieniony zeznaje odnośnie do oznajmionego mu posądzenia go o
..... jak następuje:

Po odczytaniu zamknięto i podpisano.

podpis funkcjonariusza

podpis przesłuchanego

VI.

Wysledzenie i ujęcie osoby obwinionej.

Policja ma nie tylko zebrać i zabezpieczyć dowody, lecz także ująć i zabezpieczyć osobę obwinionego do postępowania sądowo-karnego.

73) W których wypadkach można przytrzymać osobę podejrzaną bez poprzedniego przesłuchania?

Nawet bez poprzedniego przesłuchania można zarządzić dostawienie i tymczasowe przytrzymanie podejrzanego o zbrodnię lub występki:

1. Jeżeli go na gorącym ujęto uczynku, albo bezpośrednio po czynie pogoń urzędowa albo głos publiczny wskazują go jako podejrzanego o zbrodnię lub występki, albo też, gdy go przydybano z bronią lub innymi przedmiotami, które ze zbrodni lub występków pochodzą, lub w ogóle wskazują, że miał w nich udział.

2. Jeżeli czynił przygotowania do ucieczki, albo podejrzanym jest o nią z powodu wielkiej prawdopodobnie czekającej go kary, z powodu włoczęgostwa, albo z powodu, że w tej okolicy jest nieznany, że nie ma legitymacji albo nie ma stałego zamieszkania, albo też z innych ważnych powodów.

3. Jeżeli w sposób przeszkadzający wykryciu prawdy starał się wpływać na świadków, znawców lub współwinnych, albo też utrudnić śledztwo przez zniszczenie śladów zbrodni lub występków, albo jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że to się stać może.

4. Jeżeli szczególne okoliczności usprawiedliwiają obawę, że obwiniony powtórzy czyn dokonany, albo wykona czyn usiłowany lub zagrożony.

Sprowadzonego należy bezzwłocznie przesłuchać; o ile nie okaże się uzasadniona przyczyna dla dalszego przytrzymania, należy go natychmiast zwolnić, w przeciwnym wypadku najdalej do 48 godzin odstawić do sądu. Jeżeli chodzi o przekroczenie, należy przytrzymanego równocześnie z aktem odstawić do właściwego sądu powiatowego. W wypadkach gdy zachodzi podejrzenie zbrodni lub występku, należy przytrzymanego odstawić do zarządu więzienia przy sądzie okręgowym dla spraw karnych, a akt dotyczący należy równocześnie przedłożyć prokuraturze. Dla zarządu aresztów policyjnych należy wygotować kartę przystawienia wedle formularza:

(FORMULARZ)

Decyzja przytrzymania.

L.

Imię i nazwisko (nazwisko rodowe:

Stwierdzone przezwisko:

Zawód:

Wyznanie: stan:

Urodzony (a) dnia roku w
powiat

Przynależny (a) powiat

Zamieszkały (adres):

Należy go (ją) z powodu (dokładne określenie przestępstwa n. p. kradzież kieszonkowa, włamanie i t. p.)

.....
daktyloskopować i fotografować, zatrzymać w aresztach policyjnych a następnie wraz z aktem odstawić do sądu okręgowego.

W związku ze sprawą

Uwaga: n. p. Ostrożnie! Już dwa razy uciekł z eskorty!

Ekpozytura policji śledczej.

Stanisławów, dnia

podpis referenta.

(FORMULARZ)

Ekspozytura policji śledczej.

L.

Stanisławów, dnia

Karta przystawienia

dla zarządu więzień sądowych.

Niżej wymieniony aresztant został dnia

o godz. oddany zarządowi więzień przy sądzie okręgowym w

Imię i nazwisko przezwisko

Urodzony (a) w pow.

Przynależny (a) powiat

Wyznanie stan zawód

Zamieszkały (a)

Przytrzymany jako posądzony o §:

Karany za	{	Przekroczenie	} razy, ostatni raz za:
		Występek	
		Zbrodnię	

W związku ze sprawą:

Opis osoby:

Wysokość: Budowa ciała i postawa:

Włosy: Oczy:

Brwi: Zarost:

Nos: Usta:

Zęby: Broda:

Kolor twarzy: Szczególne znaki na twarzy:

Szczególne znaki na ciele: Sposób mówienia:

Włada językami: Organ głosowy:

Ubranie

Równocześnie przesyła się { do prokuratury do l.
akt z dnia { do sądu okręgowego

Aresztanci, których oddaje się do sądu, muszą przedtem być zbadani przez lekarza policyjnego, a orzeczenie jego należy dołączyć do aktu. Chorych aresztantów należy oddać do szpitala przy zarządzie więzień sądu okręgowego. O oddaniu aresztanta do szpitala, należy zawiadomić właściwą władzę sądową.

74) Jak należy postąpić w wypadkach, w których miejsce pobytu podejrzanego jest nieznane lub tenże zbiegł?

W wypadkach, w których miejsce pobytu podejrzanego jest nieznane, lub tenże zbiegł, należy starać się o ile możliwości wysledzić jego miejsce pobytu przez:

- a) zapytanie w biurze meldunkowem;
- b) zapytanie w ostatniem miejscu zamieszkania podejrzanego, miejscu zajęcia lub tam, gdzie zwyczajnie poszukiwany (podejrzany) przychodził;
- c) wysłanie odezwy do innych władz, w których okręgu przydybany być może;
- d) wysłanie depesz cyrkularnych, ogłoszenie w gazecie śledczej, zarządzenie inwigilacji, przez pogoń sądową lub listy gończe.

Jeżeli sprawca jest nieznany, mimo to jednak należy na wniosek prokuratury zbadać istotę czynu ze starannością i dokładnością w ustawie przepisaną. W przypadkach takich dopiero wtedy, gdy niema żadnych punktów oparcia do dalszych dochodzeń, należy zaniechać postępowania aż do odkrycia lub wynalezienia sprawcy.

75) Jak należy postąpić w chwili ujęcia osoby podejrzanej, odnośnie do stwierdzenia tożsamości?

Z ujęciem przestępcy należy natychmiast stwierdzić identyczność osoby i jego przeszłość. Ponieważ przestępcy podają częstokroć fałszywe nazwisko, należy przedewszystkiem zbadać prawdziwe daty odnoszące się do jego rodowodu. Wszystko co podejrzany zapodaje należy oczywiście sprawdzić, a przedewszystkiem zbadać prawdziwość przez niego przedłożonych dokumentów. Miejsca radyrowane lub zawierające poprawki uzasadniają podejrzenie fałszowania i należy wdrożyć dochodzenia przygotowawcze w kierunku fałszowania dokumentu.

Nawet gdy dokument wydaje się prawdziwym, należy zbadać, czy jest on własnością przytrzymanej osoby, ponieważ bardzo często przestępcy legitymują się zaświadczeniami osób obcych.

W wypadkach, w których dokument zawiera fotografię można do pewnego stopnia stwierdzić identyczność.

Z ciężkimi zbrodniarzami należy i w tym wypadku mieć się na ostrożności. W dokumentach, w których znajduje się opis osoby, są pewne wskaźniki, które dają rękojmię stwierdzenia identyczności. O tem, czy dokument jest prawdziwy, można się przekonać przez stawianie odpowiednich pytań, odnośnie do daty wystawienia i treści dokumentu. O ile nie ma wcale dokumentów lub jest podejrzenie, że posiadanie ich jest nieprawne, należy stwierdzić identyczność w inny sposób, a więc przedewszystkiem przez agnoskowanie ze strony wiarygodnych świadków, do których należą w pierwszym rzędzie osoby pochodzące z dawnego miejsca zamieszkania podejrzanego, lub też jego nauczyciele, pracodawcy i t. d. Identyczność aresztantów, którzy często byli w konflikcie z władzami bezpieczeństwa, stwierdza się przez dział rozpoznawczy IV. Wydziału Komendy Głównej i urzędów śledczych. O ile stwierdzenie tożsamości sposobami wymienionemi nie da pozytywnego rezultatu, należy w drodze korespondencji stwierdzić tożsamość. W tym celu należy przytrzymanego zapytać o jego pochodzenie, datę i miejsce urodzenia, nazwiska i imiona rodziców i rodzeństwa, miejsce zamieszkania, gdzie i kiedy umarli, gdzie i jacy krewni lub znajomi mieszkają, którzy mogliby dać wyjaśnienie. Prawdziwość zapodania stwierdza się zapomocą pisemnego zapytania w sądzie, starostwie i okręgowej centrali rozpoznawczej wedle formularza.

(FORMULARZ.)

Ekspozytura policji śledczej.

Stanisławów, dnia

Kontestacja

(konduita)

1. Imię i nazwisko:
2. U kobiet zamężnych:
 - a) nazwisko stanu wolnego:
 - b) przynależność w czasie stanu wolnego:
3. Zawód:
4. Dzień, miesiąc i rok urodzenia:
5. Miejscowość: Powiat:
6. Przynależność; Powiat:

Kontestacja karna

Liczba evidencji	Oznacze- nie sądu	Data wyroku	Przestępstwo	K A R A	
				pieniężna	wolnościowa

[illegible]

Zarządzenia policyjne:

(szupas, wydalenie, oddanie do zakładu pracy przymusowej i t. p.)

Liczba ewidencji	Data	Liczba	D e c y z j a

Do

z prośbą o wpisanie do formularza dat z tamt. ewidencji

Z. u. z a.

Podpis.

Dalszym sposobem stwierdzenia tożsamości są daty odnoszące się do pewnych osób zawarte w aktach sądowych, w orzeczeniach szupańniczych i t. p. Dlatego należy przytrzymanego zapytać, czy był przez jaki sąd karany, czy był odszupasowany lub też, czy znajdował się w opiece szpitalnej. Wreszcie do stwierdzenia tożsamości służą działy rejestracyjne urzędów śledczych i głównej komendy.

W razie ujęcia zawodowych zbrodniarzy należy zwrócić baczna uwagę:

1) czy nie stoją oni w związku z jakąś inną czynnością karygodną,

2) a przy rewizji osobistej, czy posiada on środki i narzędzia charakterystyczne dla zawodowych przestępców lub danego przestępstwa potrzebnych. Ważną jest rzeczą stwierdzenie osób z którymi przestępca obcuje, ponieważ u tych można często natrafić na przedmioty dowodowe. Zrozumiałe jest jednak, że szczegółowe badanie i perlustrowanie osób podejrzanych nie odnosi się do drobnych przestępstw policyjnych lub przekroczeń, przy których stwierdzenie tożsamości następuje wedle prawdopodobieństwa z listów, biletów wizytowych i t. p.

VII.

Zamknięcie dochodzeń przygotowawczych i przesłanie doniesienia do oskarżyciela publicznego.

Celem policyjnych dochodzeń przygotowawczych jest stwierdzenie, że pewna oznaczona osoba jest podejrzana o popełnienie przez ustawę karną zabronionej czynności, albo, że wogóle niema podstawy do wdrożenia postępowania karnego. Dopiero kiedy się osiągnie ten cel, uważa się dochodzenie przygotowawcze za skończone, ponieważ dopiero wtedy może prokurator albo wnieść oskarżenie, względnie postawić wniosek na ukaranie, albo postawić wniosek na wdrożenie śledztwa wstępnego, lub też odłożyć doniesienie.

76) Co należy przed zamknięciem dochodzeń przygotowawczych zbadać odnośnie do zebranego materiału?

- a) Czy rzeczywiście popełniono oznaczoną czynność karygodną, zabronioną przez ustawę karną. Przyczem należy zwrócić baczną uwagę, czy zachodzą wszystkie wymogi czynności karygodnej, celem zastosowania oznaczonego przepisu karnego, jak n. p. przy kradzieży: wartość rzeczy, sposób dokonania, szczególna właściwość rzeczy lub sprawcy i t. d.
- b) Czy ten czyn karygodny można przepisać oznaczonej osobie, czy też można tylko ją o to podejrzewać.
- c) Czy dla naprowadzonych pod „a” i „b” okoliczności są wystarczające dowody.

Dochodzenia przygotowawcze zbiera się w podobny sposób, jak to czyni prokurator w oskarżeniu względnie w wniosku na ukaranie.

Przykład. Jan Malarz uderzył dnia 2-go maja 1919 r. przed południem, przy ulicy Kochanowskiego, w zamiarze udaremnienia czynności urzędowej, będącego w służbie funkcjonariusza P. P. Mikołaja Świrka, który wymienionego Jana Malarza zatrzymał za nie-

przestrzeganie przepisów dla pojazdów, przyczem Malarz krzyczał: „Ty psie, — całem twojem zajęciem jest zapisywanie dorożkarzy.” Nadchodzący Józef Wyga wzywał osoby znajdujące się na gościńcu do oporu przeciwko funkcjonariuszowi słowami: „Chodźcie tu, wybijemy tego złodzieja”, przez co popełnił obrazę osoby urzędowej. Edward Rataj, który znajdował się w tłumie wezwanym przez Józefa Wygę do sporu przeciwko funkcjonariuszowi, uderzył w głowę posturunkowego Mikołaja Świrka tak, że mu aż czapka zleciała.

Dowody: Zeznanie funkcjonariusza z powołaniem się na przysięgę urzędową i zeznania Karola X i Roberta Y.

Wobec tego Jan Malarz jest winny zbrodni wedle § 81 u. k. i przekroczenia wedle § 312 u. k. Józef Wyga jest winien występku wedle § 279 i przekroczenia wedle § 312 u. k., a Edward Rataj jest winien zbrodni wedle § 81 i występku wedle § 280 u. k.

Jeżeli zbierze się w ten sposób materiał przygotowawczy, zostaną jeszcze pewne luki, które należy wypełnić. Oczywiście rzecz, że nie zawsze będzie to można uczynić, jednakowoż należy się starać, ażeby jak najwięcej momentów podejrzenia zebrać i stan faktyczny wyjaśnić i dopiero, kiedy brak już dalszych punktów oparcia, należy dochodzenia przygotowawcze zamknąć i rezultat ich wedle §. 84 i 86 p. k. jak najśpieszniej donieść prokuratorowi, względnie właściwemu funkcjonariuszowi prokuratury, przy równoczesnem załączeniu wszystkich aktów dochodzenia przygotowawczego.

Do aktów załącza się krótkie pismo, w którem zazawarte jest obwinienie z powołaniem się na odpowiednie postanowienia ustawy karnej.

PRZYKŁAD.

Ekspozytura policji śledczej.

L. 1237.

Stanisławów 8/VIII 1921.

Do

Prokuratury sądu okręgowego

w Stanisławowie

przedkłada się do dalszego postępowania w myśl §§ 171, 173 i 176/IIa. Józef Maliniak jest silnie podejrzany, że w ciągu ostatnich dwu tygodni skradł z zamkniętej szafy panu X. Y., u którego mieszkał, ubranie wartości 23.500 Mp. Józef Maliniak był już dwa razy za kradzież karany.

Podpis.

Akta należy chronologicznie ułożyć, a pojedyncze arkusze ponumerować i zeszyć wszystkie razem. Przy równoczesnem odstawieniu obwinionego do sądu, należy na akcie to zaznaczyć, n. p. N. N. zostaje równocześnie ze względu na niebezpieczeństwo ucieczki albo na niebezpieczeństwo koluzji odstawiony do sądu, a czerwonym ołówkiem zaznaczyć „aresztant“.

O ile rozchodzi się o współtowarzyszy i uczestników należy na aktach umieścić znak ‡, ażeby w sądzie osobno przeprowadzić przesłuchanie i do osobnych więzień przeznaczyć.

W wypadku odstawienia zawodowych zbrodniarzy do sądu, należy na aktach umieścić napis: „Donieść o zwolnieniu“.

O każdorazowym odstawieniu aresztantów należy zawiadomić właściwą władzę inwigilacyjną.

Na aktach należy też zaznaczyć „corpora delicti“.

W wypadkach ciężkich zbrodni, n. p. zabójstwo, morderstwo, ciężkie uszkodzenie ciała, ponadto zbrodni, w których zachodzi niebezpieczeństwo, że pokrzywdzony umrze; w wypadkach eksplozji, zderzenia kolejowego i t. p., przy których ludzie zostali zabici lub ciężko uszkodzeni, ponadto w wypadkach, które zaprzatają opinię publiczną, należy w najkrótszej drodze (telegraficznie lub telefonicznie) zawiadomić prokuratora, ażeby ten mógł wydać stosowne zarządzenia na miejscu czynu. Nastąpić to powinno tylko za pośrednictwem właściwego urzędu śledczego lub swojej właściwej przełożonej władzy.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

I.

Wkroczenie policji śledczej w wypadkach śmierci.

Wedle obowiązujących przepisów w każdym wypadku śmierci lub porodu dziecka nieżywego, lub też poronienia choćby części płodu, mają domownicy wypadku ten zgłosić w magistracie, poczem powołany oglądaczwłok ma przeprowadzić oględziny, w celu stwierdzenia śmierci i jej przyczyny. Lekarze, chirurdowie, aptekarze, akuszerki i oglądacze zwłok są obowiązani w każdym wypadku choroby, zranienia, porodu albo wypadku śmierci, w których zachodzi podejrzenie zbrodni, albo występku, albo wogóle gwałtownego uszkodzenia przez inne osoby spowodowanego, niezwłocznie donieść o tem władzy. Zaniedbanie takiego doniesienia będzie karane jako przekroczenie.

77) W których wypadkach śmierci interwenjuje policja?

- a) Jeżeli jest uzasadnione podejrzenie, że śmierć nastąpiła wskutek winy osoby trzeciej (przez czyn lub zaniechanie);
- b) jeżeli znaleziono zwłoki (nieżywy płód lub część tego, kości ludzkie i t. p.);
- c) jeżeli ktoś na ulicy lub miejscu publicznem nagle umarł;
- d) w wypadku samobójstwa.

78) Jak ma się zachować funkc. policyjny, skoro interwenjuje w wypadku śmierci?

We wszystkich wypadkach, w których jest konieczna interwencja policji, należy natychmiast zawiadomić właściwą władzę policyjną, która przedsięwzięmie wizję lokalną, przy współudziale wyższego funkcjonarjusza, lekarza i potrzebnej asystencji wywiadowców; funkcjonariusze policyjni mają w powyższych wypadkach zawiadomić swoją władzę, w krótkiej drodze telefonicznie lub telegraficznie i są odpowie-

działni za to, ażeby aż do zjawienia się komisji policyjnej nikt nie przedsięwziął żadnych zmian, ani na trupie, ani na miejscu, na którym zwłoki znaleziono. Jeżeli zmiana jest konieczna ze względu na próby powrótca do życia, interwenjujący funkcjonarjusz ma poczynić notatki odnośnie do miejsca i położenia w jakim zwłoki znaleziono. Funkcjonarjusze policyjni mają też zbadać okoliczności, wśród których trupa znaleziono i potem zameldować przybyłej komisji.

79) Jakie ma zadanie komisja policyjna ?

Zadaniem komisji policyjnej jest: dokładne oględziny trupa, stwierdzenie okoliczności, wśród których śmierć nastąpiła i wydanie odpowiednich dyspozycyj stosownie do rezultatu oględzin. Oględziny zwłok przeprowadza lekarz w obecności całej komisji. W tym celu należy zwłoki zupełnie obnażyć. Zanim to nastąpi, ma lekarz dokładnie zbadać i zanotować wszelkie okoliczności ważne dla jego dalszego orzeczenia. Jeżeli jest wątpliwe, czy śmierć rzeczywiście już nastąpiła, jest lekarz zobowiązany przedewszystkiem przedsięwziąć próbę przywrócenia do życia i to tak długo, aż nie będzie żadnej wątpliwości co do zaszłej śmierci. Jeżeli identyczność zwłok nie jest dokładnie stwierdzona, należy sporządzić dokładny opis osoby i ubrania. Ubranie dokładnie przetrząść i zrewidować. Na miejscu znalezienia zwłok ma komisja przez świadków informować się, aby sprawę wyjaśnić. Dochodzenia komisji i orzeczenie lekarza mają stwierdzić:

- a) czy śmierć nastąpiła z wykluczeniem obcej winy z powodu samobójstwa lub wypadku, albo z powodu stwierdzonej choroby;
- b) czy śmierć nastąpiła z powodu cudzej winy, lub, jeżeli cudza winna nie jest udowodniona, to czy ona nie jest wykluczona;
- c) czy przyczyna śmierci nie da się zbadać.

Przy sposobności oględzin komisji policyjnej należy sporządzić protokół wizji lokalnej, który musi zawierać:

- a) czas znalezienia trupa i porę oględzin,
- b) opis miejsca, na którym zwłoki znaleziono,
- c) położenie, w jakim się zwłoki w chwili znalezienia znajdowały.

- d) Jakie zmiany poczyniono na miejscu czynu przed przybyciem komisji.
- e) Położenie w jakim zwłoki się znajdowały w chwili zjawienia się komisji i jak to położenie zmieniono. Na wszelki wypadek należy sporządzić szkic sytuacyjny i zdjęcie fotograficzne miejsca znalezienia zwłok.
- f) Opis osoby i ubrania, jakoteż opis przedmiotów, które na lub przy zwłokach znaleziono.
- g) Ślady użycia gwałtu, jakoteż wszelkie inne ślady spostrzeżone na zwłokach.
- h) Zapodanie osoby, która znalazła trupa lub zapodania innych osób udzielających informacji.
- i) Okoliczności na podstawie których stwierdzono tożsamość zwłok.
- j) Zebranie rezultatu oględzin i naprowadzenie ewentualnie znalezionych przedmiotów dowodowych.
- k) Orzeczenie lekarskie, o ile takowe nie zostanie osobno sporządzone.
- l) Rzeczoznawcze orzeczenie komisji (samobójstwo? przypadek? obca wina?).
- m) Dyspozycje wydane przez komisję.

Na podstawie oględzin przez komisję policyjną następuje wniosek na:

- 1) Pogrzebanie po dokonaniu oględzin przez oglądacza zwłok, jeżeli stwierdzono samobójstwo lub cudza wina okazała się wykluczona i niema powodu do oględzin policyjno-sanitarnych.
- 2) **Pośmiertne oględziny sądowe** (obdukcja), o ile wedle § 127 p. k. zachodzi podejrzenie, że śmierć nastąpiła z powodu obcej winy.
- 3) **Pośmiertne oględziny policyjno-sanitarne** (obdukcja), jeżeli wprawdzie obca wina jest wykluczona, jednakowoż zwłoki mające być oglądane:
 - a) są nieznane,
 - b) należą do osoby nagle zmarłej bez poprzedniej pomocy lekarskiej, lub kiedy pomoc lekarską udzieliła osoba do tego niepowołana.

W wypadku, w którym orzeczenie lekarskie wnioskuje na pogrzebanie, należy zwłoki odesłać do trupiarni, a równocześnie zawiadomić o tem magistrat. Jeżeli orzeczenie lekarskie wnioskuje na

obdukcję sądowo-karną, należy cały akt odesłać do prokuratury, a zwłoki odstawić do kostnicy. Jeżeli jest wątpliwe, czy sąd zarządzi obdukcję, należy zwłoki zostawić na miejscu, a prokuraturę prosić o szybką decyzję. Organ, doręczający decyzję o mającej się przeprowadzić obdukcji, jest obowiązany odebrać poświadczenie o otrzymanej decyzji, które będzie zawierało dzień, godzinę i minutę otrzymanego powiadomienia.

80) Kiedy mają być przedsiębiorzone oględziny pośmiertne zwłok (obdukcja)?

Wedle § 2. rozp. min. spraw. z dnia 20. stycznia 1885 r. Dz. U. P. Nr. 26 należy przeprowadzić oględziny i obdukcję sądowo-lekarską w każdym wypadku śmierci nienaturalnej, o ile z okoliczności nie można napewno przyjąć, że nie zachodzi zbrodnia lub występpek, lecz, że przypadek albo samobójstwo spowodowało śmierć. Wedle § 3. wspomnianego rozp. należy przedsięwziąć obdukcję sądowo-lekarską w następujących wypadkach:

1) Jeżeli ktoś umarł w krótszy lub dłuższy czas po otrzymanych zewnętrznych gwałtownych obrażeniach jak n. p.: przez uderzenie, potrącenie lub bicie przy pomocy tępych, ostrych, kłójących lub siecznych narzędzi, albo przez użycie broni palnej wszelkiego rodzaju, albo spadnięcie ze znacznej wysokości.

2) Jeżeli ktoś zmarł po spożyciu jakiejś potrawy, napoju albo lekarstwa, albo nagle po zewnętrznem użyciu maści, kąpieli, płynów do zmywania, pudru i t. p., skoro zachodzi podejrzenie zatrucia lub otrucia.

3) We wszystkich wypadkach znalezienia osób nieżywych, które noszą na sobie takie zewnętrzne oznaki, albo zostały wśród takich okoliczności znalezione, z których z wszelkiem prawdopodobieństwem przyjąć można, że nie umarły śmiercią naturalną.

4) W wszystkich wypadkach znalezienia pojedynczych części ciała ludzkiego.

5) We wszystkich wypadkach znalezienia nieżywo urodzonych dzieci, w których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że padły ofiarą gwałtownego spędzenia, albo jakiegoś innego gwałtownego działania.

6) Jeżeli śmierć nastąpiła wskutek leczenia się ręką lub nieumiejętnej pomocy osób ze strony do tego nieuprawnionych.

7) Jeżeli zachodzi podejrzenie, że śmierć nastąpiła wskutek nieumiejętnej pomocy lekarskiej lub akuszerskiej.

8) We wszystkich wypadkach, w których śmierć nastąpiła wskutek czynności albo zaniechania, z których działający już wedle ich naturalnych, dla każdego łatwo poznać się dających skutków, albo wskutek przepisów szczególnie ogłoszonych, albo wedle swego stanu, urzędu, powołania, rzemiosła, zatrudnienia, albo wogóle wedle swoich szczególnych stosunków poznać może, że ono mogłoby spowodować albo powiększyć niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa ciała ludzkiego. Takimi wypadkami są w szczególności te, przy których śmierć nastąpiła z następującego zaniedbania:

- a) przez zaniechanie zabezpieczenia lub schowania nabitej broni palnej,
- b) przez nieostrożne przechowywanie żarzących się węgli w zamkniętych ubikacjach (lokalach),
- c) przez nieostrożność przy spalaniu siarki i użyciu środków narkotycznych,
- d) przez nieprzestrzeganie szczególnych przepisów odnoszących się do produkcji, zamagazynowania, sprzedaży, transportu i użycia ogni sztucznych, zapalek, prochu strzelniczego i środków wybuchowych oraz wszelkich przez potarcie łatwo zapalnych materiałów,
- e) przez nieprzestrzeganie szczególnych przepisów odnoszących się do prowadzenia kopalni, fabryk i przedsiębiorstw przemysłowych,
- f) przez zaniechanie umieszczenia przepisanych znaków ostrzegawczych,
- g) przez zapadnięcie się budowli lub rusztowania,
- h) przez zaniechane lub niedostateczne zamknięcie szkodliwego lub złośliwego zwierzęcia,
- i) przez spożycie niezdrowego środka spożywczego lub napoju, który został rozmyślnie albo w szkodliwych dla zdrowia naczyniach sporządzony lub przechowany,
- k) przez obrażenia wskutek nadużycia domowego prawa karnania,
- l) przez zaniechanie przepisanego koniecznego nadzoru

- nad dziećmi lub osobami, które same nie mogły się ochronić przed niebezpieczeństwem,
- m) przez nieostrożną szybką jazdę konną lub kołową,
 - n) przez spadek przedmiotów z mieszkań, okien i t. p. albo przez zaniechanie dostatecznego przytwierdzenia wystawionych lub zawieszonych przedmiotów.

To samo odnosi się do wszystkich wypadków, w których człowiek, z powyżej przytoczonych przyczyn, odniósł szkodę na zdrowiu i po krótszym lub dłuższym czasie umarł. Ponadto jeżeli odnośnie do osoby zmarłej zachodzi podejrzenie, że osoby, które z naturalnego lub przyjętego obowiązku miały w czasie choroby o nią się starać i obowiązku tego nie spełniły, w szczególności nie sprowadziły pomocy lekarskiej i wreszcie we wszystkich wypadkach samobójstwa, w których nie można stwierdzić, że śmierć nastąpiła przez samobójstwo.

81) Jak należy postąpić w wypadkach podejrzenia o otrucie?

W wypadkach podejrzenia o otrucie należy przesłuchać krewnych i domowników zmarłego, jakoteż wszystkie osoby, które udzieliły zmarłemu pomocy. Mieszkanie należy dokładnie przeszukać, czy nie znajduje się w szklankach, wśród papierów, w naczyniach kuchennych, w piwnicy coś takiego, coby wskazywało na resztki trucizny i co należałoby wskutek tego podejrzenia dokładnie zbadać. Jeżeli znajdują się na miejscu czynu resztki potraw i napojów wymiotowanych przed śmiercią przez osobę otrutą, to należy takowe jakoteż chustki, któremi obtarto wymiotowanego lub pozostałe ślady, zabrać i przechować. Jeżeli zmarły pozostawał pod opieką lekarską, należy lekarza przesłuchać na okoliczności przebiegu choroby i stosowania środków leczniczych. O ile śmierć poprzedziła dłuższa choroba, należy od lekarza zażądać historii tej choroby, w myśl § 99. Rozp. Min. z dnia 28. stycznia 1855 Dz. U. P. Nr. 26.

82) Jak należy postąpić w wypadkach znalezienia zwłok dzieci nowourodzonych?

W wypadkach znalezienia zwłok dzieci nowourodzonych należy wedle § 114. Rozp. Min. Spraw. z dnia 28-go stycznia 1855, Dz. U. P. Nr. 26 zbadać:

a) Jeżeli stwierdzono matkę noworodka: czas, sposób urodzenia dziecka, czy poród był lekki czy ciężki, czy trwał krótko lub długo, czy nastąpił nagle, w którym miejscu nastąpił, w jakim położeniu znajdowała się matka rodząca, czy u matki nastąpiło silne krwawienie lub inne nadzwyczajne wypadki, w jakim stanie znajdowało się dziecko po porodzie, czy dziecko po urodzeniu krzyczało i poruszało członkami ciała, czy przyjmowało pożywienie, czy oddawało mocz i kał, czy w czasie porodu były obecne obce osoby, czy te w jakiś sposób udzielały pomocy i w jakim stosunku pozostają one do matki.

b) Jeżeli o porodzie dziecka nic nie jest wiadomem, należy wedle § 115 powyższego rozp. stwierdzić, kiedy i gdzie znaleziono zwłoki, czy i w jaki sposób było ono odziane, zakryte lub wogóle zapakowane, czy znajdowały się w tym samym stanie, czy też dokonano jakich zmian na nich, czy znaleziono je pod gołym niebem, czy na odludnem lub uczęszczanem miejscu, czy znaleziono je w wodzie, ziemi lub gdzie indziej i wśród jakich okoliczności. Ponadto należy stwierdzić stosunki atmosferyczne i wszystkie te wpływy, które mniej lub więcej są niebezpieczne dla życia dziecka bez żadnej pomocy pozostawionego, lub też mogą przyspieszyć lub utrudnić rozkład ciała.

83) Jak należy postąpić w wypadkach śmierci w czasie lub w krótki czas po narkozie?

Należy stwierdzić stan faktyczny komisyjnie przy współudziale lekarza, a resztki użytego środka narkotycznego należy zakwestjonować dla użytku urzędowego. Po dokładnem zbadaniu wypadku należy wynik dochodzeń w myśl § 336 d przesłać do prokuratury.

Narzędzia samobójców, jak n. p. rewolwer, sznur, resztki trucizny i t. p., któremi ten odebrał sobie życie, należy przedłożyć komisji obdukcyjnej, celem ułatwienia niewątpliwej przyczyny śmierci, poczem odesłać je do muzeum policyjnego. Po stwierdzeniu tożsamości zwłok, należy zawiadomić o tem właściwy urząd stanu cywilnego (metrykalny).

84) Jak stwierdza się identyczność zwłok?

Stwierdzenie identyczności zwłok przeprowadza się przez agnoskowanie takowych przez osoby, które zmarłego znały.

Agnoskowanie odnosi się tak do osoby jakoteż do odzienia znalezione go na zwłokach, przyczem sporządza się protokół wedle formularza:

(FORMULARZ)

Eksp. policji śledczej.

Znalezienie zwłok

Stanisławów

Miejsce

PROTOKÓŁ

spisany z (imię, nazwisko i rodowód świadka agnoskującego¹, który oglądniejszy zwłoki i przedmioty przy zwłokach znalezione zapodaje:

W zwłokach poznaję z całą pewnością, że są one
..... znanego (ej) mi od a na uzasadnienie mojego zapodania naprowadzam: (np. szczególne znaki, przedmioty i t. p.)

Po odczytaniu, zamknięto i podpisano.

Podpis urzędnika.

Podpis świadka.

Jeżeli trup jest zupełnie nieznan, należy sporządzić dokładny opis osoby i przy niej znalezionych przedmiotów. Opis odzieży sporządza się w tym porządku w jakim się nosi na ciele, przyczem należy uwzględnić materiał, kolor, krój, podszewkę, ilość kieszeni ich zawartość, jakoteż stan odzieży. Tam gdzie znajdują się zwyczajnie znaki firm i t. p. należy takowe naprowadzić, a brak ich szczególnie zaznaczyć. W miejscach, w których odzież jest zanieczyszczona krwią, ziemią, piaskiem, błotem, gnojem i t. p. należy opisać. Jeżeli na niej znajdują się zdercia lub inne uszkodzenia, należy stwierdzić, czy nie powstały one wskutek ewentualnej obrony. Szczególnie należy zbadać dziury w ubraniach, które powstały przez użycie jakichś narzędzi. Dokładnie należy zbadać miejsce i opisać część ubrania, przy pomocy centymetra zmierzyć długość i szerokość, a ostry lub wystrzępiony brzeg dokładnie opisać. Szczególnie należy przytem uwzględnić przy przeszukiwaniu trupa i jego odzieży zauważone szczególne znaki, jak n. p. tatuowanie, zapiski i dokumenta i t. p., które dają podstawę do ewentualnego stwierdzenia tożsamości.

Natychmiast należy porównać, czy istniejące doniesienia o osobach zaginionych odnoszą się do nieznanego znalezione go trupa.

Jeżeli tożsamości nie można stwierdzić należy wspomniany opis ogłosić w gazecie śledczej i spowodować zarządzenie odfotografowania i daktyloskopowania nieznanego trupa.

W wypadkach, w których przy trupie znajdzie się pieniądze, klejnoty lub inne przedmioty wartościowe, które należą do spadku, należy sporządzić konsygnację tych przedmiotów i o ile nie odda się takowych uprawnionym krewnym, należy je oddać do depozytu urzędowego.

Na wszelki wypadek należy tymczasowo zabezpieczyć mieszkanie zmarłego i ewentualnie je opieczetować.

II.

Wkroczenie policji śledczej w wypadkach uszkodzenia ciała.

W wypadkach uszkodzeń cielesnych należy do obejrzenia i zbadania przywołać lekarza, który opisawszy dokładnie obrażenia, ma także w szczególności orzec, które z pomiędzy istniejących obrażeń ciała lub nadwreżeń zdrowia, same przez się lub w związku z innemi, bezwzględnie lub ze względu na szczególne okoliczności przypadku, uważać należy za lekkie, ciężkie lub śmiertelne; jakie skutki uszkodzenia tego rodzaju zwykle za sobą pociągają, a jakie w obecnym szczególnym wypadku stąd wynikły, tudzież jakimi środkami i narzędziami i w jaki sposób uszkodzenia te były zadane. Jeżeli zachodzi potrzeba przystąpić do obejrzenia ciała kobiety, wówczas czynność tę można według okoliczności zamiast lekarzom i chirurgom, poruczyć także akuszerom, a w przypadkach mniej ważnych akuszerkom.

85) Jak należy postąpić, jeżeli na zwłokach spostrzeżono obrażenie cielesne?

Jeżeli na zwłokach spostrzega się obrażenia cielesne, należy wyszczególnić:

- 1) Czy zadała je osoba trzecia, o ile tak:
- 2) Czy ten czyn
 - a) już z natury swojej w ogólności,
 - b) wskutek wyjątkowej osobistej właściwości lub szczególnego stanu obrażonego,
 - c) wskutek przypadkowych okoliczności, wśród których go dokonano lub

- d) wskutek przyczyn pośrednich, które wprowadzie przypadkowo do niego się przyłączyły, ale które czyn spowodował lub z niego wynikły, śmierć spowodził — na koniec
e) czy można było zapobiec śmierci przez wczesną i stosowną pomoc.

86) Jaki obowiązek mają lekarze, akuszerki i t. p. odnośnie do spostrzeżenia obrażeń cielesnych ?

Lekarze, chirurgowie, aptekarze, akuszerki i oglądacze zwłok są obowiązani w każdym wypadku, gdy im wydarzy się choroba, zranienie, poród albo wypadek śmierci, w którym zachodzi podejrzenie zbrodni albo występku, albo wogóle gwałtownego uszkodzenia przez inne osoby spowodowanego, niezwłocznie donieść o tem władzy. Tego rodzaju doniesienia są obowiązane także sporządzać dyrekcje zakładów dla chorych (szpitale i t. p.); tym zaś policja ma też donieść o wyniku dochodzeń, ażeby ułatwić ściągnięcie kosztów utrzymania szpitalnego.

W wypadkach, w których donosi się o obrażeniach cielesnych, należy takowe przyjąć do wiadomości przy użyciu następujących formularzy:

(FORMULARZ I.)

Ekspozytura pol.-śledcza w Stanisławowie.

L. Stanisławów

uszkodzenie cielesne.

Staje

Rodowód

i donosi o uszkodzeniu cielesnem jak następuje:

Czas i miejsce czynu:

Opis uszkodzenia:

Okoliczności wśród których odniesiono uszkodzenie (rozmyślnie zadane, czy przez niedbałość):

Imię i nazwisko, zawód i adres osoby obwinionej:

Imię i nazwisko, zawód i adres świadka:

Gdzie znajduje się narzędzie, którem spowodowano uszkodzenie:

Czy osoba pokrzywdzona przyłącza się do postępow. karnego:

Podpis urzędnika.

Podpis uszkodzonego.

Z a r z ą d z o n o: (uszkodzonemu założono opatrunek — odesłano do szpitala — odwieziono do domu i t. p.).

(FORMULARZ II.)

Ekspozytura pol.-śledcza w Stanisławowie.

L. Stanisławów

.....
.....
uszkodzenie cielesne.

Dnia o godz. zawiadomił (a) eksp.
..... że
został (a) uszkodzony (a) cielesnie

Rezultat dochodzeń na miejscu:

Imię i nazwisko, rodowód i adres osoby uszkodzonej:

Określenie uszkodzenia:

Imię i nazwisko, rodowód i adres świadków:

Czas i miejsce czynu:

Zeznanie uszkodzonego:

Zeznania świadków:

Imię i nazwisko, rodowód i adres osoby obwinionej:

Usprawiedliwienie się osoby obwinionej:

Jakie ślady stwierdzono na miejscu czynu:

Co zarządzono odnośnie do uszkodzonego:

Co zarządzono na miejscu czynu:

Podpis funkcjonariusza:

Jeżeli osoba, która odniosła uszkodzenie cielesne znajduje się w takim stanie, że można ją przesłuchać, należy to jak najszybciej przeprowadzić. Dochodzenia przygotowawcze, w wypadkach uszkodzeń cielesnych, należy w tym kierunku prowadzić, ażeby narzędzie którym uszkodzenie zadano stwierdzić i zatrzymać w depozycie urzędowym. Takowe należy przy współudziale lekarza zbadać, przyczem stwierdzić właściwość narzędzia i ewentualne ślady na niem jakoteż okoliczności, z których można niewątpliwie przyjąć, że narzędzie służyło do zadania uszkodzenia cielesnego. Przy badaniu broni palnej musi współdziałać rzeczoznawca, rusznikarz, który też broń wyładuje, przyczem sporządzi się protokół wedle formularza:

(Formularz)

Ekspozytura pol. śledczej.

L. 1853.

Stanisławów

Jan Kwiatkowski
ciężkie uszkodzenie ciała
Mikołaja Ryżewskiego.

PROTOKÓŁ

spisany przy sposobności oględzin komisyjnych rewolweru, który wyw. Myślicki zakwestjonował przy rewizji osobistej u Jana Kwiatkowskiego znalazłszy rewolwer u tegoż w prawej kieszeni od spodni.

Obecni: Komisarz P. P. Dr. N., lekarz Dr. M., wyw. Roman Myślicki i poświadczony Jan Kwiatkowski.

Opis broni: 16 cm długi, sześciostrzałowy rewolwer bębnekowy ze znakiem fabrycznym „N. B. 12.456“, łożysko drewniane koloru brunatnego.

Kurek był w chwili znalezienia rewolweru przez wyw. Myślickiego naciągnięty. Na łożysku znajduje się po prawej stronie czerwona plama: prawdopodobnie z krwi.

Broń wyładował komisarz Dr. N. i wyjął 3 naboje nieużyte a 1 zużyty 2 naboju w bębnieku nie było.

Następnie zapakowano rewolwer i (3 nieużyte i 1 zużyty) naboje a opakowanie zostało urzędownie opieczętowane.

Podpisy obecnych.

87) Co mają stwierdzić dochodzenia przygotowawcze odnośnie do uszkodzeń cielesnych ?

Dochodzenia przygotowawcze odnośnie do uszkodzeń cielesnych mają stwierdzić:

- a) Czy zostały one spowodowane winą osoby trzeciej.
- b) Czy uszkodzony sam rozmyślnie uszkodzenie sobie przysporzył, albo skutek przypadku szkodę poniósł.
- c) Czy wogóle zachodzi nieszczęśliwy wypadek.

88) Co mają dochodzenia przygotowawcze ustalić, jeżeli stwierdzono, że uszkodzenie cielesne należy przypisać osobie trzeciej ?

Jeżeli stwierdzono, że uszkodzenie cielesne należy przypisać osobie trzeciej, mają dochodzenia przygotowawcze ustalić, czy sprawca działał w zamiarze nieprzyjaznym, wedle § 152 u. k., czy też zaniedbał ostrożności wedle § 335 u. k. W tym względzie należy więc zbadać:

a) Czy sprawca był dla uszkodzonego nieprzyjaźnie usposobiony, czy i w jaki sposób objawił swój nieprzyjazny zamiar (pisemnie, ustnie, przez groźbę, obrazę i t. p.) jakoteż, czy sprawca przygotował narzędzia do czynu.

b) Jaki był przebieg czynu, czy poprzedzał go spór, czy też sprawca z zasadzki napadł na uszkodzonego.

c) W jaki sposób zadano uszkodzenie i w jaki sposób sprawca użył narzędzia.

d) Czy sprawca, jeżeli wprowadzie nie w nieprzyjaznym zamiarze, jednak według naturalnych dla każdego łatwo poznać się dających skutków albo wskutek przepisów szczególnie ogłoszonych, albo wedle swego stanu, urzędu, powołania, rzemiosła, zatrudnienia, albo wogóle wedle swoich stosunków szczególnych, mógł poznać, że to mogłoby spowodować albo powiększyć niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia i bezpieczeństwa ciała ludzkiego.

W tym względzie należy w szczególności zbadać, czy przestrzegano przepisów wydanych dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa życia, zdrowia i ciała i czy w szczególności można pociągnąć do odpowiedzialności osoby za nieprzestrzeganie takich przepisów, a mianowicie:

1) *W wypadkach nieszczęśliwych, zaszłych w zakładach przemysłowych*, należy zbadać, czy urządzenie odpowiada przepisom wedle § 25 ustawy przemysłowej i czy zostało przez władzę zatwierdzone, jakoteż, czy przez władze w dekrete, pozwalającym na uruchomienie, zawarty nakaz odnoszący się do pewnych adaptacyj został ściśle wykonany. Ponadto należy zbadać, czy właściciel zakładu przemysłowego urządził w myśl § 74 ustawy przemysłowej wszystko to, co ze względu na właściwość przemysłu i lokalu odnośnie do ubikacyj, maszyn i przyrządów jest potrzebne ze względu na bezpieczeństwo życia i zdrowia robotników i czy maszyny i urządzenia fabryczne, jakoteż ich części składowe (koła rozpędowe, transmisje, łożyska, windy, kotły i t. p.) są tak ogrodzone i takimi przyrządami bezpieczeństwa zaopatrzone, że niebezpieczeństwo dla robotników przy ostrożnem zachowaniu się jest prawie wykluczone. Wedle potrzeby należy zażądać orzeczenia oddziału technicznego władzy politycznej lub inspektora przemysłowego.

2) *W nieszczęśliwych wypadkach w czasie ruchu ulicznego lub z powodu ożywionej komunikacji ulicznej* należy stwierdzić, czy nie zachodzi zaniechanie względnie nieprzestrzeganie ogólnych przepisów dla pojedynczych rodzajów pojazdów (automobili, rowerów, dorożek i t. p.)

3) *W nieszczęśliwych wypadkach, które wydarzają się w teatrach i podobnych lokalach* należy zbadać, czy przestrzegano przepisów

odnoszących się do budowy teatrów, w myśl rozp. min. z dnia 14-go marca 1911 r. Dz. U. P. Nr. 57, i rozp. minist. z dnia 18. września 1912 r. Dz. U. P. Nr. 191.

4) *W nieszczęśliwych wypadkach zaszytych w kamieniołomach przy górach piaskowych, gliniastych i szutrowych* należy zbadać, czy zastosowano się do rozp. minist. z dnia 29. maja 1908 r., Dz. U. P. Nr. 116.

5) *W nieszczęśliwych wypadkach spowodowanych przez gaz świetlny* należy zbadać, czy przestrzegano przepisów, wedle rozp. minist. z dnia 29. maja 1908 r. Dz. U. P. Nr. 176, względnie rozp. minist. z dnia 10. września 1912 r. Dz. U. P. Nr. 185, odnoszących się do sporządzania i urządzania acetyliny i handlu karbitem. W tych wypadkach należy się zawsze zwrócić do rzeczoznawcy.

6) *W nieszczęśliwych wypadkach z powodu eksplozji kotłów parowych* należy zawiadomić władzę polityczną, która wysle komisarza ustanowionego dla badania kotłów parowych, który wyda stosowne zarządzenia wedle § 12. rozp. minist. z dnia 7. lipca 1871 r. Dz. U. P. Nr. 113 i wedle § 12 rozp. minist. z dnia 1. października 1875 roku Dz. U. P. Nr. 130.

7) *W nieszczęśliwych wypadkach spowodowanych przez środki wybuchowe* należy zbadać, czy nie zachodzi przekroczenie wedle rozp. minist. z dnia 2. lipca 1877 r. Dz. U. P. Nr. 68, względnie rozp. minist. z dnia 22. września 1883 r. Dz. U. P. Nr. 156. Do tych wypadków ma też zastosowanie rozp. minist. z dnia 12. lipca 1908 r. Dz. U. P. Nr. 163, odnoszące się do handlu z celulozą.

8) *W nieszczęśliwych wypadkach kolejowych* należy zbadać, czy nie zachodzi przekroczenie wedle regulaminu ruchu kolejowego z 16. listopada 1851 Dz. U. P. Nr. 1 z r. 1852.

9) *W nieszczęśliwych wypadkach otrucia* należy w szczególności zbadać, czy przestrzegano przepisów wedle rozp. min. z 21. kwietnia 1876 Dz. U. P. Nr. 60 i rozp. minist. z 2. stycznia 1886 Dz. U. P. Nr. 10. odnoszących się do handlu trucizną i czy takowa była przechowywana wedle istniejących przepisów (§ 361—371 u. k.)

10) *W nieszczęśliwych wypadkach uszkodzenia cielesnego zapomocą broni* należy zbadać czy broń nie należy do ukrytych wedle patentu o broni z dnia 24. października 1852 r. Dz. U. P. Nr. 223 i czy przepisy tego patentu odnoszące się do wytwarzania i posiadania, były przestrzegane i czy nie zachodzi przekroczenie wedle §§ 372, 373 i 374 u. k.

11) *W nieszczęśliwych wypadkach budowlanych* należy zbadać, czy przestrzegano przepisów ustawy z dnia 26. grudnia 1890 r., dzieńrozp. Nr. 48.

12) *W nieszczęśliwych wypadkach uszkodzeń cielesnych przez psy i koty* należy zarządzić natychmiastowe zbadanie przez lekarza, a zwierzę odesłać z pismem do obserwacji i zbadania na klinikę weterynaryjną. W wypadkach, w których zwierzę było wściekłe albo podejrzanie o wściekliznę, należy spowodować przeprowadzenie szczenienia ochronnego na uszkodzonej osobie.

III.

Wkroczenie policji śledczej w wypadkach pożaru.

Pomoc władz policyjnych przy stłumieniu pożaru polega przedewszystkiem na:

- 1) współdziałaniu szybkiego doniesienia o pożarze,
- 2) wspieraniu straży pożarnej,
- 3) uregulowaniu porządku odnośnie do przechodniów i komunikacji,
- 4) wspieraniu lekarza w udzieleniu pomocy lekarskiej,
- 5) odtransportowaniu chorych i rannych,
- 6) rekwizycji środków pomocniczych stosownie do dyspozycji komendanta straży pożarnej.

Akcja ratownicza spoczywa w ręku komendanta straży pożarnej. Po pożarze należy w porozumieniu z komendantem straży pożarnej na miejscu zbadać, w jaki sposób powstał pożar, jakie przybrał rozmiary, jakie spowodował skutki i kto jest ewentualnie winny. Po otrzymaniu wiadomości o pożarze, ma się cały stojący do dyspozycji oddział udać na miejsce pożaru, gdzie komendant zamelduje się u komendanta straży pożarnej. Już w czasie akcji ratowniczej powinni się funkcjonariusze policyjni informować o powstaniu pożaru i wyśledzić osoby, które mogą dać o tem wyjaśnienia, przyczem należy zbadać następujące okoliczności:

- a) Gdzie i w którym miejscu spostrzeżono ogień?
- b) W jaki sposób ogień rozszerzał się dalej?
- c) Kto jest właścicielem obiektu, w którym pożar powstał i w której części obiektu pożar się rozpoczął?
- d) Co jest wiadome o przyczynie powstania pożaru? Czy zachodzi prawdopodobieństwo podłożenia w myśl § 166 u. k.? Czy niedbalstwo lub zaniechanie w myśl § 459 u. k.? Czy też przypadek (uderzenie piorunu, samozapalenie i t. p.)

e) Czy spostrzeżono w samym obiekcie lub w pobliżu tego podejrzanе osoby ?

f) Czy właściciel był ubezpieczony? W którym zakładzie? Na jaką sumę?

Po ukończeniu akcji ratowniczej należy komendanta straży pożarnej i strażaków zapytać o zrobione spostrzeżenia. Obejść z nimi miejsce pożaru, przyczem uwzględnić następujące pytania:

a) Kiedy przypuszczalnie powstał pożar?

b) W którym miejscu rozpoczął się? Czy było więcej takich miejsc?

c) Czy są ślady, że ogień podłożono? Czy nie można spostrzec resztek materiałów zapalnych? Czy można stwierdzić okoliczności, z których da się wywnioskować, że ktoś sprzyjał rozszerzeniu się ognia albo utrudniał akcję ratowniczą?

d) W jaki sposób pożar się rozszerzył?

e) Jakie obiekta zostały uszkodzone lub zniszczone przez pożar? Jak wielka jest skutek tego powstała szkoda? Czy zgadza się ona z tem co poszkodowany podaje?

f) Czy ze spostrzeżeń zrobionych na miejscu pożaru można wywnioskować, że nie przestrzegano przepisów budowlanych? Wreszcie należy sporządzić protokół wedle formularza.

(Formularz)

Eksp. pol. śledczej w Stanisławowie.

L.

Stanisławów

godz.

PROTOKÓŁ

spisany odnośnie do pożaru powstałego w domu (mieszkanu)

..... Zawód:

Adres:

Opis miejsca (ewentualnie wskazać na szkic lub zdjęcie fotograficzne).

Wylczenie przedmiotów zniszczonych lub uszkodzonych przez pożar:

Szkoda wyrządzona wskutek pożaru, wyrażona w pieniądzech:

Czy rzeczy spalone były ubezpieczone:

W którym zakładzie:

Kwota zabezpieczenia:

Kiedy spostrzeżono pożar:

Kto pierwszy pożar spostrzegł:

Zeznania osoby, która pierwsza pożar spostrzegła:

W jaki sposób pożar się dalej rozszerzał:

Jakich wysiłków musiała straż pożarna użyć dla stłumienia pożaru:

W którym miejscu pożar wybuchł:

Czy zauważono więcej takich miejsc:

Jakie spostrzeżenia zrobiono:

Co stwierdzono przy komisyjnych oględzinach:

Czy zauważono ślady podłożenia ognia i jakie to były:

Czy stwierdzono nieprzestrzeganie przepisów policji ogniowej lub inne niedbalstwo lub zaniechanie:

Zeznanie poszkodowanego:

Zeznania świadków:

Orzeczenie komisji o prawdopodobnej przyczynie powstania pożaru

Jakie przedmioty dowodowe zakwestjonowano:

Zarządzenia komisji dla zabezpieczenia materiału dowodowego:

Podpisy członków komisji.

Odnośnie do stwierdzenia przyczyny pożaru, powstałej przez niedbałość w myśl § 434 u. k. należy zbadać czy:

a) przestrzegano przepisów odnoszących się do należytego przechowywania przedmiotów łatwo zapalnych na strychach, w piwnicach magazynach i t. p.

b) czy przestrzegano przepisów zapobiegawczych w warsztatach i w sklepach?

c) czy przestrzegano zakazu używania otwartego światła i palenia tytoniu na strychach i innych ubikacjach, w których znajdują się łatwo zapalne materiały?

d) czy przestrzegano przepisów odnoszących się do czyszczenia kominów.

IV.

Wkroczenie policji śledczej w wypadkach przestępstw przeciw własności mienia.

89) Jaki jest tok dochodzenia w wypadkach przestępstw przeciw własności mienia?

W wypadkach przekroczeń przeciw własności mienia należy skierować dochodzenia przygotowawcze, pominiawszy okoliczności stwierdzenia subiektywnej i obiektywnej istoty czynu, w szczególności na odebranie skradzionych rzeczy i na stwierdzenie ich wartości. W tym względzie należy przedewszystkiem dokładnie opisać rzecz skradzioną, a dochodzenia w celu odzyskania należy wdrożyć w sposób następujący:

a) wysłanie telegramów cyrkularnych z ewentualną wskazówką śledzenia za tą rzeczą u kupców,

b) przez inwigilację wedle rozdzielników przepisanych dla każdej władzy,

c) przez obwieszczenie w gazecie śledczej,

d) przez afiszowanie na miejscach publicznych,

e) przez ogłoszenie w dziennikach.

Przez powyższe ogłoszenia wzywa się przedewszystkiem wszystkie władze bezpieczeństwa do współdziałania, a ponadto zwraca się uwagę kupców i handlarzy i przestrzega się ich przed zakupnem skradzionych rzeczy. W szczególnych wypadkach współdziała też cała ludność po przeczytaniu takich ogłoszeń. W centralach inwigilacyjnych okręgowych i przy komendzie głównej prowadzi się ewidencję skradzionych rzeczy, która to ewidencja ułatwia też stwierdzenie pochodzenia ewentualnie rzeczy

zdeponowanych. Z powyższego wynika, że ogłoszenia odnośnie do kradzieży mogą tylko wtedy mieć rezultat, jeżeli opis skradzionych rzeczy jest bardzo dokładny, i w szczególności zawiera wszystkie te charakterystyczne znamiona, które cechują skradzioną rzecz.

Odnosnie do depesz i telegramów cyrkularnych, należy je wyjątkowo w wypadkach ciężkich zbrodni wysyłać, jeżeli tego wymaga niezwłoczne zawiadomienie w celach pośpiechu. W opisie wymienia się tylko gatunek skradzionych rzeczy, n. p. bielizna, pościel, a dokładny opis tylko wtedy, jeżeli są znane szczególne znamiona.

Wedle § 473 u. k. ciąży na jubilerach i właścicielach sklepów galanteryjnych jakoteż złotnikach obowiązek zatrzymywania sprzedawców rzeczy podejrzanych, jeżeli ci nie mogą się wylegitymować.

Taki sam obowiązek ciąży, wedle § 476 u. k. na każdym, komu przedkłada ktoś przedmioty do sprzedania albo zastawu, które odnośnie do sprzedawcy lub zastawcy mogą wzbudzić podejrzenie, że są skradzione.

Ogłoszenie drukiem i afiszowanie ogłoszeń o kradzieżach może nastąpić tylko w drodze urzędowej i to tylko przez urząd śledczy. Na żądanie osoby poszkodowanej, można na jej koszt w każdym wypadku ogłoszenie wydrukować, jednakowoż tylko urząd śledczy może takowe ogłoszenie zredagować. O ogłoszeniach w dziennikach decyduje urząd śledczy.

90) Co należy zbadać odnośnie do wartości rzeczy skradzionych ?

We wszystkich wypadkach kradzieży należy dokładnie zbadać wartość rzeczy, co się da osiągnąć przez przesłuchanie poszkodowanego, który zapodaną wartość ma udowodnić, przez przedłożenie dokumentów lub naprowadzenie świadków. Jeżeli w ten sposób nie można dokładnie stwierdzić wartości albo, jeżeli zachodzi podejrzenie, że poszkodowany rozmyślnie wysoko szkodę ocenił, należy o ile wartość ma wpłynąć na kwalifikację czynu, t. j. czy ma być policzona za zbrodnię, stwierdzić takową przez przesłuchanie świadków albo rzeczoznawców w myśl § 99 p. k.

91) Co należy w każdym wypadku kradzieży przedewszystkiem w dochodzeniach uwzględnić ?

W dochodzeniach kradzieży należy uwzględnić :

- 1) wartość rzeczy,
- 2) właściwość czynu,

- 3) właściwość rzeczy skradzionej,
- 4) przymiot sprawcy i
- 5) czy zachodzi uczestnictwo. (Porównaj § 172, 173, 174, 175, 176 u. k.)

92) W których wypadkach kradzież jest przekroczeniem?

Wszystkie kradzieże, które nie nadają się do ukarania jako zbrodnie wedle przepisów z §§ 172—176 u. k., należy dochodzić jako przekroczenie, ponadto:

a) wedle § 463 u. k. kradzieże i sprzeniewierzenia między małżonkami, rodzicami, dziećmi a rodzeństwem, jak długo ci żyją w wspólnym gospodarstwie, a ściganie tego przekroczenia nie następuje z urzędu, tylko na żądanie głowy domu, która postawi odpowiedni wniosek w sądzie powiatowym. Jeżeli w czasie dochodzeń przygotowawczych okaże się że rozchodzi się o kradzież, należy głowę rodziny pouczyć, że ściganie nastąpi tylko na jego wyraźne żądanie.

93) Co dla funkcj. policyjnego jest szczególnie ważne przy dochodzeniu kradzieży odnośnie do właściwości czynu?

a) Czy złodziej był zaopatrzony w broń lub w inne narzędzia dla osobistego bezpieczeństwa groźne,

b) czy w chwili przyłapania go na kradzieży użył przeciw jakiejś osobie rzeczywistego gwałtu albo niebezpiecznej pogroźki, aby się utrzymać w posiadaniu skradzionej rzeczy,

c) czy kradzież popełniono podczas pożaru, powodzi albo innej klęski ogólnej albo okradzionego szczególnie dotykającej,

d) czy kradzież popełniono przez włamanie na rzeczach stojących pod zamknięciem, przez użycie wytrychu, albo przez usunięcie jakiegoś zabezpieczenia,

e) w towarzystwie jednego lub kilku towarzyszy kradzieży,

f) w miejscu poświęconem służbie Bożej,

g) czy kradzież popełniono z ubikacyj albo środków komunikacyjnych kolei żelaznych lub przedsiębiorstw okre-

towych czy też na rzeczach oddanych pocztą do przesyłki lub rzeczach które podróżny ze sobą wiozł,

h) na drzewie albo w ogrodzonych lasach albo ze znacznem uszkodzeniem lasu,

j) na rybach w stawach,

k) na dziczyźnie albo w ogrodzonych lasach, albo ze szczególną śmiałością, albo przez sprawcę zajmującego się tem zawodowo.

94) Co dla funkc. polic. jest szczególnie ważne przy dochodzeniu kradzieży odnośnie do właściwości skradzionej rzeczy?

Oдноśnie do właściwości skradzionej rzeczy, kradzież staje się zbrodnią:

I. Bez względu na kwotę, jeśli kradzież popełniono

a) na rzeczy poświęconej bezpośrednio służbie Bożej ze znieważeniem obrządku religijnego,

b) na kolejach żelaznych, bez względu na to, czy one są poruszane siłą pary lub bez niej, albo na należących do nich zakładach, środkach przewozowych, maszynach, sprzętach, albo innych do utrzymania ruchu służących przedmiotach, albo na parowcach, maszynach parowych, kotłach parowych, machinach wodnych, mostach, urządzeniach w kopalniach, albo wogóle wśród szczególnie niebezpiecznych okoliczności.

Złośliwe uszkodzenie jakiegokolwiek części składowej telegrafu państwowego i każde rozmyślne przeszkadzanie w jego ruchu, tudzież każde rozmyślne nadużycie tego zakładu państwowego, należy ukarać bez względu na wysokość, szkody, jako zbrodnię gwałtu publicznego.

II. Jeżeli wartość rzeczy skradzionej wynosi więcej niż 1000 Mkp. i jeśli ją popełniono:

a) na płodach polnych lub owocach, na drzewach w krajach, w których hodowla jedwabników stanowi gałąź przemysłu i gospodarstwa, także na liściach morwowych, służących za pokarm dla jedwabników;

b) na bydłe będącem na pastwisku lub z wygonu;

c) na narzędziach rolniczych w polu;

d) minerałach, narzędziach, lub sprzętach wewnątrz kopalni, na powierzchni, na kopcach lub w oczyszczalniach rudy;

95) Co dla funkcj. polic. jest szczególnie ważne przy dochodzeniu kradzieży odnośnie do przymiotu sprawcy?

Ze względu na przymiot sprawcy staje się kradzież zbrodnią:

I. Bez względu na kwotę, jeśli kradzież u sprawcy stała się nałogiem;

II. Ze względu na kwotę 1000 Mkp.

- a) jeżeli sprawca był już dwukrotnie, czy to za zbrodnię, czy też za przekroczenie kradzieży karany;
- b) jeżeli kradzież popełnili służący na szkodę swych służbodawców lub innych domowników;
- c) jeżeli kradzież popełnili czeladnicy, terminatorzy albo zarobnicy na szkodę swych majstrów albo tych, którzy ich do roboty zgodzili.

96) Co dla funkc. polic. jest szczególnie ważne przy dochodzeniu kradzieży odnośnie do uczestnictwa?

Uczestnictwa w kradzieży albo sprzeniewierzeniu staje się ten winnym, kto świadomie rzecz skradzioną albo sprzeniewierzoną ukrywa, nabywa albo pozbywa.

Dla osób znanych jako blatników należy sporządzić osobną ewidencję, a tandeciarzy podejrzanych o blatnictwo, należy wedle rozp. minist. z dnia 2. maja 1884 r. Dz. U. P. Nr. 69 często i niespodzianie kontrolować.

Ponadto wedle rozp. minist. z dnia 24-go kwietnia 1885 r., Dz. U. P. Nr. 49 należy kontrolować zakłady zastawnicze, które obowiązane są do prowadzenia księgi zastawniczej z następującymi rubrykami:

- a) numer przedmiotu zastawionego,
 - b) imię, nazwisko i mieszkanie zastawnika,
 - c) opis zastawu. Przy przedmiotach ze złota lub srebra podanie wagi i znaku urzędowej próby. Przy papierach wartościowych zapodanie numeru i serji.
 - d) wartość zastawu,
 - e) kwota pożyczki na zastaw,
 - f) data zastawu,
 - g) termin płatności zastawu.
-

V.

Zwalczanie nałogowych przestępców.

Dla wyjaśnienia spraw kryminalnych jest konieczne odróżnienie zbrodniarzy *przypadkowych* od zbrodniarzy *zawodowych*. Zbrodniarze zawodowi, jak już wskazuje samo określenie, posiadają już pewną wprawę i pracują wedle pewnej metody. Dlatego każdy zawodowy zbrodniarz jest specjalistą w swoim zawodzie, przez co można ich podzielić na pewne kategorie, n. p.: złodzieje kieszonkowi, złodzieje włamywacze, złodzieje strychowi, hochstaplerzy i t. p. W przeciwieństwie do nich, popełniają zbrodniarze *przypadkowi* czynności karygodne tylko przy nadarzającej się sposobności i to albo w przystępie jakiegoś afektu albo pod wpływem słabego charakteru, dlatego ten rodzaj przestępców nie popełni czynu karygodnego z taką rutyną jak zbrodniarz zawodowy.

Ważną kategorią zbrodniarzy są też *umyślowo chorzy*, którzy pod wpływem swego stanu chorobliwego dopuszczają się przestępstw. Ze względu na to, że bezpieczeństwo publiczne jest szczególnie zagrożone przez zbrodniarzy zawodowych jest zadaniem funkcjonariuszy policyjnych zaznajomić się z ich kategorjami i poznać ich sposób pracy, ażeby móc przez to stworzyć metodę dla ich zwalczania. Lista zawodowych zbrodniarzy nigdy nie jest zupełna, ponieważ pojawiają się zawsze nowe typy, które wynajdują nowe podstępny tak n. p. w czasie wojny sprzedaż gipsu za cukier i t. p. W każdym wypadku doniesienia, należy zwrócić baczną uwagę, czy niema się do czynienia z zawodowymi zbrodnierzami, którzy popełnili czynność karygodną.

97) Co musi zawierać opis osoby?

Opis osoby musi zawierać przede wszystkim szczególne znamiona odnoszące się do oczu. Opis osoby doniesionego zawodowego zbrodniarza musi odpowiadać kategorii zbrodniczej, ponieważ przez to ułatwia się pościg i porównanie w ewidencji i powinien być jak najdokładniej sporządzony, w pierwszej linii z uwzględnieniem szczególnych znaków.

98) Co zawiera album zbrodniarzy?

Album zbrodniarzy posiada kartotekę, w której dla każdego przez dział rozpoznawczy zarejestrowanego zbrodniarza prowadzi znaki rozpoznawcze, wedle sześciu głównych grup :

- 1) Szczególne znaki na lewej ręce
- 2) " " " prawej ręce
- 3) " " " twarzy i szyi.
- 4) " " " piersiach.
- 5) " " " plecach.
- 6) " " " nogach.

Każda grupa jest podzielona na oddziały n. p. cięcie, blizny, rany, tatuowania, amputacje i t. p. Ponadto zawiera album zbrodniarzy, „arkusze kategorii” (Kategorienbogen) osobne dla kobiet, a osobne dla mężczyzn, n. p. alfonsi, prostytutki i t. p.

Album zbrodniarzy posiada jeszcze skrowidz przezwisk n. p.: „Czarny kot“, „Maciek“ i t. p.

99) Co zawiera zbiór pism własnoręcznych?

Zbiór własnoręcznych pism przy IV. wydziale komendy głównej i okręgowych komend zawiera pisma znanych lub nieznanymi zbrodniarzy w oryginale lub reprodukcji, które należy zbierać i ułożyć wedle następujących kategorii:

- 1) międzynarodowi „hochstaplerzy“,
- 2) osoby trudniące się zawodowo zawieraniem małżeństw,
- 3) fałszerze weksli i czeków,
- 4) fałszerze przesyłek pocztowych,
- 5) oszuści posługujący się fałszywymi kartami zamówień,
- 6) osoby trudniące się wymuszeniem,
- 7) kwerulanci,
- 8) autorowie listów anonimowych.

Zbiór ten służy do tego, ażeby przez porównanie pisma wyśledzić osobę podejrzaną.

W dochodzeniach przygotowawczych należy przy sposobności wizji lokalnej zwrócić szczególną uwagę na ślady palców, a przytem stwierdzić, czy zbrodnia została popełniona przez zawodowego, czy

też przypadkowego zbrodniarza. Centrala działu rozpoznawczego posiada odciski znanych i notowanych zbrodniarzy i przez porównanie w registraturze pojedynczych kategorii może stwierdzić sprawcę, n. p. kradzież z włamaniem.

100) Co to jest perlustracja (perlustrowanie)?

- a) Stwierdzenie tożsamości przytrzymanego, która jest z tego względu bardzo ważna, ponieważ zawodowi zbrodniarze podają fałszywe nazwisko, ażeby z jednej strony uniknąć ścigania, o ile ich się szuka pod prawdziwym nazwiskiem, z drugiej zaś strony, ażeby uniknąć sroższej kary w sądzie z powodu powtórzenia zbrodni.
- b) Zbadanie dotychczasowego życia, które się przeprowadza przez
 - 1) zapytanie w komisariacie,
 - 2) zapytanie w centrali inwigilacyjnej,
 - 3) zapytanie w dotychczasowych miejscach zamieszkania i pracy.
- c) Stwierdzenie, czy nie ma w ewidencji doniesionych zbrodniarzy opisu osoby, zgadzającego się z przytrzymanym.
- d) Stwierdzenie pochodzenia podejrzanych rzeczy, znalezionych u przytrzymanego, przy pomocy skorowidza rzeczy skradzionych, zgubionych i t. p.
- e) Rewizja osoby i mieszkania u przytrzymanego zawodowego przestępcy.

101) Co to jest ewidencja kar?

W myśl rozp. minist. sprawiedl. z dnia 8. grudnia 1897 r. L. 27904, jest zaprowadzony skorowidz kart karnych, który zawiera spis kar nałożonych przez sądy. Na tych kartach karnych zapisuje się też kary nakładane przez władze administracyjne. Sądy są obowiązane do wysyłania takich kart w każdym wypadku wydania wyroku karnego.

Komisariaty i ekspozytury pol. śledczej mają prowadzić ścisłą ewidencję i inwigilację przestępców zawodowych opuszczających zakłady karne i osób oddanych pod dozór policyjny.

VI. O zaginionych.

102) Jak należy postąpić w wypadkach doniesienia o zaginięciu osoby?

Doniesienie o zaginięciu osoby spisuje się według formularza.

(Formularz)

Eksp. pol. śledczej w Stanisławowie.

L.

Stanisławów

Staje zamieszkały (a)
i donosi o zaginięciu niżej opisanej osoby
zamieszkałej od z tem że zachodzi obawa
popelnienia samobójstwa lub jakiegoś nieszczęśliwego wypadku.

Podpis.

O P I S :

Nazwisko

Wiek

Miejsce urodzenia

Przynależność

Wyznanie

Stan

Zawód

Postawa

Twarz

Czoło

Włosy

Zarost

Oczy

Nos

Usta

Zęby

Szczególne znaki

Włada językami

Ubranie

Przyczyna zaginięcia

Zapisek urzędowy;

Doniesienie odwołano dnia ponieważ
..... inwigilację zarządzono dnia
odwołano dnia

Sporządzić należy jak najdokładniejszy opis osoby, a donosiciela przesłuchać na te okoliczności, które dałyby podstawę do dalszych dochodzeń. Bardzo szczegółowo należy postąpić, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że zaginiona osoba, popełniła samobójstwo, albo na niej została popełniona zbrodnia.

Przedewszystkiem należy zbadać w książce aresztanckiej i w ostatnich inwigilacjach, czy nie ma zapisków odnośnie do osoby zaginionej. Dochodzenia za odnalezieniem osoby zaginionej należy wdrożyć, uwzględniając następujące pytania: czy zachodzi:

- a) samobójstwo,
- b) nieszczęśliwy wypadek,
- c) pomieszenie zmysłów,
- d) zbrodnia.

Doniesienia o osobach zaginionych prowadzi się w osobnej ewidencji kartotekowej.

VII.

Kategorie zbrodni i zbrodniarzy.

Album fotograficzny jest zwyczajnie wedle następujących kategorii ułożony:

1. Falszerze papierów kredytowych, banknotów i monet.

Banknoty i papiery kredytowe fałszuje się bardzo często w najprymitywniejszy sposób przez narysowanie wolną ręką. W tym wypadku są narzędziem fałszerza ołówki rysunkowe, pióra, penzle i farby. Inni fałszerze pracują przy pomocy drukarń i aparatów fotograficznych i sporządzają fałszyfikaty nader udatne.

Fałszowanie monet odbywa się też często w sposób bardzo prymitywny przez odlanie w gipsie cyny lub innych mniej wartościowych metalów. W tym wypadku będzie narzędziem fałszerza metal, formy z gipsu, naczynie do stapiania metalu, łyżka do wylewania metalu do formy i t. p. Inni fałszerze posiadający fachowe wiadomości pracują używając sztańc i t. p. technicznych ulepszeń i wynalazków.

2. Hochstaplerzy i t. p. oszuści.

Są to osoby o manierach bywalców światowych, którzy jako tacy uzyskują wstęp do najlepszych sfer towarzyskich, ażeby później wykorzystać wyrobione stosunki dla swoich oszukańczych celów. Zwyczajnie stają w pierwszorzędnym hotelach, czynią zamówienia na kredyt, uzyskują pożyczki aż wreszcie znikają zostawiając dług i wkrótce pojawiają się w innym miejscu pod zmienionym nazwiskiem. Zasadniczo występują pod jakimś szczególnym nazwiskiem, zaopatrzeni w fałszywe dokumenta. Pracują przeważnie z towarzyszem, którego zadaniem jest przygotowanie terenu przez rozsiewanie pogłosek i wiadomości mających wzbudzić zaufanie. Do wykrycia podobnych indywiduów przyczynia się w pierwszym rzędzie dokładna kontrola ich korespondencji.

Ze względu na międzynarodowy charakter tego rodzaju przestępców, należy o każdym podobnym wypadku zawiadomić okręgowy urząd śledczy.

3. Oszukańcze manipulacje z pierścionkami

tworzą osobną kategorię przestępców, którzy pracują używając podstępów, ażeby od osób niedoświadczonych wyludzić pieniądze za fałszywe pierścienie. Zwyczajnie można u tego rodzaju przestępców znaleźć przy rewizji osobistej kilka fałszywych pierścieni z fałszywymi kamieniami, ponadto trochę proszku i kawałek skóry irchowej do czyszczenia pierścionka. Oszust tej kategorii zbliża się zwyczajnie na ulicy do swej upatrzonej ofiary i wszczyna obojętną rozmowę, w czasie której narzeka na swoje oplakane położenie, poczem ofiaruje złoty pierścionek z droгим kamieniem jako zabytek lepszych czasów, na sprzedaż za nader niską cenę i ewentualnie przywołuje przypadkiem ulicą idącą osobę, która jest uczestnikiem wtajemniczonym w całą aferę i ta poświadcza że pierścień za tę cenę jest pół darmo oddany. Towarzysz udaje że jest znawcą i okazuje chęć kupienia pierścionka, tylko niestety zapomniał pieniędzy w domu. W ten sposób udaje im się sprzedać pierścionek. Często podobny oszust udaje, że pierścionek znalazł, ale niema czasu się udać na policję i dzieli się znalezieniem, które sobie nakazuje wypłacić od jakiejś ofiary oddając jej pierścionek do odniesienia na policję. Zdarzyło się nawet, że towarzyszy oszusta wydał się za funkcjonariusza policji, który oszusta i ofiarę aresztował a potem za łapówkę obydwóch zwolnił.

4. Włamywacze

są to przestępcy, którzy kradną rzeczy stojące pod zamknięciem; do tych nie zalicza się domowników poszkodowanego, którzy przy nadarzającej się sposobności kradną rzeczy stojące pod zamknięciem. Przy kradzieżach z włamaniem rozchodzi się przede wszystkim o usunięcie zamknięcia (zamku), pod którym rzecz się znajduje. Do tego są potrzebne pewne narzędzia jak np. wytrychy, pilniki, świdry i t. p. z którymi musi dany osobnik umieć się obchodzić. Włamania nie można dokonać nie zbadawszy dokładnie miejsca i stosownej sposobności. Z tego wynika, że włamywacz musi się specjalizować i z reguły musi mieć spółników, którzy albo badają teren, albo pomagają w chwili włamania („robią mur“) albo po dokonanym czynie przez pozbycie rzeczy skradzionych.

Wedle ich specjalnego zakresu dzieli się włamywaczy na

- a) *włamywacze do mieszkań*
- b) „ „ *sklepów*
- c) „ „ *piwnic i strychów*
- d) „ „ *kas.*

5. Złodzieje wystaw sklepowych.

Niektórzy z tej kategorii zrywają przedmioty zawieszone przed sklepem i uciekają z nimi, inni zdobywają z większym nakładem pracy i ryzyka przedmioty ukryte za oknem wystawowym. Dokonują tego zwyczajnie w czasie słabego ruchu ulicznego.

otwierając okno wystawowe przy pomocy klucza od wodociągu lub przewodu gazowego, w chwili kiedy ulica jest przez moment pusta. Zdarza się też że złodziej tego rodzaju, przebrany za służącego wychodzi z sieni domu, otwiera wystawę, zabiera kilka przedmiotów i znika. Rzadko zdarza się wycięcie w szybie wystawowej małego otworu, przez który złodziej przy pomocy specjalnych drutów wyciąga klejnoty i t. p.

6. Złodzieje kolejowi.

Ten rodzaj przestępców kradnie bagaże podróżujących na peronie i w poczekalniach, albo specjalnie tylko operuje na dworcach towarowych nieraz z współudziałem funkcjonariuszy kolejowych. Osobnym typem tej kategorii są *podróżujący złodzieje kolejni*, którzy występują zwyczajnie jako oficerowie lub arystokraci i jadą przeważnie pociągami błyskawicznymi. Tam upatrują sobie ofiarę, okradają ją a w najbliższej stacji opuszczają pociąg. W ostatnich czasach wybili się szczególnie *rabusie kolejowi*, którzy wpadają do przedziałów i przy pomocy środków narkotycznych lub rzeczywistego użycia gwałtu dokonują rabunku.

7. Złodzieje operujący w zakładach kąpielowych.

Zjawiają się w zakładach kąpielowych jako goście, otwierają obce kabiny i kradną co im w ręce wpadnie.

8. Złodzieje-sublokatorowie.

Wynajmują mieszkanie pod fałszywym nazwiskiem, a uzyskawszy zaufanie właściciela mieszkania, znikają bez śladu, zabierając z mieszkania wszystkie rzeczy wartościowe.

9. Złodzieje wkradający się pod fałszywym pozorem.

Metoda ich jest zbliżona do metody złodziei sublokatorów, a do mieszkania dostają się pod rozmaitymi pozorami jak np. jako monterzy wodociągowi lub gazowni, inni chcą oglądnąć rzekomo do wynajęcia mieszkanie lub wezwać lekarza do chorego, potem starają się pod jakimś fałszywym pozorem osobę obecną oddalić n. p. z prośbą o szklanek wody i kradną co jest pod ręką.

Osobną grupę tworzą w tej kategorii *złodzieje hotelowi*. Ci wkradają się też pod fałszywymi pozorami do hotelu jakoby np. mieli jakimś gościowi hotelowemu przynieść jakąś wiadomość. Dostawszy się w ten sposób do hotelu, idą od pokoju do pokoju i pukając przekonują się czy kogoś wewnątrz няма, poczem wchodzą do otwartych pokoi, z których osoba pokój zamieszkująca na chwilę wyszła i kradną co mogą. Wśród tej kategorii złodziei znajdują się przeważnie zbrodniarze międzynarodowi, którzy operują w światowych miejscach kąpielowych lub klimatycznych i występują podobnie jak hochstaplerzy udając dystyngowanych obcokrajowców i stają w pierwszorzędnym hotelach, w których w nocy popełniają kradzieże.

Osobną grupę tworzą też w tej kategorii *służące-złodziejki*, które legitymują się fałszywymi książkami robotniczymi, świadectwami lub innymi dokumentami, ażeby zmylić pościg po popełnieniu kradzieży.

10. Złodziejki-prostytutki.

Pewna kategoria prostytutek zwabia swe ofiary do hotelu i tam w czasie aktu spółkowania lub po nim, okrada je.

11. Złodzieje okradający śpiących lub zwłoki.

Ci okradają osoby, które zasnęły na miejscach publicznych n. p. na ławce w parku albo okradają osoby nagle zmarłe na ulicy, samobójców lub osoby zabite.

12. Złodzieje operujący przy kasach bankowych, pocztowych i t. p.

Do tej kategorii należą z reguły zbrodniarze międzynarodowi i dlatego w podobnych wypadkach należy jak najszybciej zawiadomić Okręgowy Urząd Śledczy. Zwyczajnie jest kilku uczestników przy takiej kradzieży. Jeden ze sprawców zwraca się z prośbą o informację do wysłannika banku lub jakiegoś przedsiębiorstwa, który przy danej kasie odbiera albo oddaje pieniądze, przez to odwraca on uwagę swej ofiary na pewien czas, tem bardziej o ile udaje, że nie rozumie odpowiedzi i stawia ciągle nowe pytania. Ten krótki czas służy współnikowi do popełnienia kradzieży. Nieraz następuje kradzież dopiero na ulicy w chwili, gdy złodziej potrąca ofiarę i wiedząc dobrze, gdzie pieniądze są ukryte wykrada takowe, korzystając z chwilowo odwróconej uwagi swej ofiary.

13. Złodzieje rowerów.

Kradną rowery, gdy rowerzysta zostawia na chwilę rower przed domem lub sklepem i jadą wprost na nim do handlarza lub zakładu zastawniczego

14. Złodzieje kościelni.

Rzadko zdarzają się kradzieże z włamaniem do kościołów, ponieważ kościoły z reguły są łatwo przystępne. Oczywiście rzecz, że trudno można zbyć przedmioty skradzione w kościołach, ponieważ pozbywca naraża się na przytrzymanie ze względu na posiadanie rzeczy podejrzanych i dlatego przeważnie zdarzają się kradzieże skarbnek kościelnych.

15. Złodzieje sklepowi.

W tej kategorii spotyka się po większej części kobiety, które w wielkich magazynach żądają towarów do wyboru i potrafią sprzedawcę roznową zaprzętnąć, potem kupują jakąś drobnostkę obiecując, że wkrótce poczynią większe zakupy, przyczem udaje im się zawsze zabrać jakieś cenne towary (koronki, jedwa-

bie wstążki i t. p.) i schować do kieszeni. Rzęby nie wzbudzić podejrzeń, operują niektórzy złodzieje sklepowi przy pomocy fałszywego ramienia (manekinu), które kładą na ladę sklepową, tak że kupiec ani myśli o popełnieniu kradzieży, podczas gdy swoją ręką zręcznie ściągają rozmaite przedmioty. Najczęściej padają ofiarą tej kategorii złodzieji sklepy jubilerskie, które odwiedzają międzynarodowi zbrodniarze występujący jako bardzo zamożne osoby żądając tylko najdroższych i najprzedniejszych towarów. Zwyczajnie okazują się jako znawcy i zaprzatają długo kupca, przyczem w niepostrzeżonej chwili kradną drogocenny przedmiot, potem oddalają się obiecując przyjść później. Często zdarza się też, że zamieniają prawdziwe pierścienie za fałszywe przyniesione ze sobą, ażeby kupiec odrazu nie spostrzegł kradzieży.

Osobną grupę w tej kategorii tworzą oszuści, którzy przychodzą do sklepów dla załatwienia drobnych sprawunków, przyczem płacą banknotem 1000 lub 5000-markowym i żądają reszty. Przytem ciągle mówią, ażeby odwrócić uwagę kupca. Oszust otrzymawszy resztę, chowa ją do kieszeni, poczem prosi kupca o zwrot większego banknotu, ponieważ znalazł drobne. Kupiec, który wskutek ciąglej rozmowy zapomniał, że wydał resztę, oddaje mu banknot, a odbiera drobne pieniądze za towar i dopiero później spostrzega oszustwo. Tą metodą posługują się najczęściej cyganie.

17. Oszuści, którzy swoją praktykę stosują przeważnie do dzieci.

Tego rodzaju przestępca upatruje dziecko niosące pakunek i zwraca się z prośbą o oddanie jakiegoś listu w najbliższym domu, obiecując wynagrodzenie, przyczem zatrzymuje w depozycie pakunek dziecka rzekomo jako rękojmię na to, że ono list odda. Oczywiście, że potem znika bez śladu w chwili, gdy dziecko weszło w bramę domu. Pod podobnymi pozorami kradną niektórzy kolczyki u dzieci.

18. Złodzieje końskich ogonów.

Odcinają koniom pozostawionym bez dozoru, ogony, które potem sprzedają.

19. Złodzieje wierzchniego okrycia.

Wykonują swoje rzemiosło w restauracjach i kawiarniach, czasem w salach wykładowych i biurach. Złodziej przychodzi albo bez okrycia albo w okryciu wierzchniem w stanie zniszczonym, poczem znika zabierając, względnie zamieniawszy swoje okrycie za inne wartościowe. Przytem dostają się w jego posiadanie liczne drobne przedmioty, które zazwyczaj w kieszeniach się znajdują jak chusteczki, rękawiczki, legitymacje, papierosnice, zapalniczki i t. p. Te przedmioty zatrzymuje zwyczajnie złodziej na wypadek sprzedaży lub zastawu skradzionego okrycia, tak że przy rewizji osoby i miesz-

kania znajduje się zawsze mnóstwo podobnych rzeczy, które stanowią przedmioty dowodowe. Dlatego należy w każdym wypadku doniesienia o kradzieży okrycia wierzchniego żądać dokładnego spisu przedmiotów zostawionych w kieszeniach.

20. Złodzieje operujący w przedpokojach i klatkach schodowych.

Wkradają się wcześniej rano lub wieczorem do domów i kradną przedmioty znajdujące się na kurytarzach jak np. pościel znajdującą się na oknach kurytarzy celem przewietrzenia, lampy elektryczne, okucia miedziane i t. p. Złodzieje tej kategorii próbują, czy drzwi prowadząca do jakiegoś mieszkania są otwarte i w tym wypadku kradną też, co im w przedpokoju w ręce wpadnie.

21. Rabusie uliczni.

Ci napadają na odludnych ulicach lub zaułkach na przechodzące osoby i gwałtem odbierają swojej ofierze rzeczy wartościowe n. p. zegarek albo portfel. Specjalnością tej kategorii są rabusie torebek damskich.

22. Złodzieje kieszonkowi.

Operują na miejscach, gdzie jest zwyczajnie wielki natłok wśród którego uwaga ofiary jest skierowana na coś, którą to okoliczność kieszonkowiec wykorzystuje. Oczywiście że warunkiem jest pewien spryt i odpowiednia technika. Jedni wsuwają płasko rękę do obcej kieszeni i wyciągają portfele, pularesy i t. p., inni obcinają obczązkami łańcuszki, inni znowu wycinają ostrym narzędziem otwory w odzieży i w ten sposób dostają się do kieszeń, inni specjalizują się w wyciąganiu szpilek z krawatów. Zwyczajnie pracuje kieszonkowiec z towarzyszem który robi t. zw. „mur“. Zwyczajnie kieszonkowiec schwytywany na gorącym uczynku nigdy nie posiada rzeczy skradzionej. Do tej kategorii należą przeważnie międzynarodowi zлочyńcy a największa ilość ich rekrutuje się z Węgier, gdzie istnieją specjalne szkoły dla kieszonkowych złodziei.

23. Złodzieje drutów telegraficznych i telefonicznych.

Ci ucinają przy pomocy specjalnych przyrządów druty, które sprzedają jako materiał. Przeważnie pracują ze współnikami.

24. Złodzieje furmanek.

Kradną przesyłki z wozów ciężarowych, które przez pewien czas stoją bez dozoru na ulicy, albo odjeżdżają z całym wozem. Ponieważ są to zwyczajnie większe ciężary, pracuje kilku spółników.

25. Złodzieje wózków ręcznych.

Kradną wózki ręczne stojące bez dozoru, albo też wypożyczone pod fałszywym nazwiskiem i fałszywą legitymacją.

26. Oszuści z fałszywą listą zamówienia.

Są to zwyczajnie byli pracownicy większych domów lub przedsiębiorstw handlowych, którzy w sposób nieprawny przechodzą w posiadanie druków i pieczętek. Na takim papierze wypełniają zamówienie, które fabryka lub firma natychmiast załatwia i wydaje towar na kredyt. Często dla pewniejszego zamaskowania oszustwa upewniają się telefonicznie u upatrzonej firmy, że towar zamówiony zostanie wydany. Podobnie operują inni oszuści, którzy zakupują towary i nakazują takowe dostawić do domu. Tam wspólnik albo sam kupujący oszust odbiera je i znika przez drogie wyjście.

Inni znowu przebrani za służących sklepowych przynoszą pakunek i twierdzą, że pani lub pan domu zakupił rozmaite przedmioty, lecz zapomniał pieniądze w domu i prosi, ażeby pakunek odebrać i rachunek zapłacić. W pakunku znajdują się zwyczajnie kamienie lub inne rzeczy bezwartościowe.

27. Złoczyńcy na tle nierzędu.

Do tej kategorii zaliczamy indywidua, u których popęd płciowy jest nader silnie rozwinięty, a często przeciwny naturze. I właśnie z powodu tej właściwości popadają oni w konflikt z ustawą karną.

Z pośród licznych odmian popędu płciowego przeciw naturze stoją na pierwszym miejscu *homoseksualiści*, t. j. osoby, u których popęd płciowy objawia się wobec osób tej samej płci, z czym równocześnie jest połączony wstręt do płci odmienniej. Mężczyźni homoseksualni t. zw. pederasty i urningi mają coś kobiecego w sobie, co się objawia w kokieteryj i chęci strojenia się. Nieraz ubierają oni nawet strój kobiecy. Popęd płciowy jest u tych mężczyzn nader silnie rozwinięty, tak że łatwo tracą panowanie nad sobą i szukają znajomości nawet obcych mężczyzn i dlatego często stają się ofiarami wymuszenia zawodowych zbrodniarzy, którzy pod groźbą doniesienia karnego żądają wielkich sum.

Homoseksualni mężczyźni schodzą się zwyczajnie w pewnych miejscach i lokalach, a rzeczą policji jest wysledzić te miejsca i obserwować je.

U kobiet nazywa się ten popęd płciowy *miłością lesbijską*. Kobiety takie w przeciwieństwie do homoseksualnych mężczyzn, lubują się w męskich ubiorach, noszą krótko strzyżone włosy, używają tytoniu i t. p. Nieraz udają przed ukochaną kobietą, że są mężczyznami. Niebezpieczeństwo takich kobiet anormalnych polega na tem, że one uwodzą i rozkochują w sobie dziewczęta często normalne (o normalnym popędzie płciowym), które potem z tej sytuacji się wydobyć nie mogą i zawiedzione w swych nadziejach popełniają samobójstwo.

VIII.

Sporządzenie szkiców.

Zdjęcia fotograficzne i szkice służą do uprzytomnienia okoliczności, które są ważne dla dochodzeń. Dlatego należy takowe wtedy sporządzać, kiedy zachodzi obawa jakowychś zmian, zanim zostaną uskutecznione sądowe czynności urzędowe. One ułatwiają też sporządzenie protokołu z oględzin urzędowych i zaoszczędzają mnóstwo pisaniny.

103) W których wypadkach należy zarządzić zdjęcie fotograficzne?

1. Jeżeli rozchodzi się o ustalenie okoliczności odnoszących się do miejsca czynu po dokonaniu czynności karygodnej.
2. Jeżeli fotografia zwłok jest potrzebna dla stwierdzenia tożsamości lub uprzytomnienia uszkodzeń cielesnych.
3. Jeżeli się zdoła utrwalić ślady czynności karygodnej na odbitce fotograficznej.

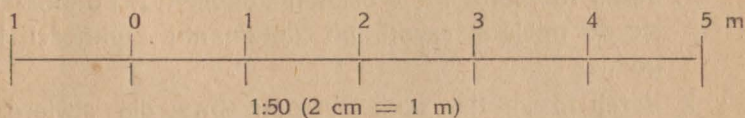
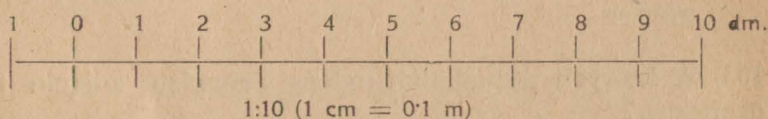
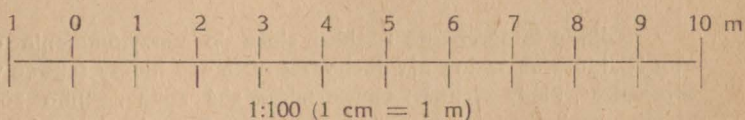
104) Do czego służy szkic sytuacyjny?

Szkic ma w sposób prosty i przejrzysty orjentować odnośnie do położenia, rozmiarów i przedmiotów znajdujących się w szkicowanym obiekcie, przez co ma uzupełnić opis zawarty w protokole wizji lokalnej.

Z reguły wystarczy naszkicować na arkuszu papieru zarys ubikacji i przedmiotów wśród nich się znajdujących. Ażeby prawdziwe rozmiary wyrazić, należy szkic w odpowiedniej podziałce sporządzić, odmierzywszy wpierw w naturze przedmioty rysunku. Na wolnych miejscach można odległości zmierzyć przy pomocy kroków, przyczem krok odpowiada 75 cm. W ten sposób odmierza się w przybliżeniu szerokość ulicy, długość domu i t. p.

105) Co to jest i jak się tworzy podziałkę?

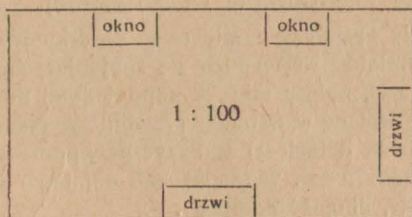
Ponieważ na szkicu nie można przedmiotów w naturalnych rozmiarach przedstawić, rysuje się je przy pomocy pomniejszonej podziałki. W tym celu przyjmuje się 1 m w naturze w postaci 10 cm na szkicu, albo o ile to byłoby jeszcze za wielkie to 1 cm, wtedy podziałka szkicu jest 1:10 względnie 1:100 i należy ją zawsze zaznaczyć, ażeby ułatwić wyobrażenie naturalnych rozmiarów. W tym celu należy przed rozpoczęciem rysunku narysować podziałkę i wypisać stosunek

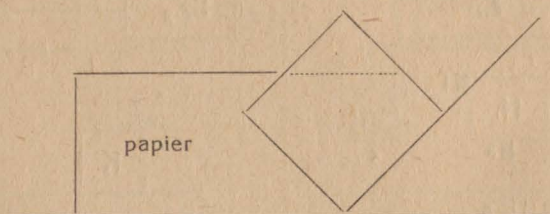
Przy pomocy cyrkla lub skrawka papieru można z łatwością odmierzyć odległości na szkicu.

106) Co należy uwzględnić przy sporządzeniu szkicu wnętrza?

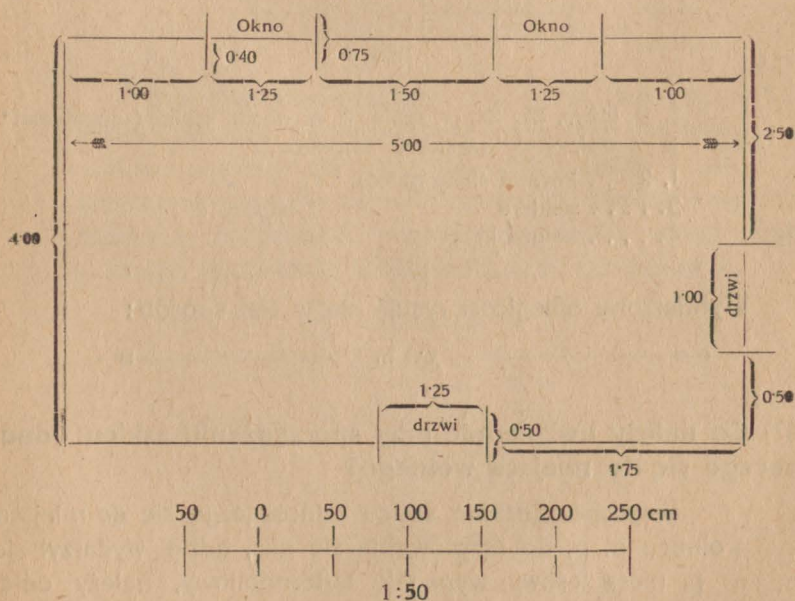
Przy szkicowaniu wnętrza n. p. pokoju, należy przede wszystkim zmierzyć długość ścian wzdłuż podłogi, potem je zaznaczyć za pomocą podziałki na papierze.

O ile ściany wnętrza nie tworzą prostokąta, należy ustalić kąt, pod którym są zbudowane. Dochodzi się do tego w bardzo prosty sposób przy pomocy arkusza papieru, który przykładamy na podłogę w kącie w ten sposób, że jeden brzeg papieru zostaje na jednej ścianie, a drugi przykładamy i przyciskamy do drugiej ściany, papier składa się więc stosownie do zmierzonego kąta, który można zaraz na szkicu odmierzyć i umieścić. W ten sposób odmierza się i szkicuje wnętrza o nieregularnych formach.

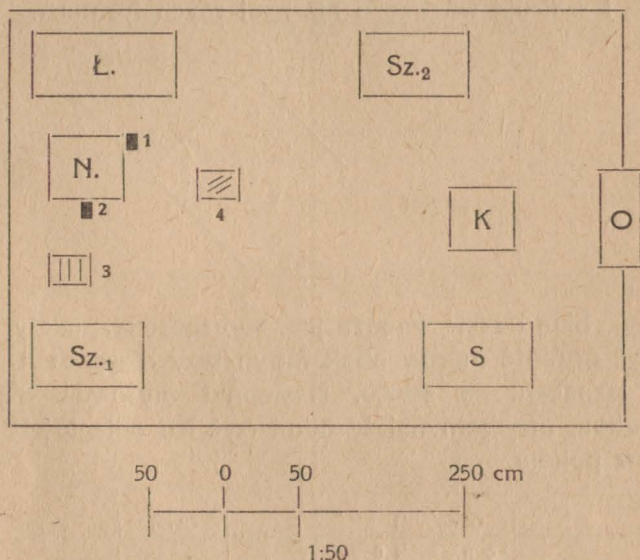

Skoro szkic wnętrza jest sporządzony, należy odmierzyć grubość murów obok futryn przy drzwiach i oknach i zaznaczyć na szkicu. Następnie wysowuje się drzwi i okna, przyczem należy odmierzyć ich odległości od kątów pokoju.

Następnie rysowuje się meble i inne przedmioty znajdujące się w pokoju, przyczem należy w powyższy sposób zmierzyć i zanotować rozmiary i odległości na szkicu.

Szczegóły ważne dla dochodzenia n. p. ślady krwi, nóg i t. p. należy zaznaczyć na szkicu. W tym wypadku będzie wskazanem sporządzić szkic z większą podziałką.

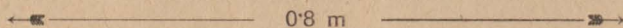
Ł = łóżko, Sz₁ Sz₂ = szafa, N = nocna szafka („nachtkastl“
S = stół, K = krzesło, O = okno.

1, 2 . . . krwawe ślady palców

3 siekiera

4 kałuża krwi

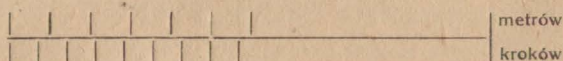
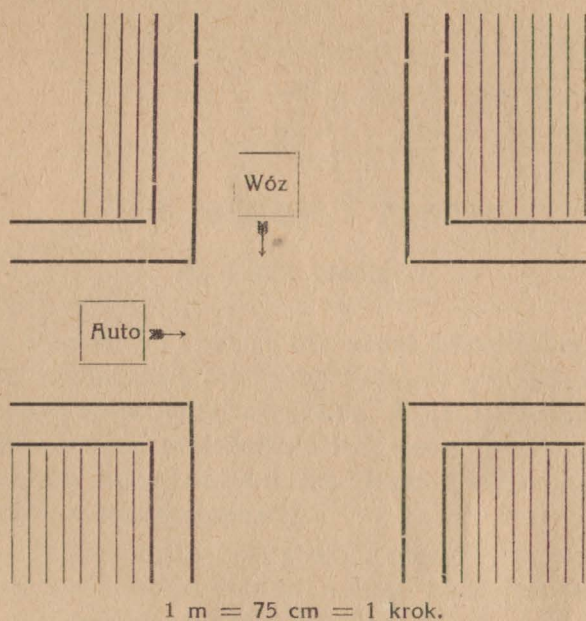
Wymierzone odległości rysuje się w ten sposób :

107) Co należy uwzględnić przy sporządzeniu szkicu odnoszącego się do miejsca wolnego?

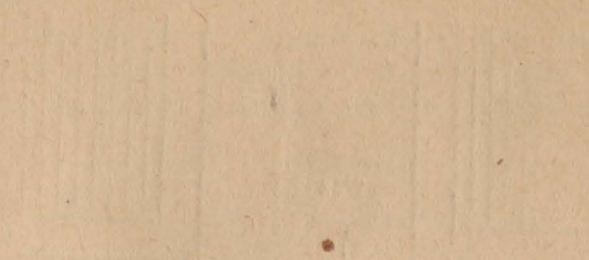
Przy sporządzaniu szkicu odnoszącego się do miejsca wolnego n. p. do krzyżowania się ulic, gdzie wydarzył się n. p. nieszczęśliwy wypadek automobilowy, należy odle-

głości odmierzyć krokami i w stosownej podziałce wyrysować. Łatwo można to uskutecznić przez odrysowanie danego miejsca z istniejącego planu.

Dla objaśnienia załącza się t. zw., legendę t. j. na szkicu zaznacza się przedmioty przez cyfry lub litery, a pod szkicem wypisuje się znaczenie tych znaków. O ile w pojedynczym wypadku zachodzi potrzeba sporządzenia skomplikowanych szkiców, należy zawiadomić urząd śledczy z prośbą o wysłanie funkcjonariusza rzeczoznawcy.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

IX.

Opis osoby i rzeczy.

A. Opis osoby.

Opis osoby i rzeczy ma nader ważne znaczenie dla policji kryminalnej. Dokładny opis osoby przyczynia się tak do wyśledzenia podejrzanej albo ściganej osoby, jak też do stwierdzenia tożsamości takich osób. Dobry opis rzeczy umożliwia odnalezienie i stwierdzenie pochodzenia bezprawnie zabranych rzeczy.

Oczywiście, że opis osoby i rzeczy tylko wtedy może spełnić swe zadanie i oddać usługi, jeżeli jest w ten sposób sporządzony, że daje dokładny obraz opisanej osoby lub rzeczy, a ponadto jest tak charakterystyczny, że musi rozpoznanie opisanej osoby lub rzeczy umożliwić. N. p. opis „mężczyzna około 30 lat, średni wzrost, blondyn, twarz okrągła“ lub „siwe ubranie marynarkowe“ i t. p. nie może być należycie zużyty, ponieważ jasno niczego nie przedstawia a ponadto jest za ogólny, ażeby po nim zdołano osobę lub rzecz opisaną rozpoznać. O ile zaś do takiego opisu jest dodany jakiś charakterystyczny szczegół n. p. „pieprz wielkości grochu nad prawem okiem“ albo odnośnie do opisu ubrania „znak firmy N. N. Lwów“, wtedy opis staje się znacznie lepszym.

Przy dobrym opisie należy więc charakterystyczne znamiona osoby lub rzeczy tak stwierdzić, ażeby można je jak najdokładniej odróżnić od innych podobnych osób lub rzeczy. Do tego jest potrzebna znajomość takich znamion i znajomość ich określenia, ażeby zostały należycie zrozumiane przez innych funkcjonariuszy. Tak n. p. wyrażenie „krzywy nos nie wystarczy do jasnego wyobrażenia

opisanego; w tym wypadku należy opisać długość i szerokość nosa, jego grzbiet i koniec a więc n. p. „długi wąski nos z grzbietem na zewnątrz wygiętym“.

108) Co należy uwzględnić w opisie osoby?

1) Przypuszczalny wiek.	7) Oczy.
2) Budowa ciała.	8) Uszy.
3) Twarz.	9) Włosy i zarost.
4) Czoło.	10) Usta.
5) Nos.	11) Zęby.
6) Broda.	12) Szczególne znaki.

Przypuszczalny wiek, rzadko się zgadza z rzeczywistym. Często wygląda osoba na starszą lub młodszą aniżeli jest w rzeczywistości. Dlatego jest rzeczą ważną przy opisie osoby uwzględnienie nie tylko rzeczywistego wieku, ale też domniemanego z wyglądu. Przy oznaczeniu domniemanego wieku jest miarodajna wielkość ciała, postawa, budowa ciała, stan uzębienia, właściwość skóry, szczególnie na twarzy jako też kolor i ilość włosów na głowie, a u mężczyzn zarost.

Na wzroście przybywa w regule do 20 roku i tę samą wysokość zachowuje człowiek aż do starości. Z powodu skurczenia się mięśni i wygięcia stosa pancerzowego następuje w podeszłym wieku zmniejszenie się wysokości, a w związku z tem pozostaje pochyła postawa. W wieku męskim do niespełna 35 roku życia objawia się skłonność do łycia; objętość ciała zwiększa się, policzki i podbródek są okrągłe, skóra jest gładka. W dalszym rozwoju wieku męskiego otyłość znika, skóra kurczy się, w szczególności na twarzy i szyi są widoczne zmarszczki, ponadto siwieje zarost i włosy na głowie, a potem bieleją. Powyższe zmiany zdarzają się niejednokrotnie bardzo wcześniej u niektórych osób, tak że wygląd ich nie odpowiada rzeczywistemu wiekowi i naodwrot zmiany te zachodzą w bardzo późnym wieku, co też wprowadza rozdzźwięk między rzeczywistością a wyglądem.

Wzrost dorosłych osób jest rozmaity, jednakowoż rzadko zdarzają się u nas osoby dorosłe poniżej 150-ciu lub powyżej 180-ciu wysokości. Średni wzrost u mężczyzn wynosi około 169 cm. u kobiet około 160 cm. Wychodząc

z powyższego założenia można zestawzić następującą tabelę dla wzrostu.

Mężczyzna:	Kobieta:
poniżej 150 cm . . . bardzo mały	poniżej 145 cm . . . bardzo mała
150—160 „ . . . mały	145—150 „ . . . mała
161—169 „ . . . średni	151—160 „ . . . średnia
170—176 „ . . . wysoki	151—170 „ . . . wysoka
ponad 176 „ . . . bardzo wysoki	ponad 170 „ . . . bardzo wysoka

O ile opis osoby sporządza się w urzędzie, można zmierzyć wzrost, w innym wypadku można oznaczyć wysokość wedle własnego wzrostu. Dlatego jest rzeczą ważną ażeby każdy funkcjonariusz znał wysokość swego wzrostu i wedle tego mógł łatwo oznaczyć wzrost osoby opisanej.

Budowę ciała, opisuje się wedle budowy kości i oznacza stosownie jako silną, średnią albo słabą, przyczem przedewszystkiem należy uwzględnić klatkę piersiową i budowę pleców.

Objętość ciała, opisuje się uwzględniając wygląd brzucha przez oznaczenie osoby jako tłustej (korpulentnej) lub chudej, ponadto rozróżnić należy osoby o średniej tuszy i bardzo chude.

Postawa może być prosta, pochylona, skrzywiona (na prawo lub lewo) albo niedbała.

Twarz charakteryzuje forma, kolor i wygląd.

Forma twarzy może być podłużna albo okrągła, odnośnie do tego, czy ona jest znacznie dłuższa aniżeli szeroka, albo długość jest prawie równa szerokości. Wygląd twarzy jest zależny od pokładu tłuszczu na policzkach, wedle czego twarz jest albo pełna albo zapadła.

Kolor twarzy zależy z jednej strony od brunatnego barwika znajdującego się w skórze, z drugiej od delikatności skóry i ilości krwi w naczyniach krwionośnych. W ogólności opisuje się kolor twarzy jako zdrowy, blady, żółtawy albo brunatnawy.

W opisie *czoła*, należy rozróżnić wysokość, szerokość i pochyłość.

Wysokość czoła ocenia się w związku z długością nosa, budowy ust i brody, uwzględniając, że każda z tych partyj stanowi około $\frac{1}{3}$ ogólnej wysokości twarzy, wedle czego oznacza się czoło jako wysokie, średnie albo niskie

stosownie do tego, czy wysokość czoła jest większa, równa, albo mniejsza w porównaniu do jednej trzeciej wysokości twarzy.

Szerokość czoła ocenia się wedle odległości obydwu skroni. Dla stwierdzenia należy czoło oglądać z przodu i porównać z szerokością głowy. Jeżeli czoło jest równe z szerokością głowy, to należy je opisać jako szerokie, jeżeli zaś jest znacznie mniejsze aniżeli szerokość głowy, należy je opisać jako wąskie. W pośrodku jest średnia szerokość czoła.

Nachylenie czoła można stwierdzić z profilu. Rozróżnić należy czoło prostopadłe, w tył pochylone i wystające.

Nos opisuje się wedle długości, szerokości i kształtu formy.

Długość nosa ocenia się z porównania wysokości czoła i wysokości dolnych partyj twarzy (usta, broda). Jeżeli długość nosa jest równa $\frac{1}{3}$ wysokości twarzy, opisuje się nos jako średni, jeżeli jest większa aniżeli $\frac{1}{3}$, opisuje się jako długi, a jeżeli jest krótsza aniżeli $\frac{1}{3}$, opisuje się jako krótki.

Szerokość nosa ocenia się wedle rozwinięcia nozdrzy, i stosownie do ich budowy opisuje się nos jako szeroki, średni albo wąski.

Kształt nosa zależy od budowy grzbietu i stwierdzić go można z profilu. Jeżeli grzbiet nosa tworzy linię prostą, opisuje się nos jako prosty, jeżeli grzbiet nosa jest wygięty na zewnątrz opisuje się go jako wygięty, jeżeli grzbiet jest na wewnątrz wykrzywiony opisuje się nos jako wciśnięty. Grzbiet nosa może też tworzyć kąty.

Kształt nosa zależy też od jego końca: o ile jego dolny brzeg grzbietu nosa ostro jest zakończony, opisuje się nos jako spiczasty, o ile zaś kończy się w formie łuku opisuje się jako okrągły. Skoro oglądając grzbiet nosa z przodu spostrzeże się odchylenie od linii środkowej na prawo lub lewo, opisuje się nos jako skośny lub krzywy.

Brodę opisuje się wedle wielkości, szerokości i nachylenia. Wielkość brody ocenia się wedle stosunku do nosa i czoła i stosownie do tego oznacza się jako wielką, średnią lub małą. Szerokość brody opisuje się w podobny sposób jak szerokość czoła w stosunku do szerokości głowy i oznacza się jako szeroka, normalna albo wąska. Nachylenie brody jest widoczne z profilu i o ile linja profilu

jest na zewnątrz skierowana opisuje się ją jako wystającą, o ile zaś linja profilu jest ku szyi skierowana, opisuje się ją jako w tył zapadłą.

Oczy opisuje się wedle ich wielkości i koloru i oznacza się jako wielkie, średnie i małe, jasno-niebieskie, ciemno-brunatne i czarne. Kolor oznacza się wedle koloru tęczówki (iris). Ponadto należy uwzględnić rozmaite szczegóły oczu n. p. „patrzenie zezem“, szklanne oko, ślepota na prawem lub lewem oku, używanie okularów i t. p. Szczególnie uwzględnić należy górne powieki, które przedstawiają się u niektórych osób jako ukryte, u innych zaś zwisają.

Uszy opisuje się wedle ich wielkości, kształtu, oddalenia od głowy i wyglądu. Odnośnie do wielkości należy odróżnić uszy wielkie, średnie i małe; odnośnie do oddalenia od głowy, uszy odstające i przyległe i to albo przyrosłe albo swobodne.

Uszy stanowią bardzo cenną podstawę do agnoskowania na podstawie odbitek fotograficznych należyte sporządzonych z profilu.

Włosy i zarost opisuje się wedle koloru, obfitości i sposobu ich noszenia.

Kolory rozróżnia się następujące: jasno blond, czerwony, jasno-brunatny, ciemno-brunatny, czarny, szpakowaty i biały.

Wedle obfitości rozróżnia się włosy bardzo gęste, gęste i normalne a odnośnie do zarostu, silny, słaby i rzadki. Wedle właściwości rozróżniamy włosy i zarost, gładkie, kędzierzawe, faliste albo sztywne.

Sposób noszenia włosów oznacza fryzura i wedle niej opisujemy włosy krótko strzyżone, czesane do góry, przedział po prawej, lewej stronie lub pośrodku. Łysina znajduje się albo nad czołem albo na tyle głowy, wyraźnie należy wspomnieć, o ile ktoś nosi perukę.

Odnośnie do zarostu rozróżniamy: brodę, t. zw. „Kaiserbart“ (jeżeli broda jest wygolona), śpiczastą brodę, wielki i mały wąs, angielsko strzyżony wąs i golony.

Usta opisuje się w stosunku do szerokości twarzy jako wielkie, średnie albo małe. Uwzględnić należy szczegóły ust n. p. skośne usta, grube wargi i t. p.

Zęby opisuje się podając, czy są zdrowe, uszkodzone lub wstawione.

Szczególne znaki są najważniejsze w każdym opisie osoby, ponieważ one niezmiennie ułatwiają stwierdzenie tożsamości. Należy je opisać uwzględniając wielkość, kształt i położenie (blizny, pieprze, tatuowania, plamy wątrobiane i t. p.)

Wielkość podaje się albo w długości n. p. blizna od cięcia szablą 2 cm. długa, albo przez opis i porównanie np. plama wątrobianą wielkości 10 fenigów i t. p.

Kształt podaje się przez opis wielkości i formy n. p. pieprz w kształcie koła o średnicy 3 cm, albo tatuowane serce wielkości 5 cm z literami M. K.

Doniosłe znaczenie ma dokładny opis położenia szczególnych znaków, ażeby wiadano, gdzie ich szukać n. p. blizna na czole około 2 cm. długa a $\frac{1}{2}$ cm. szeroka w odległości 2 cm od prawego oka, biegnąca prostopadłe do skroni.

Do szczególnych znaków należą też właściwości lub wady odnośnie do sposobu mówienia n. p. ktoś mówi bardzo szybko, sepleni, mówi przez nos, mówi akcentem i t. p. Szczególnym znakiem jest też chód n. p. ktoś utyka na lewą nogę; dalej należy do szczególnych znaków nawyczka n. p. przewracania oczyma, odgryzania paznokci i t. p. Oczywiście, że brak członków n. p. nogi, ręki lub palca należy bezwarunkowo do opisu.

Sporządzenie opisu osoby na podstawie własnych spostrzeżeń funkcjonariusza nie napotka oczywiście na trudności. Natomiast bardzo oględnie należy przyjąć do wiadomości opis osoby przez świadków. W tym wypadku należy świadkowi przedstawić osoby do porównania i na tej podstawie dopiero sporządzić jako taki opis.

Tabela wzorów na opis osoby:

Wzrost: bardzo wielki, wielki, średni, mały, bardzo mały.

Objętość ciała: gruby, średniej tuszy, chudy, bardzo chudy.

Postawa: pochylona, prosta, skrzywiona na prawo, (lewo), niedbała.

Kolor twarzy: zdrowy, blady, żółtawy, brunatnawy.

Wygląd twarzy: pełna, zapadła (twarz).

Wysokość czoła: wysokie, średnie, niskie.

Szerokość czoła: szerokie średnie, wąskie.

Nachylenie czoła: prostopadłe, w tył nachylone, wystające.

Kolor oczu: jasno-niebieski, ciemno-niebieski, niebiesko-siwy, jasno-brunatny, ciemno-brunatny, czarny.

Szczegóły oka: patrzy zezem na prawem oku, szklanne oko, ślepy na prawem (lewem), nosi okulary, krótkowidz, dalekowidz.

Długość nosa: długi, średni, krótki.

Szerokość nosa: szeroki, średni, wąski.

Kształt nosa: prosty, wygięty, wciśnięty, kanciasty, śpiczasty, tępy, skośny.

Wielkość uszu: wielkie, średnie, małe.

Oddalenie uszu od głowy: odstające, przylegające.

Kolor włosów: jasno-blond, blond, czerwony, jasno-brunatny, ciemno-brunatny, czarny, szpakowaty, biały.

Obfitość włosów: bardzo gęste, gęste, rzadkie, łysina od czoła, łysina na tyle głowy — wielka, bardzo wielka.

Kolor zarostu: jak kolor włosów.

Gęstość zarostu: silny, słaby, rzadki.

Sposób noszenia zarostu: pełna broda, „Kaiserbart“, śpiczasta broda; mały, wielki wąs, golony, bez zarostu.

Zęby: zdrowe, wadliwe, wstawione.

Szczególne znaki: I. Blizny, plamy wątrobiane, pieprze, tatuowania:

- a) na twarzy,
- b) na rękach,
- c) na nogach.

II. Wady w mowie: sepleni, mówi przez nos, mówi bardzo prędko, bardzo powoli.

III. Inne: n. p. utoyka na prawą nogę, brak lewego ramienia, mówi akcentem mazurskim i t. p.

B. Opis rzeczy.

Podobnie jak opis osoby ma być dokładnym obrazem opisanej osoby, tak też należy jak najdokładniej opisać rzeczy, za którymi się śledzi, ażeby funkcjonariusz mający ten opis miał jasne wyobrażenie opisanego przedmiotu. Jest rzeczą zrozumiałą, że opis jak n. p. czarne palto z aksamitnym kołnierzem, albo ciemno-brunatny portfel skórzany, jest bezwartościowy i ogłoszenie takiego opisu jest zbyteczne. Opis rzeczy musi zawierać jak najwięcej charakterystycznych określeń dla odróżnienia szukanego przedmiotu pośród innych.

W tym względzie należy przedewszystkiem znać *właściwe określenie* (nazwę) opisać się mającego przedmiotu. Nie wystarczy więc wyliczyć skradzionych przedmiotów jak n. p. „koszulę“, „spodnie“ i t. p. należy raczej dodać określenie gatunku n. p. koszule męskie, koszule dzieciinne, ubranie marynarkowe i t. d. Niejednokrotnie może niewłaściwe określenie spowodować błąd jak n. p. nieodróżnienie pularesu od portfelu. Dlatego musi funkcjonariusz znać dokładne określenie i nazwę przedmiotu, a w wątpliwych wypadkach powinien zapytać fachowca. O ile strona podaje nazwy przedmiotów, które funkcjonariuszowi nie są znane, powinien zażądać dokładnego opisu względnie przedłożenia wzorów lub rzeczy podobnych.

W każdym wypadku należy w opisie podać *materiał*, z którego przedmiot sporządzono jak n. p. koszula męska z płótna, portfel ze skóry chevreaux i t. p.

Dalej należy opisać *formę i kształt* przedmiotu z podaniem wymiarów.

Ważne dla opisu jest podanie *koloru*, który należy jak najdokładniej określić. Nie wystarczy podać n. p. jasna albo ciemna zarzutka, ponieważ podobnych jest bardzo wiele. Przedewszystkiem należy odróżnić najważniejsze kolory: czerwony, pomarańczowy, żółty, zielony, niebieski, fioletowy, biały, czarny, brunatny i siwy. Te kolory mają znów rozmaite odcienie jasne i ciemne, które należy jak najdokładniej przez kombinację kolorów opisać. O ile rozchodzi się o opis przedmiotów kilkukolorowych jak n. p. sukna, należy takowy sporządzić wedle skombinowanych

na nim kolorów lub deseniów n. p. ciemno-brunatny z pasem na 1 mm szerokim w oddaleniu co 2 mm, albo siwy w zielone i niebieskie kropki i t. p.

Wreszcie należy w opisie rzeczy podać *szczególne znaki*, mogące ułatwić rozpoznanie jak n. p. znak firmy, monogram, uszkodzenie i t. p.

W praktyce policyjnej zachodzi najczęściej potrzeba opisu następujących przedmiotów przyczem uwzględnić należy :

1. *Ubiory*: Przedewszystkiem należy zapodać, czy rozchodzi się o ubiór męski, damski lub dziecienny, potem jak najdokładniejsze określenie n. p. ubranie żakietowe, frakowe, bluzka, damska zarzutka i t. p. Dalej należy zbadać i opisać materiał, z którego ubiór jest sporządzony, kolor, guziki, kieszenie, podszewka, znak firmy, monogramy, jakoteż w jakim stanie on się znajduje, czy jest nowy, czy znoszony, czy splamiony, czy naprawiony i t. p.

2. *Bielizna*: Rozróżnić należy bieliznę stołową a zwykłą i pościel jakoteż ręczniki, ścierki i t. p. Każdą sztukę należy dokładnie określić z podaniem materiału (lniany, zephir, chiffon, barchent, batyst i t. d.) koloru i ewentualnego znaku pralni jakoteż ozdóbek (koronki, wyszywki i t. p.) i stanu w jakim się znajduje.

3. *Zegarki*: W tych wypadkach należy stwierdzić wielkość, czy zegarek damski czy męski, czy otwarty czy z kopertą, z jakiego materiału (złoto, srebro, nikiel, stal, tulskie srebro i t. p.) czy pojedynczo czy podwójnie kryty, czy na kopercie jest monogram lub inny znak, czy jest znak firmy, jaki numer ma koperta lub „werk“, jak wygląda tarcza, czy jest wskaźnik sekundowy i czy posiada jakąś wadę.

4. *Klejnoty*: W spisie takich przedmiotów należy przedewszystkiem dokładnie określić wielkość, kształt (fason) i materiał. Jeżeli znajdują się w nich drogie kamienie należy dokładnie opisać ich wielkość, kolor i porządek z podaniem nazwy (diamenty, brylanty, rubiny, szmaragdy i t. d.) zbadać i zapodać należy, czy opisany przedmiot ma znak firmy, monogram, znak cechowania lub inne szczególne znaki.

5. *Rowery*: Przy opisie roweru należy odpowiedzieć na następujące pytania: Czy rower męski czy damski? Jaki

znak fabryczny? Jak lakierowany? Jaki kształt kierownicy? Jaki system hamulca? Jaki znak fabryczny mają płaszcze gumowe? Czy znajduje się torba na narzędzia? W jakim stanie jest rower? Czy ma jakieś szczególne znaki?

6. *Papiery wartościowe*: Przedewszystkiem należy stwierdzić ich nazwę lub określenie, potem wartość, numer i serję jakoteż, czy i jakie kupony znajdują się przy nich.

7. *Kwity zastawnicze*: W tym wypadku należy zbadać z którego zakładu zostały wydane, czy opiewały na klejnoty lub inne przedmioty, jaki numer nosi kwit, datę wystawienia i płatności, spis zastawionych przedmiotów, wartość wedle oszacowania i jaką kwotę otrzymano.

8. *Pularesy, portfele, papierošnice i t. p.*: W opisie takich przedmiotów należy podać materiał (skóra, imitacja skóry i t. d.), kolor i kształt, ponadto urządzenie (ile przedziałek) i zamek; stwierdzić należy, czy zawierały jakieś ozdóbki lub monogramy, przyczem zanotować nawet bezwartościowe przedmioty, jak kartki z notatkami, odcinki z biletów i t. p. ponieważ te właśnie drobnostki mogą ułatwić sprawdzenie pochodzenia opisanego przedmiotu.

Celem uniknięcia nieporozumień jest wskazaniem w wypadkach, w których strona podaje opis rzeczy, przedłożyć jej do porównania przedmioty podobne.

DODATEK

PIERWSZA POMOC W NAGŁYCH WYPADKACH

wedle Dr. J. Lamberg'a i Dr. P. Keplera.

Przedewszystkiem wezwać lekarza!

Ciała obce.

a) **W oku:** Ciało obce znachodzi się najczęściej p o d p o w i e k ą g ó r n ą, rzadziej pod dolną, lub w samej gałce ocznej. Silny ból, wstręt do światła i łzawienie.

Przyczyna wypadku: Kurz, sadza, pył roślinny, komary i t. d., które wpadną do oka.

Pierwsza pomoc: 1) Ściągnąć powiekę d o l n ą, podczas gdy pacjent patrzy do góry, następnie zdjąć ciało obce końcem chusteczki.

Jeśli nie można tutaj znaleźć ciała obcego:

2) odwinąć powiekę górną;

3) jeśli ciało obce tkwi w o k u s a m e m, nie wyciągać go, tylko oko przykryć watą i zawiązać.

Jeśli wapno dostanie się do oka, wymyć je w o d ą z c u k r e m.

Uwaga. Powiekę górną odwija się tak: każe się choremu patrzeć na dół, następnie chwyta się rzęsy kciukiem i palcem wskazującym ręki prawej i ciągnie ku górze, wreszcie przykładą się mały palec lewej ręki na górnym brzegu powieki i odwraca się ją.

b) **W skórze:** Przedmiot wbija się pod skórę i albo znika w niej zupełnie, albo sterczy jeszcze końcem z bardzo małej ranki. Klucie przy ruchach i dotknięciu.

Przyczyna wypadku: Drzazgi, igły, szkło i t. p. wbijają się łatwo pod skórę.

Pierwsza pomoc: T y l k o jeśli przedmiot sterczy z ranki, należy go chwycić dwoma palcami lub kleszczykami i wyciągnąć, potem ranę opatrzyć. Jeśli przedmiot znikł pod skórą, n i e

wolno próbować wydobyć go, tylko ranę opatrzyć i dane miejsce w spokoju zostawić.

c) **W nosie:** Korale, kamyczki, guziki, groszki wkładają niekiedy dzieci przy zabawie do nosa.

Pierwsza pomoc: Nie wolno wyjmować instrumentami n. p. szczypczykami, szpilką od włosów i t. p. z powodu obawy, by przedmiotów nie wsunąć głębiej, lecz należy próbować:

- 1) silnego siąkania, zatykając nos od strony zdrowej;
- 2) kichania wywołanego tabaką;
- 3) wstrzykiwania wody letniej od strony zdrowej.

Uwaga. Raczej poczekać na lekarza nawet długo, niż samemu używać instrumentów.

d) **W uchu:** jak pod c), ponadto owady, robaczki, które dostają się do ucha.

Pierwsza pomoc: Nie wolno wydobywać przedmiotów instrumentami, np. szczypczykami, szpilką od włosów i t. p. z powodu, że można zranić bębenek. Przestrzyknąć ucho zapomocą strzykawki letnią wodą. Jeśli owad jest w uchu, wlać do ucha letnią oliwę, wtedy owad wypływa.

Uwaga: Raczej poczekać długo na lekarza, niż użyć instrumentów.

e) **W żołądku:** Gniece w żołądku, nudności, wymioty. Często niema żadnego objawu choroby.

Przyczyny wypadku: Najczęściej monety, guziki, które dzieci przy zabawie połkną, rzadziej gwoździe, igły i inne.

Pierwsza pomoc: Podawać choremu dużo kapusty, chleba, ziemniaków, aby osłonić ciało obce, by nie drażniło ściany jelit

Drgawki (spasma).

Napad drgawek zupełnie jest podobny do napadu epileptycznego (padaczkowego).

Przyczyny wypadku: Zwykle u dzieci dotkniętych chorobą angielską. Zaburzenia w trawieniu (zaparcie stolca), rozpoczynająca się choroba gorączkowa. Rzadko przyczyna psychiczna, jak przełknięcie się i t. p.

Uwaga. Worek lodowy na głowę; lewatywy z wody i octu w równych częściach. Przy gorączce zawijanie w prześcieradła zimne.

Dławienie się.

Twarz sina, oczy wychodzą na wierzch, oddech zatamowany.

Przyczyna wypadku: Zachodzi wtedy, jeśli do dróg oddechowych (krtani, tchawicy), wpadnie większy kęs, sztuczna szczeka a u dzieci guzik, groszek, kamyczek i t. p.

Pierwsza pomoc: 1. Należy szybko prawy palec wskazujący nieco zgięty wsunąć do gardła, starać się ciało wydobyć lub przynajmniej rozluźnić, przytem zwykle powstają wymioty, przez co ciało może wypaść, albo:

2. Przycisnąć silnie chorego piersią i brzuchem do stołka, skrzyni, progu lub t. p. i uderzyć kilkakrotnie pięścią między łopatki.

Uwaga. Nie tracić chwili, lecz natychmiast wezwać lekarza z instrumentami do przecięcia tchawicy.

Duszenie się gazami trującymi (zaczadzenie).

Twarz sina, utrata przytomności, oddech przerwany, wymioty i czyszczenie.

Przyczyny wypadku: Oddychanie gazem świetlnym, skutkiem przerwania lub zepsucia się rur, czadem przy piecach zeputych lub kominach zatkanym.

Pierwsza pomoc: 1. Wynieść chorego szybko na świeże powietrze. Rozpiąć na nim odzież.

2. Sztuczne oddychanie.

3. Nacierać silnie mokremi chustami, zlewać zimną wodą.

4. Czarna kawa.

Uwaga. Ratujący niechaj uważa na siebie: przed wejściem do mieszkania odetchnąć głęboko, zatkać sobie usta wilgotną gąbką lub chustką, drzwi na oścież otworzyć, szyby w oknach wybić. Uważać, by nie upaść.

Kolka (żołądkowa lub kiszkowa).

Dotkliwe bóle w okolicy żołądka lub w całym brzuchu. Częstokroć wymioty lub czyszczenie.

Przyczyna wypadku: Po zjedzeniu za dużo lub złych pokarmów, zaparciu stolca, niestrawności.

Pierwsza pomoc: Suche, gorące okłady na okolice żołądka, lub cały brzuch.

Krwotoki z jam.

a) **Krew w moczu:** Mocz jest w obecności małej ilości krwi bladoróżowy, przy silniejszych krwotokach staje się ciemnoczerwonym, brunatnym a nawet czarnym. Na dnie naczynia, do którego oddaje się mocz, znachodzą się skrzepy.

Przyczyna wypadku: Choroby lub zranienia nerek, pęcherza, lub cewki moczowej.

Pierwsza pomoc: Położyć chorego do łóżka miednicą wyżej, podłożywszy pod krzyżę poduszki, worek z lodem na część ciała zranioną lub chorą. Lewatywy z wody zimnej.

b) **Krwotok z jelit:** W stolcu znachodzi się czysta krew albo zmieszana z resztkami pokarmów; bywają też stolce smolowate.

Przyczyna wypadku: Wrzody, nowotwory, lub zranienie kiszek.

Pierwsza pomoc: Położyć chorego do łóżka miednicą wyżej, worek lodowy na brzuch, lewatywy z wody zimnej. Do picia tylko mleko z lodem.

c) **Krwotok maciczny:** Z pochwy wylewa się krew ciemna zmieszana ze skrzepami.

Przyczyna wypadku: Zapalenie lub nowotwory macicy, często rozpoczynające się poronieniem.

Pierwsza pomoc: Położyć chorą do łóżka miednicą wysoko, worek lodowy na brzuch, wstrzykiwać do pochwy albo wodę lodową albo bardzo gorącą (40°).

d) **Krwotok płucny:** przy kaszlu wyrzuca chory krew jasnoczerwoną, pienistą.

Przyczyna wypadku: Pęknięcie naczynia krwionośnego skutkiem urazu n. p. spadnięcia z wysokości lub choroby płuc.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową wysoko, rozpiąć ubranie, woda lodowa, lód do połykania, zakaz mówienia, zupełny spokój.

Uwaga. Chorego wolno przewieźć lub przenieść tylko w obecności i na zlecenie lekarza.

e) **Krwotok żołądkowy:** wymioty treści krwawej, ciemnoczerwonej, skrzepłej, zmieszanej z pokarmami.

Przyczyna wypadku: Pęknięcie naczynia żołądka po uderzeniu, skutkiem wrzodu żołądka lub spadnięcia z wysokości.

Pierwsza pomoc: Zimne okłady na okolice żołądka, lód do połykania, zupełny spokój.

Uwaga. Oprócz lodu nic nie podawać do picia lub jedzenia.

f) **Krwotok z nosa:** Z jednej lub obu dziurek nosowych sączy się krew.

Przyczyna wypadku: Skutkiem upadnięcia na twarz, dłubania w nosie, chorób nosa, serca, nerek.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową wysoko, zimne okłady na serce i kark, ścisnąć nos dwoma palcami, włożyć kawałek lodu do krwawiącego otworu nosowego, wsunąć długi czop z waty lub kawałek gazy jodoformowej za pomocą tępego patyczka np. ołówka, zapalki.

Uwaga. Zakazać siąkać lub dmuchać. Nie wciągać zimnej wody. Nie przestrzykiwać nosa, nie przechylać głowy.

g) **Krwotok uszny:** Z ucha sączy się krew.

Przyczyna wypadku: Spadnięcie z wysokości, uderzenie w głowę.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową wysoko wsunąć kawałek gazy jodoformowej do ucha lub czop z waty za pomocą tępego patyczka. Zimne okłady na głowę od strony ucha uszkodzonego.

h) **Krwotok z gardła:** Przy chrzäkaniu wydobywa się śluz z domieszką krwi.

Przyczyna wypadku: Skutkiem pokaleczenia gardła kosteczką lub ością.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową wysoko. Zimne okłady na szyję, lód do połykania, zimne napoje.

Uwaga. Nie płókać.

i) **Krwotok z dziąseł:** Po wyjęciu zęba następuje — niekiedy dopiero po kilku godzinach — nawet groźny krwotok.

Przyczyna wypadku: Wyrwanie zęba.

Pierwsza pomoc: Wziąć do ust wodę jodową lub alunową — nie płókać — w miejscu kwawiącym wcisnąć gazę

jodoformową lub watę i ścisnąć szczęki. Jeśli ząb w tem miejscu jeszcze istnieje, wsunąć go głębiej.

Krwotoki z ran.

Krwotoki są: a) Z naczyń włosowatych: krew sączy się kroplami jak z gąbki.

b) Z żył: krew ciemno-czerwona leje się ciurkiem.

c) Z tętnic: krew jasno-czerwona strzyka z ran prądem przerywanym.

Przyczyna wypadku: Przecięcie naczyń krwionośnych skutkiem zranienia.

Pierwsza pomoc: a) Przy krwotokach z naczyń włosowatych należy ułożyć część ciała krwawiącą wysoko. Przycisnąć ranę czystym palcem, watą lub gazą.

b) Przy krwotokach żylnych: ułożyć broczącą część ciała wysoko, ucisnąć ranę, usunąć wszelkie opaski, tasiemki etc. Ściągnąć taśmą część ciała broczącą poniżej rany.

c) Przy krwotokach tętniczych: 1) na tułowie: ucisk na ranę, 2) na kończynach: ułożyć wysoko, ucisk na ranę ściągnąć mocno kończynę powyżej rany opaską gumową, węzem gumowym, sznurem, chustką etc.

Uwaga. Krwotoki z tętnic są bardzo niebezpieczne, przeto należy przy większych krwotokach natychmiast ścisnąć zranioną kończynę i ułożyć. Bezwarunkowo nie wolno próbować przedtem tamowania krwotoku chlorkiem żelazowym, hubką, pajęczyną i t. p.

Nadwichnięcie stawu (Skrećenie stawu).

1. Staw jest bardzo obrzękły. 2. Staw jest mało ruchomy i 3. bardzo bolesny.

Przyczyna wypadku: Skutkiem urazu zewnętrznego przychodzi do nadszarpania lub przedarcia więzadeł lub torebki stawowej, atoli sam staw pozostaje nieuszkodzony.

Pierwsza pomoc: 1. Zimne okłady lub pęcherz z lodem na staw. 2. Ułożyć spokojnie nadwichniętą kończynę.

Napad apoplektyczny (udar mózgowy, szlak).

Utrata przytomności, twarz bardzo zaczerwieniona,

oddechy charczące, pulsa biją silnie, porażenie połowy twarzy i ciała, często wymioty.

Przyczyna wypadku: Tętnica w mózgu pęka i krew zalewa mózg.

Pierwsza pomoc: Ułożyć głowę wysoko, rozpiąć ubranie, spryskać i zmywać twarz zimną wodą, zimne okłady lub lód na głowę i serce. Jeśli jest pod ręką, to plaster gorczyczny na łydki i lewatywy z octu.

Uwaga. Podczas wymiotów ułożyć głowę na boku. Po odzyskaniu przytomności, nie wolno podawać alkoholu lub kawy czarnej.

Napad epileptyczny (padaczka, ciężka choroba).

Zupełna utrata przytomności, ogólne znieczulenie, twarz siną, oddechy nieregularne, piana niekiedy krwawa na ustach, kurcze i drgawki całego ciała, dłonie skurczone a kciuk zgięty ku wewnątrz. Po napadzie śpiączka, senność lub niekiedy napad szału.

Przyczyna wypadku: Najczęściej choroba mózgu.

Pierwsza pomoc: Chronić od kaleczenia się przez podłożenie zwłaszcza pod głowę ubrania, koca lub słomy. Ułożyć głowę wysoko, rozpiąć odzież, zimne okłady na głowę.

Uwaga. Nie przytrzymywać. Kciuka nie starać się prostować.

Napad histeryczny (u kobiet przeważnie).

Niezupełna utrata przytomności. Twarz różowa, oddechy nieregularne. Kurcze mięśniowe zwłaszcza prostujące (tułów wygina się łukowato w tył), krzyk śmiech, płacz.

Przyczyna wypadku: Choroba nerwów.

Pierwsza pomoc: Jak przy napadzie epileptycznym.

Omdlenie.

Utrata przytomności. Twarz i wargi blade. Oddechy słabe, powierzchowne. Puls niezmacalny. Brak kurczów.

Przyczyna wypadku: Nagła niedokrewność mózgu.

Pierwsza pomoc: 1. Zemdlonego kładzie się poziomo głową na dół.

2. Rozpiąć ubranie i wynieść na świeże powietrze.

3. Środki drażniące skórę, a mianowicie spryskać lub zmywać twarz zimną wodą, octem, wodą kolońską. Amoniak do wążania. Nacierać łydki. Gdy do przytomności wraca, podawać rum, koniak, wino, herbatę kawę, etc.

4. Okład ciepły na głowę.

Uwaga. Nieprzytomnemu nie podawać nic do picia.

Otrucia

a) Arsenikiem i jego przetworami

(zielenią szweinfurcką).

Drapanie w gardle, wymioty, częstokroć stolce płynne, krwawe, pragnienie, kolka, kurcze w łydkach, mocz krwawy, ból i zawroty głowy, oszołomienie, majaczenia, drgawki. Skóra zimna.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślnie zażycie trucizny.

Pierwsza pomoc: Odrutki: W każdej aptece jest gotowa odtrutka przeciw arsenikowi (podawać co 10 minut 1 do 2 łyżek) albo magnezja, mleko wapienne, mydliny, popiół z wodą.

2. Sztuczne wywołanie wymiotów.

3. Mleko, białko.

Uwaga. Nie wolno podawać kwaśnych napojów.

b) Chlorkiem rtęci

(sublimatem).

Szare zabarwienie błony śluzowej ust, smak metaliczny, pieczenie w gardle, bóle w żołądku, wymioty, czyszczenie. Stolec i mocz krwawy, oddechy nierówne, nieregularne.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie trucizny.

Pierwsza pomoc: 1. Odrutki: mleko, białko, mydliny.

2. Sztuczne wywołanie wymiotów.

3. Lód do polykania, sztuczne oddychanie.

Uwaga. Nie wolno podawać kwaśnych napojów.

c) Chloroformem.

Drapanie w gardle, drażnienie do kaszlu, osłabienie wzroku i słuchu, utrata przytomności, majaczenia, twarz zaczerwieniona, oddechy powierzchowne, zwolnione.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie trucizny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: mleko, białko.

2. Sztuczne wywołanie wymiotów.

3. Wynieść chorego na świeże powietrze, nacierać skórę, zlewać zimną wodą, sztuczne oddychanie, do wążchania ocet, amoniak lub salmiak.

d) Eterem

(naftą, benzyną, ligroiną).

Bóle w gardle i w żołądku, wymioty, kolka, zaczerwienienie twarzy, odurzenie, utrata przytomności. Wydech czuć eterem, naftą etc.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truciźny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: mleko, białko.

2. Wywołać sztuczne wymioty.

Podawać czarną kawę, zlewać zimną wodą, sztuczne oddychanie.

Uwaga. Sztucznie wywołuje się wymioty tak: drażni się gardło piórkiem lub palcem, albo daje się wypić bardzo dużo wody letniej z oliwą, masłem, gorczycą i uciska się potem żołądek.

e) Fosforem

(zapalkami).

Bóle w żołądku, wymioty, które czuć czosnkiem i które w ciemności świecą, ogromne osłabienie.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truciźny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: różowy roztwór wodny nadmanganianu potasu, lub łyżka zwykłej, ordynarnej terpentyny, lub 2% roztwór wodny witrjolu miedzi.

2. Wywołać sztuczne wymioty.

3. Lód do połknięcia.

Uwaga. Nie wolno podawać mleka, oliwy lub tłuszczów.

f) Grzybami

(muchomorami i innymi).

Nudności i znaczne osłabienie, twarz blada, pot zimny, kończyny chłodne, trzęsienie się ciała, zawroty głowy i mdłości, wymioty i czyszczenie, kolki, odurzenie i kurcze.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczny.

Pierwsza pomoc: Pomoc jak przy otruciu morfiną.

g) Jadem żmii.

Patrz poniżej ukąszenia zatrute.

h) Kiełbasami.

Albo wymioty, czyszczenie, kolka, kurcze w łydkach: albo gardło suche, ślina i pot zmniejszają się, zaparcie stolca, ból głowy, podwójne widzenie, zawroty głowy i mdłości, rozszerzenie źrenic.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczny.

Pierwsza pomoc: Pomoc jak przy otruciu morfiną.

i) Kwasem karbolowym.

Nadżerki białe na błonie śluzowej jamy ustnej. Bóle w przełyku i w gardle, dławienie się i wymioty, zapach karbolu. Później zawroty głowy, odurzenie, utrata przytomności, drgawki.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: woda wapniowa, magnezja i inne odtrutki na kwasy.

2. Mleko, oliwa, białko, masło.

3. W późniejszym okresie: zimne zlewania, sztuczne oddychanie.

Uwaga. Nie wolno sztucznie wywoływać wymiotów.

j) Kwasami żrącymi jak siarkowym
(witrjolem solnym, azotowym, octowym.)

Nadżerki na błonie śluzowej ust, która się kurczy i zabarwia przy kwasie siarkowym na ciemno-brunatno, przy kwasie azotowym na żółto, przy kwasie solnym na szaro. Dławienie się i wymioty, bóle w ustach, gardle i żołądku, czyszczenie z bólami, skóra chłodna, spocona. (Niebieski papier lakmusowy barwi się kwasami na czerwono).

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: rozcieńczone zasady (alkalia) jak magnezja, kreda, wapno zeszkrobane ze ściany, mydliny, popiół, skorupki z jaj stłuczone i zmieszane z wodą, wody mineralne alkaliczne, jak szczawnicka, bilińska, Giesshübler i t. d.

2. Mleko, oliwa, białko.

3. Lód do polykania.

Uwaga. Nie wolno sztucznie wywoływać wymiotów.

k) Kwasem pruskim

(sinkiem potasu).

Twarz sina, oczy błyszczące, źrenice rozszerzone, oddychanie utrudnione i zwolnione. Utrata przytomności. Powietrze wydychane ma zapach gorzkich migdałów. Skóra chłodna lepka.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie trucziny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: wielka ilość roztworu ciemnoczerwonego nadmanganianu potasu.

2. Wywołać sztucznie wymioty.

3. Zlewać zimną wodą, sztuczne oddychanie.

l) Ługami żrącymi jak sodowym i potasowym, oraz i amoniakiem żrącym i wapnem żrącym.

Zaczerwienienie i obrzęk błon śluzowych ust, gardła etc., dławienie się i wymioty mas brunatnych. Straszne bóle w ustach, gardle, żołądku i kiszki. Kolka, stolce krwawe (czerw. papier lakmusowy barwią ługi na niebiesko).

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie trucziny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: rozcieńczone kwasy jak ocet, limonjada, kamień winny i inne.

2. Mleko, oliwa, białko.

3. Lód do polykania.

Uwaga. Nie wolno sztucznie wywoływać wymiotów.

m) Morfiną (opjum).

Ból głowy, szum w uszach, zawroty głowy, wymioty, mdłości, odurzenie. Puls bardzo zwolniony. Oddechy powierzchowne, nieregularne. Źrenice bardzo wąskie (wielkości główki od szpilki).

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczyny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: tannina (kwas garbnikowy, łyżeczkę na pół litra wody), mocna czarna kawa, herbata, odwar z kory dębowej lub wierzbowej.

2. Wywołać sztucznie wymioty.

Zlewać zimną wodą, sztuczne oddychanie.

n) Nikotyną (tytoniem).

Suchość i drapanie w gardle, ból głowy, wymioty, skóra blada, spocona. Zawroty głowy, odurzenie, drżenie kończyn.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczyny.

Pierwsza pomoc: Pomoc jak przy otruciu morfiną.

o) Wilczą jagodą (belladonną).

Suchość w ustach i gardle, polykanie utrudnione, zaczerwienienie skóry na całym ciele, pragnienie, uczucie wesołości, rozdrażnienie znaczne aż do szału. Żrenice bardzo szerokie.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczyny.

Pierwsza pomoc: Pomoc jak przy otruciu morfiną.

p) Zielenią miedzi (grynszpan, octan miedzi).

Smak miedzi w ustach. Nudności, wymioty mas zielonych lub niebieskich. Kolka, czyszczenie. Później majaczenia i porażenia.

Przyczyna wypadku: Przypadkowe lub umyślne zażycie truczyny.

Pierwsza pomoc: 1. Odtrutki: mleko, białko, magnezja, woda wapienna.

2. Wywołać sztuczne wymioty.

3. Lód do polykania.

Uwaga. Nie wolno podawać oliwy, tłuszczu lub kwaskowatych napojów.

Powieszenie — uduszenie.

Utrata przytomności, twarz sina, oddech przerywany.

Przyczyna wypadku: Przeważnie samobójstwo.

Pierwsza pomoc: Ostrożnie odciąć wisielca, by nie padł na podłogę, usunąć stryczek (lub inny przedmiot duszący). Sztuczne oddychanie. Gdy oddech wraca, dalsza pomoc jak przy omdleniu.

Uwaga. Gdyby oddechy ustały, znowu rozpocząć sztuczne oddychanie.

Poród uliczny.

Na ulicy występują nagle bóle i rodzi się dziecko, które jest w połączeniu z łożyskiem w łonie matki zapomocą pępowiny.

Przyczyna wypadku: Koniec ciąży.

Pierwsza pomoc: 1. Gdy pępowina przestaje tętnić i blednie, należy ją podwiązać i przeciąć.

2. Wyczyścić usta dziecięciu szmatką nawiniętą na palec.

3. Przymocować pępowinę do brzuszka dziecka, wykąpać je, (jeśli można) i owinać.

4. Nacierać brzuch rodzącej. Jeśli dziecko mało krzyczy lub źle oddycha, (przyczem sinieje lub blednie), spryskać je zimną wodą, bić w pośladek, wykąpać we wodzie ciepłej i zlewać zimną; sztuczne oddychanie.

Uwaga. Pępowinę podwiązuje się tak: trzy palce powyżej pępka dziecka ściąga się pępowinę mocno tasiemką, dwa palce powyżej, ściąga się drugi raz a między obydwoma podwiazkami przecina się. Brzuch naciera się lekko dłońią ruchami kolistymi.

Przepicie się (opilstwo).

W lżejszych przypadkach: utrata przytomności, twarz czerwona, chrapanie, puls silnie bijący.

W ciężkich przypadkach: utrata przytomności, twarz biała, wargi sine, oddechy powierzchowne, puls ledwo wyczuwalny. Oddech i wymioty czuć alkoholem.

Przyczyna wypadku: Nadużycie piwa, wódki, wina i t. p.

Pierwsza pomoc: Zlewać i nacierać ciało zimną wodą, przy utrzymanej przytomności czarna kawa, u nieprzytomnych lewatywy z czarnej kawy. Zresztą postępuje się jak przy napadzie apoplektycznym, jeśli twarz czerwona lub przy omdleniu, jeśli twarz biała.

Uwaga. Jeśli oddech ustaje, sztuczne oddychanie.

Przepuklina jelit uwięzniona (przekrecony brzuch).

Przepuklina, która w prawidłowym stanie jest miękka i łatwo daje się do brzucha odprowadzić, staje się twardą, napiętą, bardzo bolesną. Nudności, wymioty niekiedy kałowe, zatrzymanie stolca i wiatrów.

Przyczyna wypadku: Kiszki zawarte w przepuklinie nie dają się odprowadzić do brzucha czyli są uwięznione.

Pierwsza pomoc: Kąpiel letnia 28° przez $\frac{1}{2}$ —1 godz. w której chory stara się sam jelita odprowadzić. Jeśli kąpeli nie ma ułożyć chorego miednicą wyżej i przykładac worek lodowy na worek przepuklinowy.

Uwaga. Lekarza należy natychmiast wezwać, gdyż szkoda każdej chwili.

Rany (Opatrunki).

Każde uszkodzenie połączone z przecięciem skóry nazywa się raną. Rany są: a) rzniete, b) cięte, c) klute o brzegach gładkich, d) szarpane: o brzegach strzępiastych, e) gniecone, f) z pokasania, g) postrzałowe o brzegach zgniecionych, h) ze spaznienia.

Przyczyna wypadku: Uraz narzędziami ostreymi lub tępymi.

Pierwsza pomoc: 1. Zatamować przedewszystkiem krwotok.

2. Umyć sobie ręce wodą ciepłą, mydłem i szczotką następnie płynem przeciwnilnym (antiseptycznym).

3. Oczyszczyć okolice rany watą zamaczaną w płynie przeciwnilnym, (antiseptycznym).

4. Oblać ranę tymże płynem.

5. Posypać ranę cieniutką warstwą proszku przeciwnilnego (jodoform, dermatol).

6. Pokryć ranę poczworną warstwą gazy przeciwnilnej (jodoformowej, dermatolowej).

7. Na tej warstwie położyć większy kawał materji nieprzemakalnej n. p. batystu Bilrota, papieru kauczukowego.

8. Na to gruby pokład waty karbolowej.

9. Opatrunek.

10. Ułożyć część ciała zranioną spokojnie.

Uwaga. Nie wolno usuwać skrzepów z ran. Płyny przeciwnilne są: 1% woda lysolu, 3% woda karbolowa, 1% woda sublimatowa, od biedy czysta gotowana lub studzienna woda.

Nie zanieczyszczając rany. W braku materji przeciwnych można użyć zupełnie czystej chustki do pokrycia rany a w braku tejże ranę zostawić nieprzykrytą.

Rażenie piorunem lub prądem elektrycznym.

Osoby rażone prądem elektrycznym lub piorunem przedstawiają stan: a) omdlenia, b) napadu apoplektycznego, c) wstrząśnienia mózgu, d) nerwów i e) uduszenia. Oprócz tego mogą we wszystkich wypadkach znaleźć się rany z oparzenia wszystkich trzech stopni.

Przyczyna wypadku: Piorun. Dotknięcie się drutu tramwaju elektrycznego lub z oświetlenia elektrycznego lub też innego drutu n. p. telegraficznego, telefonicznego, który zetknął się z drutem tramwaju lub oświetlenia.

Pierwsza pomoc: 1. Uwolnić rażonego od działania prądu. a) Przez przerwanie prądu, b) przez przecięcie drutu nożycami izolowanymi, c) przez usunięcie drutów, które nieszczęśliwego owijają, przyczem ratujący powinien się izolować.

3. Ratować wedle zachodzących objawów.

Uwaga. Izolować się można zapomocą rękawiczek kauczukowych albo w ten sposób, że się staje na suchej desce, krześle, drabinie, słomie i owija się ręce suchymi chustkami lub ubraniem suchem. Nie wolno dotknąć rękami obnażonemi drutów lub nawet samego chorego.

Skurcz głośni.

Utrata przytomności, głowa podana w tył, twarz sina, oddech przerywany, kończyny zesztyniałe.

Przyczyna wypadku: Kurcz niektórych mięśni oddechowych (najczęściej u dzieci dotkniętych chorobą angielską) po nadmiernym krzyku, płaczu i rzucaniu się ze słońca.

Pierwsza pomoc: Silnie spryskać twarz i piersi wodą zimną. Wyciągnąć język.

Sparzenie (Spalenie się)

1-szy stopień sparzenia: zaczerwienienie, obrzęk i bolesność skóry, 2-gi stopień sparzenia: pęcherze napełnione cieczą przezroczystą, 3-ci stopień sparzenia: zwęglenie skóry i tkanki podskórnej.

Przyczyna wypadku: Zetknięcie się z płomieniem, wrzącą wodą, gorącą parą, rozgrzanymi metalami.

Pierwsza pomoc: Ogarnięty płomieniem nie uciekaj, lecz rzuć się na ziemię, tarzaj się. Jeśli zobaczysz człowieka w płomieniach, rzuć go na ziemię, przykryj poduszkami, ubraniem, kocami, co masz pod ręką i tarzaj go po ziemi. Następnie oblać go obficie wodą. Ubranie i buty zdebrać a nie zdjąć. Potem opatrzyć go, a mianowicie przy 1-szym stopniu maścią jodoformową, borową, wazeliną, oliwą i na to watę i chustkę, przy 2-gim stopniu: pęcherze przebić igłą, którą przedtem w ogniu rozżarzone i ostudzone i następnie opatrunek antyseptyczny, w 3-cim stopniu opatrunek antyseptyczny.

Uwaga. Uważać przy użyciu przedmiotów zapalnych. Nie wlewać nafty do płonącej lampy, nie czyścić ubrania benzyną przy świecy. Jeśli brak opatrunku antyseptycznego, wystarcza pokryć ranę watą i związać czystą chustką a nie zanieczyszczać rany mąką, ziemniakami, gliną i t. p. przedmiotami.

Sparzenie kwasami lub ługami.

Te sparzenia okazują na skórze też trzy stopnie jak sparzenia ogniem a mianowicie: 1) zaczerwienienie, 2) pęcherze, 3) zwęglenie; sparzenie błon śluzowych czyli nadżarcia zachodzą tylko przy otruciach.

Przyczyna wypadku: Skutkiem umyślnego lub przypadkowego zetknięcia się skóry z kwasami żrącymi jak z kwasem siarkowym, azotowym, solnym, lub karbolowym, z ługami żrącymi jak z ługiem potasowym lub sodowym, z wapnem i amoniakiem żrącym.

Pierwsza pomoc: Należy żrący środek przedewszystkiem uczynić nieszkodliwym, a ponieważ kwasy i alkalia co do działania się znoszą, przeto miejsce sparzone kwasami należy obmyć mydlinami, mlekiem wapiennym, magnezją, wodami mineralnymi, alkalicznymi jak bilińską, szczawnicką i t. p. a miejsce sparzone ługami należy obmyć rozcieńczonymi kwasami jak octem, limonjadą i t. p. Opatrunek jak przy zwykłych oparzeniach.

Uwaga. Po sparzeniu wapnem należy miejsce sparzone obmyć oliwą nie wodą.

Sztuczne oddychanie.

Jeśli oddychanie ustaje t. j. jeśli klatka piersiowa przestaje regularnie się podnosić i opadać, należy natychmiast zastosować sztuczne oddychanie i to tak: 1. Położyć chorego poziomo na podłodze lub stole, rozpiąć na nim ubranie i podłożyć mu pod plecy surdut zwinięty we wałek. 2. Wyciągnąć mu język i przywiązać na brodzie. 3. Stać z tyłu poza chorym, chwycić go obiema rękami za przedramiona poniżej łokcia i ciągnąć je ku sobie poza głowę tak daleko, aż się jego dłonie zetkną. Przez to rozszerza się jego klatka piersiowa i powietrze wchodzi do płuc. 4. Następnie odprowadzić ramiona chorego tą samą drogą i przycisnąć je mocno, ale ostrożnie do obu boków klatki piersiowej. Przez to ścieśnia się klatka piersiowa i powietrze wychodzi z płuc. 5. Jeśli jest ktoś do pomocy, uciska podczas sztucznego wydechu brzuch obiema dłońmi, przez co wydech staje się silniejszym. 6. Wdech i wydech nie powinny dłużej trwać jak dwie sekundy.

Udar słoneczny.

W lżejszych przypadkach: zmęczenie, zaczerwienienie twarzy, oczy błyszczące, ból głowy, uczucie lęku, oddech przerywany westchnieniami, puls przyspieszony, odurzenie.

W cięższych przypadkach: twarz biała, oczy zamglone, wargi sinawo-szare, oddechy powierzchowne, puls ledwo namacalny, utrata przytomności, kurcze.

Przyczyna wypadku: Skutkiem silnego działania promieni słonecznych, zwłaszcza podczas długich marszów i braku wody.

Pierwsza pomoc: Przenieść chorego do miejsca cienistego, rozpiąć ubranie, zimne okłady na głowę, którą przy zaczerwienieniu twarzy układa się wysoko a przy zblednięciu nisko. Zmywać lub zlewać zimną wodą całe ciało. Jeśli przytomność utrzymana, podawać obficie zimną wodę z rumem, lub letnią herbatę z rumem. Nieprzytomnym lewatywy z wody.

Uwaga. Jeśli oddech ustaje, sztuczne oddychanie.

Ukąszenia zatrute n. p. przez psy wściekłe, węże jadowite i t. p.

Są to zwykle niepozorne broczące ranki. Pokąsana część ciała puchnie prędko, przyczem skóra barwi się na czerwono lub fioletowo.

Przyczyna wypadku: Ukąszenie przez psa wściekłego, węża jadowitego, przez komary, pszczoły, osy, mrówki i t. p.

Pierwsza pomoc: Przy ukąszeniu przez psy wściekłe lub żmiję należy:

1. Szybko ściągnąć sznurem lub t. p. zranioną część ciała powyżej rany t. j. między raną a sercem, aby jad nie dostał się do obiegu krwi.

2. Nacierać w kierunku od miejsca ściągniętego sznurem ku ranie (by wycisnąć jad).

3. Wypalić ranę rozżarzonymi metalami n. p. gwoździem, drutem lub zapalonem cygarem, lub kwasami żrącymi jak siarkowym, azotowym, solnym. Przy ukąszeniu przez żmiję najlepiej wypalić salmiakiem,

4. Po wypaleniu zdjąć opaskę.

5. Podawać napoje wyskokowe.

Uwaga. Po ukąszeniu przez owady najlepiej puścić krople amoniaku na ranę.

Utonięcie.

a) W lżejszych wypadkach: utrata przytomności, twarz biała, oddech osłabiony, puls ledwo namacalny.

b) W ciężkich przypadkach: utrata przytomności, twarz sina, oddechy przerywane (jak przy uduszeniu), (woda dostaje się do dróg oddechowych).

Przyczyna wypadku: Jeśli ktoś przypadkowo lub umyślnie wpadnie do wody.

Pierwsza pomoc: 1. Rozebrać chorego i wyczyścić mu usta i gardło palcem wskazującym zawiniętym w szmatkę.

2. Ułożyć w poprzek kolan, bić w plecy, by woda wylała się z płuc.

3. Sztuczne oddychanie.

4. Nacieranie skóry.

5. Po powrocie do przytomności ciepło przykryć i dać do picia ciepłe napoje jak herbatę z rumem, kawę, koniak.

Uwaga. Jeśli oddechy ustają, znowu zastosować sztuczne oddychanie.

Wstrząśnienie mózgu.

Odurzenie lub utrata przytomności, twarz biała, nudności i wymioty, puls nieregularny, wolny.

Przyczyna wypadku: Uderzenie lub spadnięcie na głowę. Wstrząśnienie masy mózgowej.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową na dół, rozpiąć ubranie, zimne okłady lub pęcherz z lodem na głowę. Drażnienie skóry jak przy omdleniu. Ciepłe okłady na nogi n. p. flaszki z ciepłą wodą, cegłę ogrzaną; spokój i ciemność.

Uwaga. Chorego wolno tylko przenosić w obecności i na zlecenie lekarza.

Wstrząśnienie nerwów (shock).

Twarz biała, nos śpiczasty, oczy zapadłe, pot zimny. Oddechy powierzchowne, puls ledwo macalny, nudności, wymioty, ciągle mdłości, uczucie lęku lub utrata przytomności.

Przyczyna wypadku: Upadek na piersi lub brzuch. Bardzo ciężkie uszkodzenie ciała jak zmiżdżenie kończyn, rozległe spazzenie i t. p.

Pierwsza pomoc: Ułożyć chorego głową na dół, zimne okłady na dół, zimne okłady na głowę i brzuch, środki drażniące skórę jak przy omdleniu. Jeśli oddychanie ustaje, zastosować sztuczne oddychanie. Jeśli przytomność utrzymana, podać herbatę, wino, koniak, rum. Na nogi ciepłe okłady.

Zdarcie naskórka.

Przez zdarcie naskórka tworzy się ranka powierzchowna, lekko brocząca.

Przyczyna wypadku: Uraz narzędziem tępem, oprócz tego uderzenie i t. p.

Pierwsza pomoc: Pokryć ranę gazą jodoformową i plastrzem angielskim.

Uwaga. Nie ślinić plastra, lecz zwilżyć czystą wodą.

Zgniecenie (siniec).

Guzowate lub płaskie ograniczone wynaczynienia krwi pod skórą. Ból.

Przyczyna wypadku: Uraz narzędziem tępem na skórę, skutkiem czego naczynia podskórne pękają.

Pierwsza pomoc: Ułożyć uszkodzoną część ciała wysoko i spokojnie, okładać lodem lub zimną wodą.

Uwaga. Jeśli uszkodzony znosi ból, wtedy zastosować ma-

s a ż t. j. nacierać siniec lekko dłonią posmarowaną tłuszczem w kierunku obwodowym.

Złamanie kości.

Złamana kończyna okazuje: 1. Widoczną zmianę formy (należy porównać z kończyną zdrową).

2. Poruszają się w tem miejscu, w którem zdrowa jest nieporuszalna.

3. Słychać przy poruszaniu złamanej kości trzeszczenie powstałe z tarcia o siebie obu odłamków kości (krepitacja).

4. Przy zwykłym złamaniu jest skóra w miejscu złamaniem niezmieniona, przy otwartem złamaniu znachodzi się rana, która jest w połączeniu ze złamaniem.

Przyczyna wypadku: Uraz zewnętrzny, skutkiem którego kości tracą spójność i łamią się.

Pierwsza pomoc: Uważać bardzo przy braniu do ręki złamanej kończyny, by odłamki kości od wewnątrz nie przebiły skóry, przez co może powstać bardzo niebezpieczne złamanie otwarte. Należy więc ująć złamaną kończynę i obiema rękami pociągnąć lekko ku sobie.

2. Złamaną kończynę należy naciągać silnie w przeciwną stronę aż do założenia opatrunku.

3. Opatrunek tymczasowy:

a) owinąć kończynę miękkimi materjami jak watą, kociami, trawą, mchem, sianem, szmatami.

b) założyć jedną szynę na wewnątrz drugą na zewnątrz. Szyny należy wyścielić materiałem miękkim, za szyny mogą służyć deszczulki, linje, oprawki z książek, tektura, pudełka, laski, parasole, gałęzie i kora z drzew i t. p.

c) przywiązać szyny opaskami, chustkami, szpagatem, szelkami i t. p.

d) ustawić spokojnie złamaną kończynę.

Uwaga. Przy złamaniu kości czaszki ułożyć głowę spokojnie. Łód na głowę. Przy złamaniu obojczyka lub łopatkki temblak. Przy złamaniu żebra, owinąć klatkę piersiową wokół opaską. Przy złamaniu rzepki podłożyć deszczulkę pod wyprostowane kolano. Przy złamaniu palca założyć szyny od strony zgięcia. Przy złamaniu kości ramienia, przedramienia, uda i podudzia

założyć dwie szyny. Przy złamaniach otwartych wprzód opatrzyć ranę, potem założyć szyny.

Zmarznięcie (odmrożenia).

Utrata przytomności, skóra blada z odcieniem sinym na twarzy, rękach i nogach. Oddechy powierzchowne, słabe, puls ledwo namacalny. Ciepłota ciała obniżona, członki kruche. Przy odmrożeniu rozróżniamy trzy stopnie 1) sino-czerwone zabarwienie, 2) pęcherze wiotkie, 3) zimna gangrena t. j. ciemno-brunatne zabarwienie skóry, wyschnięcie tkanek.

Przyczyna wypadku: Wskutek pozostania na mrozie dłużej, zwłaszcza u osób wycieńczonych i pijanych.

Pierwsza pomoc: Należy uważać, by zmarznętego nie przenieść z zimna do ciepła wprost. Uwaga przy braniu do ręki kruchych kończyn. Rozebrać go na mrozie i nacierać śniegiem lub zimnemi chustami. Przenieść go do zimnej izby, wykąpać w zimnej wodzie. Jeśli oddechy ustają zastosować sztuczne oddychanie, włożyć do zimnego łóżka, zimne napoje n. p. czarna kawa, rum. Po pewnym czasie dopiero przenieść do ciepłego pokoju i podać ciepłe napoje. Opatrunek ran z odmrożenia jak ran sparzelinowych.

Uwaga. Nagłe ogrzanie może wywołać natychmiastową śmierć.

Zwichnięcie.

1. Staw zwichnięty zmienia swoją formę w porównaniu do stawu zdrowego. 2. Jest zupełnie nieruchomy i bolesny.

Przyczyna wypadku: Uraz zewnętrzny jak upadek, uderzenie i t. p. przez co torebka i więzadła stawowe zrywają się. Jedna kość wyskoczyła ze stawu, skutkiem czego powierzchnie stawowe nie stykają się.

Pierwsza pomoc: Nie wolno naprawiać zwichnięcia.

2. Zimne okłady lub pęcherz z lodem na staw.

3. Unieruchomić kończynę (przy zwichnięciu w ramieniu i łokciu temblak).

Spis rzeczy.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

Słowo wstępne	
Zadania policji kryminalnej	7
Organizacja władz policji państwowej w Polsce ze szczególnem uwzględnieniem policji śledczej	11
Doniesienie, jego forma i treść	21
Przedmiot dochodzenia wstępnego	29
Środki dochodzenia wstępnego	37
Wyśledzenie i ujęcie osoby obwinionej	65
Zamknięcie dochodzeń przygotowawczych i przesłanie doniesienia do oskarżyciela publicznego	73

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

Wkroczenie policji śledczej w wypadkach śmierci	79
„ „ „ „ uszkodzenia ciała	89
„ „ „ „ pożaru	95
„ „ „ „ przestępstw przeciw własności mienia	99
Zwalczanie nałogowych przestępców	105
O zaginionych	109
Kategorje zbrodni i zbrodniarzy	111
Sporządzenie szkiców	119
Opis osoby i rzeczy	

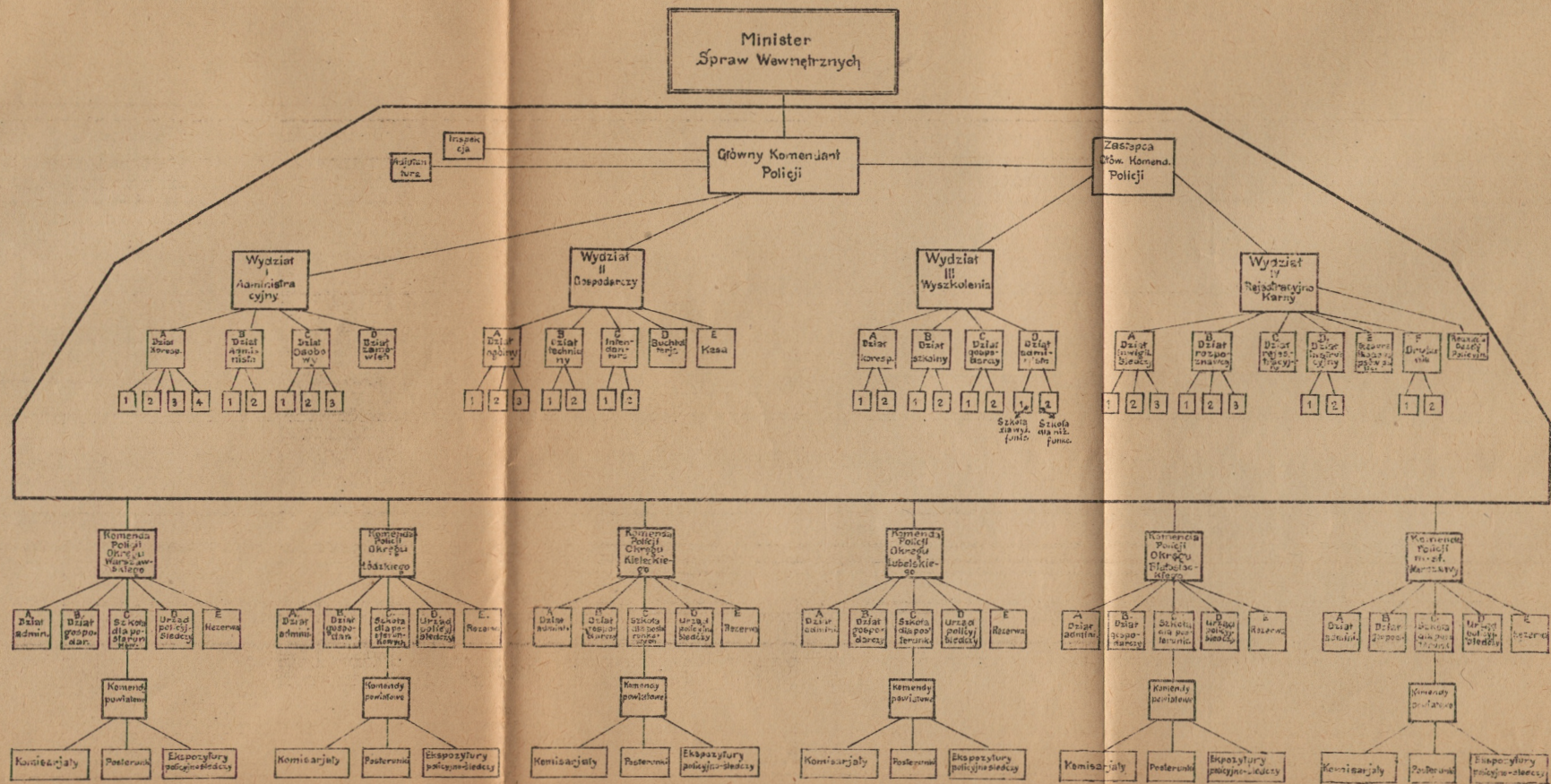
DODATEK.

Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	135
------------------------------------	-----

POLSKA POLICJA PAŃSTWOWA.

PLAN ORGANIZACYJNY.

WYDZIAŁ I.

- A. 1. Referat ogólny.
2. Kancelarja.
3. Dziennik główny.
4. Archiwum.
- B. 1. Referat administracji wewnętrznej.
2. Referat administracji państwowej.
- C. 1. Referat dyscyplinarny.
2. Kancelarja.
3. Dziennik.

WYDZIAŁ II.

- A. 1. Referat administracyjno-gospodarczy.
2. Referat gospodarczy Komendy Głównej.
3. Kancelarja.
- B. 1. Referat uzbudzenia.
2. Referat Dozoru technicznego.
- C. 1. Magazyn.
2. Rachuba.

WYDZIAŁ III.

- A. 1. Referat spraw ogólnych.
2. Kancelarja.
- B. 1. Referat instrukcyjny.
2. Referat statystyczno-naukowy.
- C. 1. Zarząd gospodarczy szkoły.
2. Magazyn.

WYDZIAŁ IV.

- A. 1. Kancelarja.
2. Referat rachunkowy.
3. Referat inwigilacyjny.
- B. 1. Daktyloskopia.
2. Dział fotografii.
3. Chemiczno-fizyczne laboratorium.
- C. Dział rejestracyjny.
- D. 1. Referat instrukcyjny.
2. Biblioteka i muzeum.
- E. Redakcja Gazety Policji Państwowej.
- F. Dział gospodarczy: a) administracja Gazety Policji Państwowej, b) administracja drukarni.

KSIEGARNIA NAKŁADOWA
DRA MAKSYMILJANA BODEKA

WE LWOWIE, UL. BATOREGO L. 16.

poleca następujące wydawnictwa:

J. W. Willaume: Ustawa karna wyd. III. z r. 1921.

Dr. M. Bodyński: Procedura karna wyd. II. z r. 1921.

Obydwie ustawy zawierają wszelkie zmiany zaprowadzone przez austriackie i polskie nowele i ustawy dodatkowe.
